

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY



VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ ČTVRTÝ ROČNÍK

6

Vliv

vědeckotechnického pokroku na výcvik a výchovu vojsk

Nové zbraňové systémy a bojová technika a jejich bojové možnosti podstatně změnily způsob vedení boje a operace. Zvětšila se manévrovost a dynamičnost boje a dochází k rychlým a podstatným změnám situace. Zvětšil se prostor bojové činnosti, rozšířila se pásma (úseky) bojové činnosti, změnil se obsah i hloubka úkolů. Vzrostla mohutnost palby a hloubka ničení nepřítele. Současně se změnila i organizace a složení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Byly vytvořeny nové druhy vojsk a jsou rozvíjeny všechny ostatní druhy vojsk. To vše výrazně ovlivňuje formy a metody výcviku a výchovy vojsk k vedení soudobého boje.

Výcvik a výchovu vojsk je třeba posuzovat ze sociálně politického a vojenskopolitického hlediska.

Sociálně politické hledisko vyjadřuje ideovou pevnost a uvědomělý vztah k obraně své vlasti, oddanost KSČ, vysokou bojovou morálku a kázeň i psychickou připravenost vojsk plnit úkoly i v těch nejsložitějších situacích. Vědeckotechnický pokrok na jedné straně zkvalitňuje bojovou techniku a zbraně, na druhé straně současně formuje osobnost vojáků, kteří tuto techniku a zbraně obsluhují. Zvyšuje požadavky na jejich kulturní a technickou úroveň a mění nejen charakter jejich práce, ale i vztah k technice. Působí přímo zesilováním některých volných vlastností, jako je hloubavost, kritičnost, aktivita, iniciativa, houževnatost, dovednost, statečnost apod., nebo zprostředkovaně novými společenskými vztahy, sociálními podmínkami, zvyklostmi, tradicemi a obyčejí.

V širokém měřítku dochází k prolínání fyzické práce vojáků s intelektuálními funkcemi, organické slučování fyzické a duševní práce v bojové činnosti. Lze tedy říci, že v soudobé činnosti vojáků ČSLA počíná převažovat práce vysoce kvalifikovaných odborníků-specialistů. Tuto skutečnost nelze přehlížet ani ve výcviku, ani ve výchově vojsk. Každý voják-specialista musí odborně zvládnout požadavky soudobého vědeckotechnického rozvoje ve své profesi. Vyšší

úroveň odborných znalostí a vyšší stupeň kázně, které plynou jak z politických, ekonomických a vojenských cílů, tak z vědeckých, technických a technologických požadavků zabezpečování vysoké komplexní bojové pohotovosti ČSLA, se nadají nahradit pouze uvědomělostí a obětavostí.

O těchto úkolech je třeba příslušníky ČSLA přesvědčit a získat je pro jejich realizaci. Jednotlivci, obsluhy zbraňových systémů (osádky bojové techniky), čety, roty (baterie), které přes politickovýchovnou práci nepochopí objektivní nutnost uplatnění vědeckotechnického rozvoje, se stávají nositeli zaostalých, přežitých a překonaných názorů a z nich plynoucích pracovních, životních a společenských postojů, které objektivně škodí ČSLA, socialismu a dělnické třídě.

Velitelé a štáby, politické orgány a organizace se musí snažit, aby jich bylo co nejméně. Politickou výchovou a výcvikem vojsk i opatřeními k upevnění vojenské, pracovní, technické a technologické kázně lze zabezpečit, aby vliv zaostalých názorů, nedoceňujících odborné vzdělání, vědecký a technický rozvoj, byl minimalizován a překonán.

Jedině tam, kde rozvoj techniky je harmonicky svázán s rozvojem lidí, probíhají vědeckotechnické přeměny bez otřesů a obracejí se správným směrem. Proto při perspektivním plánování rozvoje vědeckotechnického pokroku je potřebné současně plánovat i rozvoj připravenosti příslušníků ČSLA k činnosti v nových soudobých podmínkách.

Vojenskotechnické hledisko výcviku a výchovy vyjadřuje výtečnou znalost přidělené bojové techniky a výzbroje (včetně konstrukce takticko-technické charakteristiky, pravidel provozu a údržby) a způsobů jejího mistrovského ovládnutí a využívání v boji (polní a odborná příprava).

Rozhodující podmínkou přípravy vojsk pro vedení soudobého boje je **vysoká komunistická ideovost a stranickost výcviku**. Je základem vysokých morálně politických, psychických a bojových vlastností a hlavní motivující silou vedoucí k odpovědnému přístupu k plnění úkolů. V ní se realizují Leninovy teze, že: „... Přesvědčení o spravedlnosti války, vědomí nutnosti obětovat život pro blaho svých bratří, pozvedá morálku vojáků a nutí je snášet neslýchané oběti... To, že masy chápou cíle a příčiny války, má obrovský význam a zaručuje vítězství... V jakékoli válce je vítězství koneckonců podmíněno morálním stavem těch mas, které na bojišti prolévají svou krev...“

Při naplňování tohoto požadavku v praktické činnosti je třeba mít stále na vědomí, že formování osobnosti vojáka nespočívá pouze v tom, že voják získává specifické bojové vlastnosti, osvojí si obsáhlé vědomosti, dovednosti a návyky bojové činnosti, ale především v tom, že se stane přesvědčeným, politicky uvědomělým obráncem socialistické vlasti a celého socialistického společenství. Pouze hluboké ideové přesvědčení, morální pevnost a psychická odolnost mu umožní splnit bojové úkoly v jakékoli složité situaci.

Uplatňovat stranickost ve výcviku a výchově znamená houževnatě, důsledně a dovedně dovádět leninské principy ideologické práce (především vysokou komunistickou ideovost, spojení se životem a prací lidu a nesmiřitelnost k nepřátelské ideologii) do každodenního působení na život a činnost vojáka. To vyžaduje, aby při každém zaměstnání (v masové politické práci, v taktické, odborné i polní přípravě) byla jasně a srozumitelně ukazována vedoucí úloha KSČ v socialistické výstavbě, budovatelské úspěchy pracujícího lidu, péče strany a vlády o neustálé zvyšování materiální a kulturní úrovně života pracujících, o výchovu nového člověka i o zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA.

Do vědomí každého vojáka musí být dovedeny aktuální problémy naší zahraniční politiky, vysvětlován význam internacionálního svazku se Sovětským svazem a jeho armádou i s ostatními zeměmi a armádami socialistického společenství, odhalována agresivní politika imperialistických kruhů, zaměřená na přípravu a rozpoutání nové světové války. Vyžaduje vést vojáky k odolnosti proti všem formám a metodám psychologické války nepřitele, kterou se bude snažit vyvolávat psychické stresy, působit na vědomí a psychiku našich vojáků a morálně je narušit a zlomit jejich vůli po vítězství.

Současně klade vysoké požadavky na plánovitost a organizovanost všestranného ideově výchovného a politického působení, na výběr jeho neefektivnějších metod, prostředků a forem, na jeho konkrétnost a operativnost, jakož i na houževnatost a vytrvalost při dosahování stanovených cílů. Uskutečňování tohoto požadavku předpokládá systematicky zkoumat a hodnotit politické a morální kvality vojáků, jejich potřeby, zájmy a nálady a včas a účinně na ně reagovat.

Neméně důležitou podmínkou dosažení vysoké připravenosti vojsk ČSLA pro vedení soudobého boje je **dodržení zásady jednoty výcviku a výchovy**. Naplnění této zásady vyžaduje, aby vojáci hluboce pochopili a co nejlépe plnili úkoly bojové pohotovosti a bojové a politické přípravy. Toho lze dosáhnout jednotnými cíli výcviku a výchovy s určením vhodných výchovných prostředků a metod. Dosahovat jednoty výcviku a výchovy je stálý úkol všech velitelů, náčelníků a politických pracovníků. Podmínkou dosažení tohoto cíle je účelně hospodařit s časem, dosáhnout vysoké úrovně materiálního zabezpečení výcviku, intenzivně využívat učebně výcvikovou základnu a náročně využívat každou minutu výcvikové hodiny. Důležité je, aby výcvik a výchova odpovídaly soudobým požadavkům, vojenským řádům a předpisům.

Dalším požadavkem soudobé přípravy vojsk je **učit je tomu, co je potřebné v boji**, vést výcvik v podmínkách maximálně blízkých bojové činnosti. Realizace tohoto požadavku vyžaduje, aby výcvik byl prováděn v souladu s charakterem soudobé možné války a boje, aby cíle, úkoly a metody taktické i odborné přípravy byly sladěny se zákonitostmi tohoto boje. To vytváří podmínky, aby vojáci získali potřebné vojenskotechnické i odborné znalosti a osvojili si nezbytné vědomosti o nepříteli, o jeho technice i způsobech vedení boje.

Praxe z výcviku vojsk potvrzuje, že vojáci získávají potřebné návyky a dovednosti jen tehdy, probíhá-li výcvik v podmínkách maximálně blízkých bojové činnosti ve složitých a obtížných situacích, v těsném spojení s morálně politickou a psychickou přípravou a výchovou jejich fyzické odolnosti proti těžkostem boje.

Naproti tomu nic nepůsobí na výcvik a výchovu tak nepříznivě jako různé úlevy a zjednodušování, neboť vytvářejí nesprávné představy o současném boji, zabraňují soustavnému vytváření potřebných bojových vlastností a podrývají samotnou podstatu požadavku učit vojska tomu, co je potřebné k boji.

Má-li mít výcvik vojsk potřebný efekt, mají-li vojáci získat potřebné vědomosti, dovednosti a návyky, aby se trvale rozvíjely jejich osobní vlastnosti, je třeba dodržovat **posloupnost výcviku**. K tomu je potřebné plánovat bojovou a politickou přípravu metodicky, nepřeskakovat témata, sladovat jednotlivé učební předměty a údobí výcviku a získávat nové vědomosti vojsk na základě již dříve osvojených znalostí.

Složitost bojové techniky a zbraňových systémů vyžaduje, aby je obsluhovaly diferencované, avšak **přísně sladěné, vyškolené a vycvičené kolektivy**, schopné

rychle a přesně pracovat i za nepříznivých podmínek. Každý jednotlivec kolektivu má přísně vyhraněné povinnosti a úkoly, na jejichž splnění závisí úspěch celého kolektivu. Taková situace však vyžaduje, aby každý jednotlivec byl na vysoké úrovni, aby všichni příslušníci takového kolektivu byli připraveni v případě potřeby k nezbytné zastupitelnosti. Proto by velitelé těchto kolektivů měli s rozvahou stanovit, které doplňkové odbornosti si mají jednotliví členové kolektivu osvojit; přitom musí přihlížet k jejich schopnostem, jakož i k možnosti rychlé změny čísel obsluhy nebo členů osádky bez snížení jejich bojeschopnosti. Vždy však platí zásada, že úspěšně mohou zvládnout druhou odbornost jen ti vojáci, kteří znají dokonale svou základní odbornost.

Realizace vědeckotechnického rozvoje v ČSLA vede i k vytváření nových struktur kolektivů. Lidé a technika jsou spojováni v různé celky a jednotlivé prvky těchto systémů se dostávají do složitých vzájemných souvislostí. Na jedné straně dochází k sbližování funkcí mužstva a velitelů (v tom smyslu, že činnost mužstva se stává stále více kvalifikovanou) a na druhé straně se prudce zvyšuje úloha řídicích funkcí velitelského sboru.

V procesu výcviku a výchovy vojsk však nejde pouze o vytváření maximálně odborně vyspělých a sladěných kolektivů, ale i vypěstování vysokých morálně psychických kvalit, jež pevně spojují každý kolektiv jako celek tak, aby se všichni vojáci na sebe mohli plně spolehnout.

Každý voják je členem vojenského kolektivu, ale zároveň si zachovává svou individualitu. Má své vlastní životní a pracovní zkušenosti, potřeby, zájmy a charakterové rysy. Mezi vojáky jsou rozdíly ve všeobecném vzdělání i kulturní úrovni. To vyžaduje uplatňovat při výcviku **individuální přístup** ke každému jednotlivci, zaměřovat jeho přípravu podle jeho úrovně všeobecného vzdělání, fyzických a psychických vlastností i kulturní vyspělosti i s ohledem na jeho místo v daném vojenském kolektivu. Výchova ke kolektivismu by v žádném případě neměla potlačovat osobnost jednotlivce, ale naopak pevný vojenský kolektiv by měl dále formovat pozitivní kvality a potlačovat negativní charakterové rysy. Je třeba mít na paměti, že vědomí vlastního podílu na společných dobrých výsledcích násobí síly všech příslušníků kolektivu, upevňuje v nich bojové soudružství a schopnost správně zapojovat své osobní zájmy se zájmy celospolečenskými.

Závažné místo ve výcviku a výchově má **uvědomělost a aktivita každého vojáka** založená na jeho hlubokém pochopení podstaty společenských jevů a vzájemných vztahů mezi nimi, na pochopení povinností uvědomělého obránce socialistické vlasti. Konkrétně se projevuje v rozvoji pracovní aktivity a iniciativy (socialistické soutěžení).

Rychlé tempo vědeckotechnického rozvoje ČSLA klade na vojáky stále náročnější požadavky. Moderní bojová technika, množství různých technických přístrojů a zařízení, rozsáhlá mechanizace, automatizace, elektronika, zásadně ovlivňují průběh vojenské služby a vyžadují, aby v daném časovém rozmezí vojáci pracovali rychleji, lépe a spolehlivěji než dříve. Voják musí dnes přijímat a vyhodnocovat velké množství informací různých měřicích přístrojů a signalizačních zařízení a rychle a správně na ně reagovat, často i bez vlivu svých velitelů — vojáků z povolání. To vyžaduje vysoké všeobecné i odborné vědomosti, dovednosti, pevné návyky, vysokou uvědomělost, odpovědnost, ukázněnost, morálně politickou, psychickou připravenost a vysoké bojové mistrovství.

Význam výtěžného ovládnutí zbraní se zvyšuje především proto, že dnes často i jednotliví vojáci či osádky (obsluhy) bojové techniky a zbraňových systémů

mohou samostatně plnit úkoly taktického, ale i operačního významu. Proto je nezbytné výcvik a výchovu zaměřovat na vypěstování takových vlastností, jako přesnost, rychlost a koordinovanost činnosti. Základem nadále zůstává rozšiřování a prohlubování teoretických znalostí a praktických návyků a zkušeností.

Nejvyšší formou přípravy vojsk jsou taktická a odborná cvičení. Ta by měla být vždy využita ke komplexnímu ověřování, popř. stanovení časových norem pro různé bojové činnosti i k ujednocování požadavků na odborné, morální psychické a fyzické kvality osádek (obsluh), různých specialistů, velitelských i technických odborných orgánů. Na základě zkušeností z těchto cvičení by se měly stanovit i zásady provozu, ošetřování, ukládání zbraňových systémů a techniky a navrhnout úpravy osnov výcviku.

Z těchto hledisek by každý velitel a příslušník štábu měl chápat požadavky na výcvik a výchovu, neustále hledat cesty jeho dalšího zefektivnění a zdokonalovat své metodické mistrovství.

Určité předpoklady pro to vytváří systematická a plánovitá velitelská příprava, metodická a ukázková zaměstnání řízená nadřízeným stupněm velení. Základní cestou dalšího zdokonalování metod a forem výcviku a výchovy vojsk je však samostatná příprava a studium velitelů (náčelníků) a sebekritické hodnocení své vlastní práce. Důležitou úlohu při dosahování pozitivních výsledků v zavádění progresivních metod a forem výcviku a výchovy vojsk má též osobní příklad nadřízených velitelů a pracovníků štábů. Tento požadavek zvlášť naléhavě vystupuje do popředí v současné etapě výstavby ČSLA, kdy na mnohých nižších velitelských stupních jsou mladí nezkušení velitelé, kteří potřebují soustavnou pomoc, péči, ale i důslednou a náročnou kontrolu.

Výsledky, úspěchy či neúspěchy jednotlivých vojáků a vojenských kolektivů v mistrovském zvládnutí bojové techniky, jejího ošetřování a opravování a znalostí vedení soudobého boje odpovídajícího principům vědeckotechnického pokroku ve vojenství, je třeba vždy považovat za projev jejich politické vyspělosti, odbornosti a morálních kvalit.

Voják a bojová technika v podmínkách vědeckotechnické revoluce ve vojenství

Technický rozvoj společnosti od počátku průmyslové revoluce až po současnou etapu vědeckotechnické revoluce zaznamenal takové změny, které revolucionizovaly prakticky všechny oblasti života společnosti, armádu nevyjímaje.

Avšak technika počátků průmyslové revoluce a éry jejího rozvoje ve vojenství je technikou jednoduchých palných zbraní a agregátů, snadno pochopitelných a zvládnutelných. Konglomerát této vojenské techniky je řiditelný převážně na úrovni zkušeností a rutiny. Vojenská technika tohoto typu v nejlepší podobě směřuje k prodloužení či znásobení fyzických sil bojovníka. Jen velmi málo řeší problém prodloužení jeho smyslových orgánů.

Vojenská technika dneška, v období rozvoje vědeckotechnické revoluce, se od předchozí liší velmi podstatně. Je spojena s procesem komplexní mechanizace a automatizace, jakož i s rozvojem řídicích systémů. Je charakterizována miniaturizací a sub-

miniaturizací a je provázána základními změnami v oblasti technologie.

Takováto vojenská technika znásobuje nejen fyzické síly vojáka, ale i jeho smyslové orgány a v mnoha případech i určité oblasti lidského myšlení. Racionalizace některých oblastí duševní činnosti velitelů a vojáků (zejména logických operací) je vysoce náročná na úroveň řídicí činnosti. Řízení bojové činnosti ani práci s vojenskou technikou již nelze uskutečňovat na úrovni zkušeností či návyků, bez hlubokých teoretických znalostí daného oboru.

Vznik kvalitativně nových typů zbraní a zrod celých nových zbraňových systémů ovlivnilo podstatně metody a prostředky vedení ozbrojeného zápasu. Staré způsoby vedení války se staly neadekvátními a se vši vážností vystupuje požadavek zvládnutí nového systému řízení a velení, jehož nezbytnou součástí je teoretické i praktické řešení otázky vztahu člověka a techniky v soudobém ozbrojeném zápase.

Voják a bojová technika v soudobém ozbrojeném zápase

Základní řešení vztahu člověka a techniky, jak nám je podávají klasické marxismu-leninismu, si uchovávají obecně teoretickou a metodologickou platnost dosud.

Nejpregnantněji vyjádřil úlohu člověka v ozbrojeném zápase v souvislosti s rozvojem techniky B. Engels v polemice s Dühringem, když napsal: „... celá organizace a bojový způsob armád a tím i vítězství a porážka se jeví závislými na hmotných, to jest hospodářských podmínkách, na materiálu lidském a zbrojním, tedy na kvalitě i kvantitě obyvatelstva a techniky“. (Engels, B.: Anti-Dühring, Praha 1949, s. 145.) Aby nenechal nikoho na pochybách o tom, jaký je vzájemný vztah

těchto činitelů, říká doslova: „... bitvy nevyhrávají pušky, ale lidé“. (Marx, K.: Engels, B.: Spisy, sv. 15, Praha 1964, s. 243.) Navíc, B. Engels vyvozuje základní závěry i pokud jde o použití vojenské techniky v ozbrojeném zápase a o cíli tohoto použití. Klade totiž otázku: „Co se právě ukazuje prvotním... momentem násilí samotného?“ A odpovídá: „Hospodářská moc, rozhodování o mocenských prostředcích velkého průmyslu.“ (Engels, B.: Anti-Dühring, Praha 1949, s. 147.)

Tedy ne primárně vojenská technika, ani voják, jakožto bezprostřední exploatátor bojové techniky, ale lidé, kteří disponují hospodářskou a politickou mocí rozhodují

o tom, kdy, kde a za jakým účelem bude vojenská technika použita a proti komu bude použita. Domnívám se, že teoretická a metodologická hlediska zkoumání vztahu člověka a techniky v ozbrojeném zápase, jak je formuluje B. Engels, mají obecnou platnost a lze z nich vycházet i při analýze vztahu voják a bojová technika v ozbrojeném zápase v podmínkách vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Dokonce se dá říci, že jsou ještě evidentnější a průzračnější.

Vědeckotechnická revoluce je součástí hlubokých společenských přeměn, kterými lidstvo v současné epoše prochází. Svou hloubkou a šíří zasahuje všechny oblasti života společnosti i jednotlivých lidí. Je součástí sociálního pokroku, v jehož rámci se lidé v relativně nových podmínkách a na kvalitativně nové úrovni realizují jako individuální i společenské bytosti. Není proto náhodné, že úsilí o urychlování vědeckotechnického rozvoje je jedním z klíčových požadavků současné etapy budování rozvinuté socialistické společnosti.“ [8. zasedání ÚV KSČ „K urychlenému uplatňování výsledků vědy a techniky v praxi“ Praha 1983, s. 44.]

Vědeckotechnická revoluce ve vojenství v plné míře a na kvalitativně vyšším stupni nastoluje otázku všeobecné i specifické připravenosti velitelů a vojáků. S plnou vážností vystupují jak před velitele, tak před vojáky takové problémy, jako např. problém činu, aktivity, rychlého jednání, samotného rozhodování, odpovědnosti apod. Tyto problémy mají v podmínkách vědeckotechnické revoluce ve vojenství daleko větší význam než v ozbrojeném zápase kdykoliv předtím. Svět vědy a techniky realizovaný ve vojenství je velmi složitý, dynamicky se vyvíjející, ale je to svět člověkem dosažitelný a kontrolovatelný.

Radikální zvýšení požadavků na úroveň a kvalitu vojenské techniky a na stupeň jejího zvládnutí, které sebou nese vědeckotechnická revoluce, je podmíněno několika faktory:

1. Voják již nepoužívá bojovou techniku jen jako technický prostředek svého působení na nepřítele v ozbrojeném zápase, ale využívá celé složitě automatizované systémy. Tím se jeho účast v ozbrojeném zápase, zejména ve styku s nepřítelem, stává stále zprostředkovanější. Aktivita vojáka se přesouvá postupně do oblastí programování, řízení a údržby složitějšího technického systému.

2. Voják tím, že má co činit se složitými vojenskotechnickými komplexy, se dostává do kvalitativně vyšší roviny vztahu

člověk — technika. Stále se zvyšují požadavky na jeho intelektuální úroveň, rostou nepetržitelné i nároky na schopnost bezprostředního využití bojové techniky. Můžeme říci, že jsme svědky probíhajícího složitějšího procesu přechodu od bezprostředního, přímého použití bojové techniky k aktivnímu, komplexnímu ovládnutí celého technického systému v ozbrojeném zápase.

3. Složitě automatizované systémy v podmínkách probíhající vědeckotechnické revoluce ve vojenství zvyšují nároky na osobnost vojáka ve všech směrech, zejména pak na rozvoj a uplatnění jeho subjektivit. Mám na mysli zejména rovinu vztahu člověk — technika z hlediska zachování priority člověka vůči technice [technika i v těch nejspolejitějších situacích musí sloužit člověku, nikoli naopak], tak i rovinu, v níž si voják uvědomuje sociální determinaci techniky a zejména narůstání jejího významu v soudobém ozbrojeném zápase v podmínkách vědeckotechnické revoluce.

Základní vztah mezi člověkem a technikou není nikdy ovlivňován pouze změnami, které probíhají na jedné či druhé straně. Člověk vytváří techniku za účelem racionálnějšího zmocnění se přírody, či okolního světa vůbec. V tomto procesu dochází ke kvalitativní změně jak techniky, tak i člověka.

Tento proces má v podmínkách ozbrojeného zápasu samozřejmě svou specifickou podobu. Voják bezprostředně zpravidla nevytváří bojovou techniku, ale bezprostředně ji využívá. Bojová technika slouží vojákově jednak jako nástroj působení na nepřítele, současně však jako prostředek jeho ochrany. Voják tudíž má eminentní zájem na tom, aby bojová technika dokonale splňovala tyto požadavky. Je zcela pochopitelné, že vystupuje do popředí úkol důsledně uplatňovat dialektiku vztahu vojáka a bojové techniky. Jak můžeme charakterizovat tento vztah? V podstatě jde o to, že voják má zájem (osobní zájem) na tom, aby dostal k dispozici co nejdokonalejší techniku, která z jeho hlediska splňuje jeden dvojí cíl: být spolehlivým nástrojem ničení nepřítele a současně být spolehlivým ochráncem jeho života. To samozřejmě vyžaduje plně respektovat druhou stránku tohoto vztahu — bezpodmínečně zvládnout technické nároky, které sebou moderní bojová technika nese. To znamená splnit požadavek vysoké kvalifikace a zvládnutí bojového mistrovství každým vojákem. Jde o trvalý proces, který bude probíhat potud, pokud bude existovat realita ozbrojeného zápasu jako prostředku řešení antagonistických vztahů.

Sociální dimenze vztahu voják — bojová technika v ozbrojeném zápasu v podmínkách vědeckotechnické revoluce ve vojenství

Čím aktuálnější se stává rozvoj vojenské techniky na nejmodernější možné základy, tím naléhavější se stává řešení problému vztahu vojáka k této technice, a to nejen v rovině jejího dokonalého zvládnutí, ale zejména v rovině celospolečenského základu a z něho plynoucího sociálního důsledku.

Vojenská technika není v rukou vojáka pouhým nástrojem, který mu slouží jako prostředek, pomocí něhož v rámci ozbrojeného zápasu, působí na nepříteli. Vojenská technika je něco více. Vystupuje v roli prostředku, který je za jistých okolností jediným prostředkem, který umožňuje řešit základní sociální antagonismus.

Z toho vyplývá, že při analýze ozbrojeného zápasu nejde pouze o zkoumání vztahu voják a bojová technika vůbec, ale především v soustavě určitých, konkrétních společenských vztahů. Vztah voják — bojová technika je v ozbrojeném zápasu determinován jeho vztahem k dané společenské skutečnosti. Podstatu tohoto vztahu nemůžeme pochopit, jestliže si neuvědomíme, že přímo či zprostředkovaně odráží zájmy určitých tříd, že v současné etapě společnosti odráží zejména její třídní antagonismy a rozpolcenost.

Buržoazní teoretikové vycházejí v podstatě z metafyzického protikladu člověka a techniky. „Člověka a techniku stavějí proti sobě a snaží se je posuzovat izolovaně od konkrétního sociálně politického prostředí a historické situace. Přitom jedni absolutizují úlohu zbraní, zejména jaderných, prostředky automatizace vydávají za jakési „vyšší bytosti“, které jakoby byly schopné nahradit člověka... Jiní buržoazní teoretikové zdůrazňují koncepcí, ve kterých absolutizace zbraní a bojové techniky existuje vedle vynuceného přiznání toho, že základní zbraní ve válce je přece jen člověk.“ (Ustinov, D. F.: Sloužíme vlasti a komunismu, Praha 1982, s. 75—76.)

Pro první skupinu názorů buržoazních teoretiků je charakteristické, že techniku a tedy i vojenskou techniku chápou jako samostatný relativně neutrální činitel. Vedle této techniky stojí voják jako její nezbytný doplněk, její součást. Cílem je vytvořit iluzi, že z hlediska vojáka je naprosto lhostejné, kam směřuje bojová technika, ke které je připoután. Fakticky se požaduje, aby aktivita vojáka byla zcela podřízena „aktivitě“ bojové techniky. Cíle ozbrojeného zápasu jsou tudíž obsaženy v technice, po vojákovi se žádá pouze to, aby je respektoval.

Za výsledným poměrem vojáka a bojové techniky se v podmínkách kapitalismu skrývají protiklady, vlastní kapitalistickému společenskému systému. Tyto protiklady převrací úlohu člověka a techniky, což se projevuje ve směru využití vojenské techniky, její zaměřenosti a cílovosti.

Vztah člověk — technika v podmínkách kapitalistické společnosti je i v oblasti ozbrojeného zápasu determinován systémem soukromého vlastnictví, které je základem vztahů nadvlády a podřízenosti. Tyto vztahy se reprodukcí nejen v rovině tvorby materiálních hodnot, jejichž součástí nepochybně technika je, ale i v rovině exploatace této techniky v ozbrojeném zápasu, samozřejmě ve specifické podobě. Jedno je však společné. Dělník za kapitalismu vytváří složitou techniku, avšak tato není jeho, je vůči němu cizí. Voják buržoazní armády exploatuje danou techniku, ale i vůči němu je tato vojenská technika cizí. Taková je skutečnost. Navíc, v procesu rozvoje vědeckotechnické revoluce, se stává voják buržoazní armády stále více nejen technickým přívěskem samotné techniky, ale i jejím sociálním doplňkem.

Vojenská technika je především prostředkem, či nástrojem plnění vojensko-politických cílů, které mají svůj základ v ekonomice. Buržoazie se nemíní dobrovolně vzdát dosahování pohádkových zisků, které jí plynou z produkce vojenské techniky. Proto „absolutizace zbraní a techniky fakticky slouží k ospravedlnění růstu zbrojení a k přípravě nemyslných vykonavatelů rozkazů, k přeměně vojáků imperialistické armády v jakýsi přívězek soudobých zbraní.“ (Ustinov, D. F.: Sloužíme vlasti a komunismu, Praha 1982, s. 76.)

Buržoazní teoretikové se snaží v procesu pokračující vědeckotechnické revoluce fetišizovat techniku a eliminovat na nejvyšší možnou míru „lidský faktor“ ozbrojeného zápasu. Skutečná příčina fetišizace techniky a podceňování úlohy člověka nespočívá primárně v podstatě procesu rozvoje vědeckotechnické revoluce ve vojenství a z něho plynoucích jakýchkoli humanitních principů, které by měly vést ke snaze ulehčit, doplnit, rozšířit, znásobit síly vojáka, či dokonce „zhumanizovat“ vojenskou techniku. Jde především o společensko-politický, třídní problém. Jde mimo jiné o strach z vojáků, strach z revolucionizace lidových mas, strach z toho, že bojová technika v rukou širokých lidových mas může být použita proti buržoazii samé.

Dialektika vývoje vojenské techniky je však neúprosná. Proces eskalace vojenské techniky, který je vlastně zejména vojenskoprůmyslovému komplexu USA a jeho politice na počátku osmdesátých let, směřuje k takovému bodu, kdy se může obrátit proti těm, kteří tuto eskalaci vyvolali. Na tuto možnost upozornil již V. I. Lenin: „Války vyrůstají ze samé podstaty kapitalismu; přestanou teprve tehdy, až bude odstraněn kapitalistický řád nebo až lidské a finanční oběti, které si vyžadají vývoj vojenské techniky, budou tak obrovské a lid bude zbrojením tak pobouřen, že to povede k odstranění tohoto systému.“ (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 5, Praha 1957, s. 196.)

Proti koncepci „fetišizace techniky“ stojí druhá koncepce, kterou musíme respektovat zejména proto, že má obecně platný charakter. Dá se i říci, že má charakter zákonitosti. Je to tendence narůstající úlohy lidského faktoru tou měrou, jak se rozvíjí sama vědeckotechnická revoluce.

Vědeckotechnická revoluce není pouze revolucí ve vědě a technice, ale je i revolucí, která zasahuje oblast výrobních vztahů a ostatních oblastí života společnosti. Člověk je nezbytnou a rozhodující součástí tohoto procesu, ať již se odehrává v kterékoli oblasti života společnosti — v produktivní sféře, či ve sféře ozbrojeného zápasu. Rozhodující pro plnou realizaci procesu, které sebou vědeckotechnická revoluce nese, je charakter společenského systému, v jehož rámci se celý tento složitý proces odehrává. Není proto náhodné, že pokud si buržoazní teoretikové tuto skutečnost uvědomují, či pokud ji připouštějí, pokud přece jenom přiznávají úlohu člověka a jeho význam v soudobém ozbrojeném zápase, nejsou s to tuto úlohu pochopit ve všech dimenzích, zejména sociálně třídních, a tudíž ani důsledně vyřešit. Navíc, „uznání důležitosti člověka ve válce neznamená odklon imperialistů od snah přeměnit vojáky svých armád ve slepé nástroje protilidové, agresivní a reakční politiky.“ (Ustinov, D. F.: Sloužíme vlasti a komunismu, Praha 1982, s. 76.)

Právem můžeme říci, že plnou realizaci vědeckotechnické revoluce umožňují pouze takové vztahy, které jsou založeny na bázi vzájemné spolupráce a pomoci, to znamená na bázi socialistických společenských vztahů. „Uskutečňování vědeckotechnické revoluce, urychlování a zejména účinnější využívání vědy a techniky je za socialismu jedním ze základních revolučních úkolů dělnické třídy.“ (8. zasedání ÚV KSČ: „K urychlenému uplatňování výsledků vědy a techniky v praxi“, Praha 1983, s. 38.) Plně proto platí, že vědecko-

technická revoluce je zákonitým jevem epochy přechodu od kapitalismu ke komunismu. Vědeckotechnická revoluce jako součást světové proletářské revoluce vytváří předpoklady pro všestranný rozvoj socialistické osobnosti, pro rozvoj tvůrčích schopností každého člověka. Člověk se poprvé v dějinách stává skutečným tvůrcem dějin.

Tyto faktory rozhodující měrou ovlivňují i místo a úlohu socialistického člověka v soudobém ozbrojeném zápase a v jeho rámci i místo a úlohu vojenské techniky v systému člověk — technika. Východiskem je pochopení dialektiky jednoty vztahu člověka a techniky. V rámci této jednoty je nutné vymezit zejména úlohu a místo člověka. Maršál Ustinov ukazuje, že „principiální přístup marxismu-leninismu k hodnocení této úlohy člověka spočívá v tom, že člověk se svými profesionálními, morálně psychologickými a fyzickými hodnotami zaujímá vedoucí postavení ve vztahu k technice na jakémkoli stupni jejího rozvoje. Vojenská technika byla vždy a i zůstane pouze nástrojem vojenské činnosti.“ (Ustinov, D. F.: Sloužíme vlasti a komunismu, Praha 1982, s. 73.) Proto člověk, který ovládá perfektně bojovou techniku — ať je tato technika na jakékoli úrovni — zůstává i nadále rozhodující silou v soudobém ozbrojeném zápase.

Vysoký stupeň vyspělosti vojáka socialistické armády se projevuje zejména v uvědomění si toho, že vojenská technika vždy slouží jako prostředek k dosažení třídně politických cílů. Z hlediska tohoto přístupu se pak technika nejvíce jako osobní, ale jako součást širších společenských vazeb.

Vojenská technika je tudíž nezbytným nástrojem seberealizace vojáka jako subjektu v podmínkách ozbrojeného zápasu. Rozhodující úloha člověka v tomto zápase je podmíněna mimo jiné zvláštnostmi soudobé války, která by kladla nesmírné nároky na duchovní i fyzické síly vojáků. Třídní, socialistické uvědomění a aktivní podíl na realizaci třídně politických cílů socialismu se nutně odrazí i v této oblasti. Realizace vědeckotechnické revoluce v rámci ozbrojeného zápasu z hlediska socialistické armády a konečnoucí v všech armád socialistického společenství není možná bez uvědomění si tohoto sociálního rozměru vztahu člověk — technika a naopak, socialistická společenská základna vytváří všechny předpoklady a možnosti plného osvojení si i té nejmodernější techniky všemi vojáky.

Z toho vyplývá i místo a úloha velitele socialistické armády. Dovedné sladění

vztahu voják — bojová technika je jedním ze základních požadavků, kladených na velitele. Velitel si musí vždy uvědomit, že úspěšné řízení spočívá na pochopení toho, že technika bez člověka je mrtvá. Zbraň sama nikdy nevede k vítězství. Technika dosud nevytlačila vojáka z účasti na ozbrojeném zápase. Naopak, znásobuje požadavky na vojáky, a to jak kvantitativně, tak i kvalitativně. Klade nebyvalé nároky na fyzickou a psychickou odolnost a na vysokou morálně politickou připravenost. Úroveň a účinnost bojové techniky závisí především na stupni jejího zvládnutí. Pro velitele z toho vyplývá, že úroveň řízení a velení se musí odrazit na úrovni řízení bojové techniky jednotlivými vojáky v rámci své vojenskotechnické odbornosti. V tom je voják jako exploatátor soudobé bojové techniky nezastupitelný.

Na veliteli se žádá, aby respektoval základní princip řídicí a organizační práce v rámci soudobého ozbrojeného zápasu, princip jednoty člověka a techniky, přičemž hlavním a určujícím v rámci této jednoty je vždy člověk. Technika musí sloužit vojákovi, nikoli naopak. Respektování tohoto principu umožňuje veliteli naučit vojáka jeho nejzákladnějšímu umění, umění bojovat pomocí nejmodernější techniky. „Umění dostat z nejsložitější zbraně všechno to, čeho je schopná, umně ji využít a maximálně ji použít v boji, to vše vytváří předpoklady úspěšného plnění jakýchkoli bojových úkolů. Toto umění však předpokládá důkladné a individuální mistrovství nejvyšší stupeň koordinace činnosti mužstva lidí — činnosti umných, šikovných, přesných a plně podřízených jedině vůli velitele a směřujících k dosažení vítězství v boji.“ (Ustinov, D. F.: Sloužíme vlasti a komunismu, Praha 1982 s. 74—75.) S tím souvisí i důsledné respektování dalšího požadavku řízení a velení, který směřuje k pochopení toho, že technika neztěžuje ale usnadňuje práci jak veliteli, tak i vojákům. Výchova velitele by měla směřovat k tomu, aby voják pochopil, že údržba a ošetřování techniky, její připravenost a bojeschopnost a v jeho vlastním zájmu, v bojové činnosti dokonce v jeho životním zájmu. Velitel by měl — nikoli v poslední řadě — při velení a řízení respektovat skutečnost, že v systému voják — bojová technika pouze voják je nadán vědomím a vůlí, že jedině on disponuje morálními a volnými vlastnostmi.

Má-li být velení v soudobém ozbrojeném zápase postaveno na skutečném vědeckém základě, nemůže se velitel ve své řídicí a organizační činnosti obejít bez doko-

nalého zvládnutí a poté i trvalého využívání nejmodernějších prostředků řízení a velení, které mu moderní věda a technika dává k dispozici. To mimo jiné vyžaduje soustavnou přípravu samotných velitelů či techniků. Pro jejich přípravu platí v obecné rovině a v plném rozsahu to, co o řídicích pracovnících bylo řečeno na 8. plenárním zasedání ÚV KSČ v úvodním referátu: „Základem přípravy odborných a řídicích kádrů musí být jednotka politicko-ideové a profesní výchovy... Proto musíme vychovávat politicky uvědomělé, vysocce vzdělané, ideově a morálně vyspělé odborníky a řídicí pracovníky, skutečné hospodáře své země, kteří jsou bytostně spjatí s politikou naší strany, se socialistickou společností a dělnickou třídou.“ (8. zasedání ÚV KSČ: „K urychlenému uplatňování výsledků vědy a techniky v praxi“, Praha 1983, s. 40.) Pro velitele platí tato slova tím více, že v sobě slučují dvojí funkce: velitel je nejen skutečným hospodářem, ale současně, a to zejména, skutečným obráncem své země a celého socialistického společenství. Tento úkol může splnit za předpokladu, že zvládne nejmodernější techniku spolu s nejmodernějšími metodami vedení bojové činnosti, že bude nejen odborným, ale i politickým vedoucím svých podřízených. Prověrkou těchto schopností jsou bojová cvičení, která se blíží svými podmínkami co nejvíce skutečné bojové situaci. Platná jsou slova V. I. Lenina o tom, že: „... armáda, která se necvičí ve zvládnutí všech bojových prostředků a metod, jimiž disponuje nebo může disponovat nepřítel, počíná si pošetile, ba zločinně.“ (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 31, Praha 1955, s. 91.)

Vědeckotechnická revoluce ve vojenství v podstatě revolucionizovala všechny oblasti činnosti vojsk, oblast řízení a velení nevyjímaje. Věda a technika znásobila a zrychlila získávání a předávání informací a tím podstatně zkvalitnila poznávací činnost velitele a štábu. Pomáhá odstraňovat namáhavou fyzickou práci i únavnou duševní stereotypní činnost. Znásobuje duševní potenci velitele a štábu. Možnost mechanizovat a automatizovat řadu procesů vytváří prostor pro to, aby se velitel i štáb mohl věnovat tvůrčí činnosti apod. Velitel i jeho štáb však musí vycházet z toho, že řízení ozbrojeného zápasu je složitým procesem, který má politický charakter. Rozhodujícím článkem tohoto procesu jsou lidé-vojáci. Proto řízení a velení v ozbrojeném zápase je především soustavným, nepřetržitým organizováním a mobilizací mas vojáků pro vedení spravedlivé války k obraně socialismu.

Řízení sociálních procesů a vědeckotechnický rozvoj

Využívání vymožeností vědeckotechnické revoluce a jejich spojování s přednostmi socialismu představuje velmi složitý proces. Vedle řady problémů technického charakteru sebou nese mnoho problémů sociálních, které spadají především do problematiky mezilidských vztahů: získávání, rozšiřování a změn kvalifikace pracovníků, vytváření nových pracovních příležitostí a s tím spojených problémů s reprofesionalizací vojáků z povolání i občanských zaměstnanců vojenské správy apod.

Na tyto a podobné skutečnosti upozorňuje i 8. zasedání ÚV KSČ: „Integrace vědy, techniky a výroby se neomezuje jen na nové organizační formy. Jde především o vztahy mezi lidmi, o vytváření souladu individuálních, kolektivních a společenských zájmů. Ze zkušenosti víme, že nejde o pohodlný, bezkonfliktní proces. Nikdy není snadné měnit myšlení lidí, jejich návyky, přístupy, překonávat zastaralé formy a metody práce.“ (Zpráva předsednictva ÚV KSČ k urychlenému uplatňování výsledků vědy a techniky v praxi. Rudé právo, 17. června 1983, s. 5.)

Z hodnocení výcvikového roku v podmínkách MNO je zřejmé, že narůstá objem a kvalita úkolů, které jsou před námi a tento trend můžeme očekávat se zvätsenou intenzitou i v dalších letech. Řada pracovníků však na sobě pocítuje, že v závislosti na růstu úkolů ubývá osobních rezerv, jejichž aktivizaci se dosud dařilo zvýšené požadavky plnit. Pocítuje se, že v dané činnosti je potřebné cosi změnit, neboť do nekonečna se takto postupovat nedá. Vzhledem k tomu, že kapacita výkonu člověka i jeho iniciativa je omezená, a že zvýšení počtu pracovníků nepřichází

v úvahu, je nutné hledat řešení někde jinde. Především v racionalizačních opatřeních, neboť bez nich se v nejbližší budoucnosti neobejdeme.

V podmínkách činnosti jednotlivých správ a samotných oddělení MNO existuje řada administrativních činností, které zabírají neefektivně mnoho času. Je však nutné zdůraznit, že za administrativní činnosti se nemohou pokládat všechny řídicí a správní činnosti, nýbrž jen kancelářské činnosti pomocné povahy, jako jsou např. činnosti psací, počítací, kresličské, třídící, dopravní, kolacionace, množení apod. Jde tedy o takové činnosti, které mají rutinní povahu, nevyžadují v podstatě koncepční a tvůrčí přístup, ani kvalifikační náročnost. Vyžadují malou nebo maximálně střední míru odpovědnosti a samostatnosti, avšak jsou značně náročné na čas.

Z vědeckého průzkumu v NDR vyplývá, že racionálními opatřeními se podařilo za posledních 100 let zvýšit výrobu zhruba o 1400 % a produktivitu práce v kancelářích přibližně o 40 % — což je nepoměrný rozdíl. Bylo zjištěno, že v současnosti asi 60 % kancelářských prací má rutinní charakter a že se dá programovat.

Toto malé odbočení bylo nutné, abychom si uvědomili skutečnost, že sice podmínky pracovní činnosti v ČSLA se nedají přímo srovnávat s pracovními podmínkami civilních resortů, avšak z praktické činnosti je zřejmé, že existují určité společné prvky a rozsahy činností, které vybízí tudíž k racionalizaci i v podmínkách ozbrojených sil.

Racionalizační opatření by však měla působit i preventivně, aby do budoucna předcházela vzniku zbytečné administrativy.

V tomto smyslu je můžeme vidět ve dvou základních rovinách. V první rovině je možné dosáhnout požadovaného efektu vykonáváním činností jen nezbytných, vhodnou organizační strukturou, jasnými popisy služebních činností. Např. administrativní pracovníci by měli nést odpovědnost za výsledky své práce, za správnost napsaného textu. Je vysoce neefektivní, když odborný pracovník zařizuje kolacionaci, množení materiálů, popř. ještě distribuci, ačkoli k tomu účelu je zřízena spisová a kurýrní služba apod.

Z dalších opatření proti zbytečné administrativě (týkající se stále první roviny) je možné uvést posílení koncepčnosti a snížení operativnosti. Rovněž účinná kontrola na místě může zabránit následně zbytečné administrativě při odstraňování nedostatků.

Ve druhé rovině se musí řešení hledat jinde, a to v nejmodernějších mechanizačních prostředcích a možnostech soudobé výpočetní techniky. Pomocí nich snižovat i administrativní činnosti a tím si vytvářet čas a prostor pro věci mnohem větší a náročnější — např. práce na automatizovaném systému určitých činností oddělení nebo správ MNO. Zabezpečení tohoto úkolu však předpokládá souběžné řešení tří dílčích problémů. Předně je důležité plně využít a v praktické činnosti znásobit a zúročit možnosti, které nám mohou poskytnout svými parametry dnešní výpočetní střediska. Zkvalitnit celý proces využívání výpočetní techniky počínaje odbornými konzultacemi přes zpracování a praktické ověření určitého projektu.

Druhým problémem je hledání nových cest a možností ke snižování administrativních činností a k vytvoření potřebných časových rezerv. Určitou možností by mohlo být i využití osobního počítače, popř. minipočítače u některých oddělení a správ MNO. Je u nás vyvinut a sériově se vyrábí osobní počítač IK 80-M, popřípadě jeho zlepšená verze IQ 150, a to ze součástek vyráběných v ČSSR a RVHP. V minulém roce byly instalovány pro potřebu studentů na 3 fakultách CVUT a letos jich bude na těchto učebnách instalováno dalších 50. Nebyl by přínosem pro některá naše pracoviště? Otázka finanční by neměla být velkou překážkou. Použití osobního počítače má několik výhod:

— jednoduché zapracování — základní programový jazyk uvedeného typu je Basic, který nevyžaduje velkou průpravu ani středoškolské vzdělání,

— pracovníci si postupně zvyknou na komunikaci člověk — počítač a tím získají cenné zkušenosti, které je možné uplatnit

ve větších a náročnějších úkolech, které nás při dalším prohlubování bojové a mobilizační pohotovosti ČSLA čekají,

— zrychluje řadu prací mechanického rázu a tím pomáhá šetřit čas, zmírňuje únavu apod.

Je pochopitelné, že tento osobní počítač má i nevýhody — ostatně, která věc je není, ale to je vždy záležitostí odborného posouzení vzhledem ke konkrétním úkolům a podmínkám, ve kterých se o racionalizačních opatřeních pomocí výpočetní techniky uvažuje. Není to tak dávno, co v Praze skončila výstava „Elektronika 83“, na které byl předváděn zajímavý systém automatizace sběru dat ve spojitelných a bankovníctví, nebo systémy pro automatizaci kancelářských prací. Nedalo by se něco z toho využít v našich podmínkách?

Třetím problémem, kterému je třeba v této souvislosti věnovat mimořádnou pozornost, je získávání a příprava lidí. Vzhledem k tomu, že hotové odborníky nám nikdo v takovém počtu nedodá, musíme vycházet z reálných možností, které máme k dispozici a každý by měl začít od sebe. To znamená, že pro většinu z nás je nezbytné získat postupně určitou základní sumu nutných znalostí o výpočetní technice a jejích možnostech a tak se vmanit z tzv. „třetího typu negramotnosti“ (existuje totiž teorie, podle které je možné v dnešní době rozlišit tři druhy negramotnosti: první — klasická, druhá — neschopnost vyplnit rozumně sestavený formulář a třetí — neschopnost dorozumět se s počítačem). K tomu je potřebné využívat samostatného studia odborné literatury a sebevzdělávání spojené s odbornými konzultacemi, zaměřením velitelské přípravy, připravení systému vysílání pracovníků do odborných kursů, popř. programové ovlivnění těchto kursů. Důležité je vytvoření určitého časového předstihu v přípravě pracovníků, než se začne výpočetní technika zavádět nebo s ní pracovat. Bez splnění tohoto předpokladu dojde k tomu, že technika je nevyužitá a vynaložené prostředky nepřinášejí požadovaný efekt. V této souvislosti stojí i nemalé úkoly před ideologickou prací ZO KSČ.

Z toho je zřejmé, že vědeckotechnický pokrok objektivně staví kvalitativně nové požadavky na úroveň řízení. Vedle problémů technického a odborného charakteru musí řídicí činnost postihovat stále více i problematiku sociálních procesů na pracovištích. To znamená, že by v jednotlivých svých fázích měla postihnout i takové problémy, jako jsou:

— volby metod a taktiky přístupu k vedení podřízených a kolektivu v jednotlivých

vých etapách plnění racionalizačních úkolů,

— jak efektivně hodnotit pracovníky a zveřejňovat dosahované výsledky, aby toto hodnocení plnilo motivační úlohu,

— jak nejlépe využívat kolektivní zkušenosti a usměrňovat tvůrčí aktivitu podřízených ke splnění stěžejních a perspektivních úkolů,

— jak účinně pracovat s návrhy a připomínkami podřízených apod.

Jde o složitý komplex závažných problémů, který je nutné řešit nejen z hlediska obecných cílů socialistické společnosti, ale především z hlediska funkce, úkolů a konkrétních problémů daného pracoviště.

V praxi se však často setkáváme se skutečností, že v myšlení a jednání některých velitelů a náčelníků jsou otázky VTR spojovány především s technickou problematikou a méně pak se sociální. Ta bývá mnohdy na okraji jejich pozornosti, neboť při řešení praktických úkolů se nezřídka zapomíná na známou skutečnost, že tvůrcem i uživatelem výsledků vědeckotechnického pokroku je člověk. Ten vytváří a využívá všechny ty divy a zázraky nejmodernější techniky. Kvalita a efektivnost tohoto procesu — objevování nového a jeho praktické využití — závisí mimo jiné na kvalitě sociálního prostředí, ve kterém člověk žije a na které svou činnost zpětně působí. „V materiální produkci jsou lidé nuceni vzájemně vstupovat do určitých výrobních vztahů, které odpovídají určitému stupni vývoje výrobních sil... Souhrn všech těchto výrobních vztahů tvoří hospodářskou strukturu společnosti, reálnou základnu, nad níž se zvedá právní a politická nadstavba a které odpovídají určité společenské formy vědomí. Způsob produkce materiálního života podmiňuje sociální, politický a duchovní životní proces vůbec. Bytí lidí není určováno jejich vědomím, nýbrž naopak: jejich vědomí je určováno jejich společenským bytím.“ (Lenin, V. I.: Kdo jsou „přátelé lidu“. Spisy, sv. 1. Praha, Svoboda 1951, s. 146.) To znamená, že psychika člověka, jeho postoje, myšlení a způsob vnitřního prožívání každé situace jsou ve své podstatě determinovány společenskými vztahy, které mají svůj objektivní základ v materiální produkci. V této souvislosti je však nezbytné si uvědomit, že toto její spojení s výrobními vztahy je v každém konkrétním případě mnohonásobně zprostředkované, že nepůsobí přímo a automaticky. Tato zprostředkovanost je dána jednak příslušností každého z nás k mnoha nejrozmanitějším sociálním skupinám, čili širšími společenskými vztahy a na druhé straně konkrétním materiálním

vybavením našeho prostředí. V průběhu vzájemných interakcí členů kolektivu nebo pracovní skupiny (tam, kde se vedoucím pracovníkovi nepodařilo kolektiv zformovat) vznikají osobní mezilidské vztahy jako složité zprostředkované a vnitřně diferencované odraz vztahů ve výrobě. Na tento zprostředkovaný odraz objektivní reality v našem vědomí však významně působí i kvalita úrovně řídicí a organizátorské práce nejbližších přímých nadřízených, a to v tom smyslu, v jaké kvalitě ovlivňují probíhající sociální procesy na pracovišti.

Zaváděním nové bojové techniky, automatizovaných systémů velení, rozšiřováním možností využití nejrůznějších druhů výpočetní techniky vznikají velmi komplikované vztahy mezi lidmi a touto novou technikou a jak ukazuje praxe, utvářejí se ještě mnohem složitější vztahy mezi lidmi, kterých se zavedení nových technických prostředků bezprostředně dotýká. Takovéto situace jsou doprovázeny celou řadou sociálních souvislostí, které s sebou nesou mnoho problémů a často i konfliktů. To znamená, že konkrétní výsledky VTR zaváděné do praktické činnosti vojsk a štábů výrazně ovlivňují úroveň existujících mezilidských vztahů, a to jak ve struktuře horizontální, tak i vertikální. Ve svém důsledku pak utvářejí úroveň mezilidských vztahů rozhodujícím způsobem ovlivňuje kvalitu a efektivnost využití výsledků vědy v konkrétní praxi.

Z toho je zřejmé, že důslednější a účinnější využívání výsledků vědeckotechnického rozvoje v praktické činnosti lidí se pravděpodobně neobejde bez odborné analýzy sociálních aspektů na tom kterém pracovišti, bez ujasnění sociálních funkcí při jejich realizaci, bez pochopení jejich sociálního obsahu. Výsledky VTR nepůsobí pouze na oblast materiální sféry, nýbrž objektivně vyžadují i nové, vědecky zdůvodněné a praxí ověřené metody práce s lidmi, které se však musí stát neoddelitelnou součástí veškeré řídicí a organizátorské práce.

Leninský styl práce vedoucích pracovníků je možné jednoduše charakterizovat jako proces soustavné práce s lidmi, jako dosahování společenských cílů prostřednictvím podřízených, prostřednictvím kolektivu. To předpokládá od každého nadřízeného umět formovat kolektiv, ať už vojenské jednotky, štábních pracovníků, skupiny, oddělení apod., umět využívat pro plnění úkolů schopností, citů, zájmů a dovedností podřízených, umět je vhodně motivovat. Na druhé straně znamená leninský styl práce i umění učit se od kolekti-

vu. Proto i usnesení nejvyšších stranických a státních orgánů orientují pozornost celé společnosti v podstatě na dvě základní oblasti — na růst efektivnosti vynaložené práce a na zvyšování pracovního uspokojení, čili na realizaci požadavku všestranného a harmonického rozvoje osobnosti budovatele a obránce socialistické vlasti. Prostředky ke splnění těchto úkolů jsou ve zkvalitnění řídicí a organizátorské práce, v posílení úlohy pracovních kolektivů a ve zvyšování účasti pracujících (tedy i podřízených) na řízení. V tomto smyslu pak vystupuje řídicí a organizátorská práce jako významná a nezastupitelná politická práce každého vedoucího pracovníka, neboť každé jeho rozhodnutí tak i onak ovlivňuje ve svých důsledcích nejen jednání podřízených, ale i způsob jejich myšlení a prožívání dané skutečnosti. Velet, řídit znamená vést i vychovávat podřízené, formovat pevné pracovní kolektivy. Proto vědeckotechnický rozvoj působí i k odstranění určité bariéry mezi technickými a společenskými vědami, která je ještě někdy patrná ve způsobech jednání, ale i v případech některých vedoucích pracovníků, kdy otázkám poznávání podřízených, formování a řízení kolektivů se věnuje malá pozornost. V technické oblasti je každá činnost založena na exaktním, vědeckém zhodnocení situace, na postižení všech příčin a působících zákonitostí. Avšak při řízení podřízených a pracovních kolektivů spoléháme většinou pouze na své subjektivní zkušenosti.

Výpočetní technika a prvky automatizace kladou kvalitativně nové požadavky na vedoucí pracovníky i na člověka v systému řízení. Komunikace člověka s počítačem předpokládá získání nezbytných základních znalostí, nového způsobu myšlení, dovedností a jistých praktických zkušeností. Půjde o to, osvojit si modelový přístup k řešení problémů a jejich dostatečně přesnou formulaci, umět strukturovat konkrétní problémy, nacházet mezi nimi příčinné souvislosti, charakterizovat jejich význam a povahu, formulovat omezující podmínky a požadavky, které musí řešení respektovat apod.

Dnes to pro mnohé z nás zní jako hudba vzdálené budoucnosti. Musíme si však uvědomit, že její základní tóny musíme naladit již nyní. Nemůžeme začít plnit maximální úkoly a cíle najednou, nýbrž postupně si pro jejich plnění musíme vytvořit podmínky.

Proto je důležité, aby velitelé a náčelníci ve své činnosti využívali nejmodernějších poznatků společenských a zejména pak psychologických věd a s jejich aplikací vytvářeli na pracovištích takové společenské ovzduší, které podněcuje tvořivou iniciativu podřízených, aby sami byli příkladem tvůrčího přístupu při řešení každodenních a perspektivních úkolů, neboť to je sice nesnadná, ale reálná cesta pro širší uplatnění vědeckotechnického rozvoje. Její zdolávání se zřejmě neobejde bez účinného systému ovlivňování sociálních procesů na každém pracovišti.

Technická příprava velitelů, štábů a vojsk — předpoklad úspěšné realizace vědeckotechnického rozvoje ČSLA

K dosažení mistrovského ovládnutí zbraní a bojové techniky je nezbytné uskutečňovat soustavnou a cílevědomou vojenskoodbornou a technickou přípravu, kterou dovedně spojit s ostatními druhy příprav a s ideovou výchovou.

Technická příprava napomáhá rozvíjení důvěry v sílu vlastních zbraní a bojové techniky, formování psychických vlastností nezbytných pro účinné používání těchto zbraní a bojové techniky ve složitých a krajně napjatých podmínkách. Bez zajištění tohoto základního požadavku sebedokonalější bojová technika sama o sobě nepřinese v boji požadovaný výsledek. Např. zkušenosti z výcviku s nově zaváděnou technikou ukazují, že není-li před přezbrojením na novou techniku včas připraven učeně výcvikový proces, učeně výcviková základna a připravení velitelé a techničtí pracovníci, jsou s novou technikou z počátku dosahovány horší výsledky, než s technikou starší, kterou vojáci ovládají. Z toho vyplývá, že rozhodujícím faktorem pro technické osvojení si nové techniky je vojenskoodborná a technická připravenost lidí. A to nejen těch, kteří tvoří osádky a obsluhy, ale i těch, kteří zabezpečují její bojovou sílu a pohotovost, jako např. techniků, dílenských a týlových specialistů

a zvláště pak těch, kteří rozhodují o jejím efektivním použití, tj. velitelů a štábů všech stupňů.

U velitelů a štábů jde především o znalosti takticko-technických možností zbraní a techniky, potřebných pro rychlé a správné rozhodování o jejím použití a o znalosti základních kontrolních úkonů, které jsou povinni podle řádů a předpisů řešit.

Znalosti získané ve vojenských školách musí být neustále obnovovány a aktualizovány v postgraduálním stadiu, v krátkodobých či dlouhodobých kurzech, v přípravě velitelů a štábů především však samostatným studiem.

U technických kádřů a dílenských specialistů se požaduje dokonalé zvládnutí technologických postupů ošetřování a oprav techniky, organizace a řízení práce dílenských družstev i schopnost dělat kontrolu kvality prací na technice. Jejich znalosti je třeba neustále zdokonalovat obdobnými formami jako u velitelů a štábů.

Technický výcvik a příprava vojáků základní služby by měly být orientovány:

— u řidičů a osádek k získání základních teoretických znalostí konstrukce a praktických znalostí v technice jízdy při příjezdu a odjezdu od překážky, překoná-

vání překážek, omezených průchodů, technice jízdy v bojových podmínkách, po komunikacích při vysokých průměrných rychlostech a k odstraňování běžných poruch,

— u dílenských specialistů by měl být odborný výcvik a technická příprava zaměřeny k dokonalému zvládnutí technologických postupů při opravách a při technických ošetřeních a praktických opravách techniky v polních podmínkách.

Rozhodující úlohu v technické přípravě vojsk mají vojáci z povolání. Pro neustálé zdokonalování jejich teoretických a praktických znalostí je nezbytné zavést a důsledně dodržovat účelný a pevný systém studia a vymezit pro tento účel nezbytný čas a podmínky. K tomu je třeba přihlížet již při plánování, promyšleně volit témata školení i praktických zaměstnání. Pokud nejsou stanovena nadřízeným orgánem, měla by jejich volba důsledně vycházet ze současných i perspektivních potřeb výkonu funkcí.

Jednou z účinných forem zdokonalování znalostí vojáků z povolání jsou přednášky, zaměřené k aktuálním výsledkům vědy a techniky v ČSLA. K tomu je však třeba, aby příslušné orgány ministerstva národní obrany v součinnosti s vysokými vojenskými školami tyto přednášky pro štáby svazů a svazků připravily.

Velmi účinné jsou ukázky nové bojové techniky, organizování vědeckotechnických konferencí spojených s výměnami zkušeností apod.

Důležitou úlohu při dosahování pozitivních výsledků v technické přípravě vojáků z povolání má osobní příklad nadřízených velitelů a štábů i maximální zaměření jejich práce na pomoc vojskům. Tento požadavek zvláště naléhavě vystupuje do popředí v současné době, neboť funkce na nižších velitelských stupních zastává mnoho mladých velitelů, kteří nedávno ukončili vojenskou školu. Tito velitelé potřebují soustavnou pomoc a péči, ale zároveň i důslednou a náročnou kontrolu. Kdo jiný jim má pomáhat a náročně je vést než právě zkušení velitelé a pracovníci štábů. Jsou povinni jim předávat své zkušenosti a zabezpečovat, aby se ze dne na den zvyšovaly jejich úspěchy ve výcviku a výchově podřízených. Tak budou tito mladí velitelé získávat jistotu, osvojuvat si rozhodnost, aktivitu a iniciativu. Zvláště je důležité, aby se pro mladé důstojníky stali vzorem velitelé praporů a útvarů, kteří jsou s nimi v denním styku.

V technické přípravě vojáků základní služby se osvědčilo organizovat krátce po nástupu branců k útvaru ukázky techniky,

kteřou je útvar vybaven, s odborným výkladem a předvedením činnosti. Tyto ukázky pomáhají velitelům již od samého začátku vojenského života branců formovat jejich zájem a techniku a vztah k ní.

Obdobné ukázky na vyšší úrovni jsou účelné i v průběhu vojenské služby, neboť posilují důvěru v bojovou sílu útvaru a vytvářejí podmínky pro dokonalější součinnost různých druhů zbraní v boji. Učí vojáky zbavovat se strachu před obdobnou technikou nepřítele, s níž by v boji přišli do styku. Ukázkami však není možné nahrazovat plánovaná praktická zaměstnání nebo instruktážně metodická zaměstnání, neboť největší užitek přinese vždy osobní poznání vlastností bojové techniky.

Osvědčilo se též slavnostní předávání bojové techniky a zbraní obsluhám (osádkám), přebírání techniky do socialistické péče, organizování dnů nové techniky, soutěží zručnosti při obsluze techniky. U spojovacího vojska bylo zavedeno a osvědčilo se u drahé a složité techniky vydávání osvědčení o způsobilosti obsluhovat tuto techniku. Tato osvědčení se vydávají až po úspěšném složení zkoušek před určenou komisí. K včasnému a kvalitnímu zavedení nové techniky jsou u spojovacího vojska ustanovovány „brigády komplexní socialistické racionalizace“, v nichž jsou zapojeni příslušníci útvarů, kde se nová technika zavádí, specialisté nadřízených stupňů velení, pracovníci výzkumných a opravárenských útvarů a zařízení škol. Společně usilují k dokonalému zabezpečení exploatační činnosti, k zajištění nepřetržitého a bezporuchového provozu a k včasnému a nejúčelnějšímu zasazení techniky do příslušných soustav. Pomáhá také zvládnout obsluhu a provoz techniky a umožňuje zdokonalovat a racionalizovat vyučovací metody atd.

Významnou úlohu při realizaci vědeckotechnického rozvoje v ČSLA plní systematicky rozvíjená a cílevědomá **vojenskotechnická propaganda**. Platí zásada, že myšlenka, která se stane majetkem mas, se stává materiální silou. Technická propaganda může být uskutečňována různými formami a metodami. Patří k nim např. ukázky soudobých zbraní a předvádění způsobů jejich bojového použití, přednášky, referáty, soutěže specialistů, zlepšovatelů a vynálezců, rozšiřování a výměna zkušeností, popularizování výtečných výsledků, rozvoj pracovní iniciativy a aktivity apod.

Obsah vojenskotechnické propagandy je účelné zaměřovat na:

— odhalování nově vznikajících souvislostí vědeckotechnického rozvoje v ČSLA,

— propagování nových požadavků na vo-
jaky v procesu modernizace armády,
— objasňování úlohy člověka a techniky
a jejich vzájemného vztahu k soudobé vál-
ce,

— vysvětlování způsobů dokonalého
zvládnutí, využívání a ošetřování techni-
ky,

— zevšeobecnování zkušeností nejlep-
ších velitelů, techniků a třídních specialis-
tů v ovládání a využívání techniky,

— posilování důvěry vojáků v dosud za-
vedenou a nově zaváděnou techniku,

— pěstování hrdosti na příslušnost k da-
nému druhu vojska, speciálnímu vojsku či
službě a ke své technice.

Veškerou vojenskotechnickou propagan-
du je nutné zaměřovat k úspěšnému plnění
především těch konkrétních úkolů, jejichž
řešení přispívá ke zvyšování bojové poho-
tovosti jednotek, útvarů i svazků ČSLA.

Stálá bojová pohotovost ČSLA je v sou-
časném průběhu vědeckotechnickým roz-
voji podmíněna udržováním zbraňových sys-
témů, zbraní a bojové techniky ve správném
technickém stavu a v plné připravenosti
k bojovému použití. Všechny agregá-
ty bojových raket, tanků, letadel, radiolo-
kátorů i jiných kompletů musí být vždy
připraveny k práci bez poruch. Toho je
možné dosáhnout neustálým zdokonalová-
ním racionálně provozního systému, kon-
servováním a rychlým odstraňováním a
opravováním poškozené techniky.

Provoz techniky klesá její spolehli-
vost. Proto funkcionáři parkové služby jsou
povinni znát celkový stav techniky a u ne-
pojízdné techniky její závady. Nesmí při-
pustit provoz techniky se sníženou spoleh-
livostí do doby odstranění příčin této ne-
spolehlivosti. U techniky, vracející se z pro-
vozu, musí zabezpečovat její doplnění po-
honnými hmotami, překontrolovat její tech-
nický stav, ošetření a uložení v garážích.
Techniku, která není řádně ošetřena, nebo
není ve správném technickém stavu, nesmí
dovolit uložit do garáží, ale musí zůstat
v prostoru, určeném pro ošetřování a opra-
vy.

K zabezpečení stálého správného tech-
nického stavu techniky je účelné stanovit
u každého útvaru maximální počet provozu
neschopné techniky. Při stanovení tohoto
počtu je třeba vycházet z pořadí důleži-
tosti podle druhů techniky i podle úkolů
bojové pohotovosti. Každé porušení povo-
leného počtu nebojeschopné techniky je
třeba hlásit nadřízenému veliteli a ihned
přijmout opatření k nápravě.

V rámci racionálně provozního systé-
mu je potřebné sledovat též efektivnost a
hospodárnost provozu a zajištění stálé bo-

jové pohotovosti, udržovat potřebnou záso-
bu kilometrů nebo provozních hodin do
střední nebo generální opravy.

Stálou bojovou pohotovost vojsk ČSLA
přímo ovlivňuje **včasné a kvalitní ošetřo-
vání a opravování zbraňových systémů,
zbraní a bojové techniky.** Základní podmín-
kou je, aby byla zabezpečena optimální
rozježděnost techniky a rovnoměrný náběh
jednotlivých vozidel do opravy. Ke splnění
tohoto náročného úkolu je účelné využívat
výpočetní techniku. Plánované pravidelné
opravy obnovují životnost techniky. Tech-
nika je odesílána k útvarům s plnou zá-
sobou kilometrů nebo provozních hodin
do příští opravy a tím se obnovuje boje-
schopnost techniky na plnou hodnotu.

Větší úsilí je potřebné věnovat vytváření
optimálních podmínek pro ošetřování tech-
niky na střelnicích a tankodromech, při
přesunech, při taktických cvičeních a po
návratu z vojenských výcvikových prosto-
rů. Vždy je třeba dodržovat zásadu, aby
technika byla v nejkratší době doplněna,
ošetřena, překontrolována její technický
stav a aby byla plně připravena k bojovému
použití.

K dosažení tohoto cíle je nutné do oše-
ťování techniky zavádět všechny druhy
moderního řízení práce, soustředit k době
ošetřování dostupné prostředky a kapaci-
ty, organizovat jejich směrnost, zabezpečit
maximální využití pracovní doby specialis-
tů, zabezpečit pohotovost výjezdu PHM,
skladů a náročný technický dozor nad pra-
cemi. Nejsou-li tyto zásady důsledně do-
držovány, vytvářejí se podmínky pro ná-
slednou poruchovost a havárie techniky,
čímž je bojová pohotovost snižována.

Opravování soudobé bojové techniky vy-
žaduje od všech velitelů, politických pra-
covníků, stranických a svazáckých orga-
nizací komplexní přístup. Vychází to ne-
jen ze složitosti techniky, ale i z narůstá-
jícího významu času. Stálá bojová poho-
tovost vyžaduje, aby nebojeschopná tech-
nika byla co nejdříve vrácena svému urče-
ní, ke své jednotce a mohla plnit bojový
úkol. Faktor času působí jako rozhodující
moment i v boji, neboť velká pohyblivost
vojsk a častá změna bojové situace vyža-
duje, aby bojová technika byla vrácena
do boje v nejkratší možné době. To vše
klade vysoké nároky na organizovanost ří-
dicí práce orgánů technického zabezpečení,
na účinný technický průzkum a odsun
poškozené techniky a na reálnou organi-
zaci technické pomoci, rychlé opravy při
včasném přísunu rozsáhlého sortimentu
agregátů a náhradních dílů. Je nutné za-
bránit jakýmkoli prostojům, které vyplý-

vají z nízké organizovanosti práce nebo zásobování náhradními díly.

K zabezpečení spolehlivosti, kvalitního a rychlého ošetřování techniky je potřebné vynaložit větší úsilí včasné výstavbě (dokončení rozestavěných) objektů, plánovaných základních prostředků pro mytí, ošetřování a opravy techniky. Důsledně dodržovat zásady provozu ošetřování a oprav v duchu RMNO č. 010/77 a základních řádů. Lépe sladovat plány bojové a politické přípravy s úkoly provozu techniky a vyčleňovat nezbytný prostor pro zabezpečení kvalitního ošetřování techniky.

Do opravárenské činnosti prosazovat pokrokové metody a bojovat proti konzervatismu. Opravy bojové techniky, které mohou být uskutečněny ve vojenských opravárnách, nepředávat do opravy mimovojskovým opravárnám. Tím dosáhnout nejen zkrácení doby nezbytné na opravu, ale i snížení cen celkových nákladů na opravy. K urychlení, ke zkvalitnění i k zefektivnění oprav nebojové techniky v co největší míře využívat technické tvořivosti a zlepšovatského hnutí příslušníků útvarů, svazků a svazů.

Realizace vědeckotechnického rozvoje v ČSLA způsobila kvalitativní změnu v **systému materiálně technického zabezpečení náhradními díly a dalším technickým materiálem**. Je budován systém zásobování náhradními díly v kombinaci s kusově zásobovanými položkami, který umožňuje snadnou zaměnitelnost, dělitelnost na menší celky. Počet kusů jednotlivých materiálů je v soupravě uložen podle pravděpodobnosti výskytu při opravě.

Hlavní předností je stavební systém uspořádaný do dvou typů souprav, z nichž první typ je určen pro stupeň útvar, druhý typ je vyšší doplňkový typ, který v kombinaci s prvním typem umožňuje opravy vyšších složitostí. Využití těchto souprav se předpokládá v kombinaci s kusově dodávaným materiálem, který představuje většinou skupiny a podskupiny tj. takový materiál, který se musí vracet systémem výměny kus za kus a podléhá renovaci. Soupravy materiálu představují takový materiál, který je pro daný typ techniky nejvíce využíván a jeho potřeba je pravděpodobná. Zavedený systém plně vyhovuje požadavkům k zabezpečení stále bojové pohotovosti techniky, k rychlému vyvezení materiálu do pole a řešení technického zásobování v poli osvojenými metodami v míru.

Vědeckotechnická revoluce je v současných podmínkách bezprostředně spjata

s **mezinárodními integračními procesy**. Nebývalý rozsah technického pokroku na všech úsecích vojenství klade ohromné nároky na společenské zdroje, které ani středně velké země nejsou schopny zabezpečit. Současně s tím dynamicky vzestup technických parametrů současných zbraňových systémů a bojové techniky, zařízení a agregátů vyvolává koncentraci výroby, která zpravidla přesahuje potřeby jedné země. A konečně soudobé výzkumy jsou tak náročné na intelektuální, lidské, finanční a hmotné zdroje včetně rozsáhlých experimentálních zařízení, že pouze SSSR může narůstající prostředky na vědu, výzkum a vývoj vynakládat. Odtud vyvěrá objektivní nezbytnost integračních procesů a jejich těsné sepětí s vědeckotechnickým pokrokem.

Soudobá etapa je tedy charakterizována stále hlubší dělbou práce na základě hodnocených programů řešení nejdůležitějších vědeckých a technických problémů. Jsou vzájemně konzultovány základní problémy vědeckotechnické politiky, rozpracovávají se programy, koordinují plány, plánování a společně se řeší nejdůležitější úkoly vědeckotechnického rozvoje. Společně se řeší perspektivní rozvoj vojenské výzbroje a techniky, sjednocování organizačních struktur, zásady bojové a politické přípravy vojsk, výcvikových metod a opatření ke zdokonalování bojové pohotovosti. Společně se využívají také výsledky získané v oblasti vynálezů a patentů, nákupu a prodeje licencí, standardizace, vědeckotechnických informací, přípravy vědeckých kádřů, materiálně technického zásobování vědeckých výzkumů apod. Nejkonkrétněji se tyto tendence projevují v koordinacím úsilí Technického výboru Spojených ozbrojených sil, na kterém se ČSLA aktivně podílí a které směřují především k unifikaci výzbroje členských států Varšavské smlouvy.

Přesto, že vědeckotechnická spolupráce armád členských států Varšavské smlouvy je na potřebné úrovni, ukazuje se potřeba další koncentrace sil na rozhodující směry technického rozvoje ozbrojených sil. Taková orientace umožní efektivněji využívat zdrojů jednotlivých států a udržet světovou úroveň nejdůležitějších zbraňových systémů a bojové techniky z hlediska technického rozvoje. Proto výběr směrů a problémů pro spolupráci, které zabezpečují soustředění úsilí a prostředků na vedoucí odvětví a odvětví, bezprostředně spojené s urychlením vědeckotechnického rozvoje, se stává klíčovým problémem teorie i praxe vědeckotechnické spolupráce.

Úloha velitelů, štábů, vědeckovýzkumných pracovišť, vojenských škol a opravárenské základny při realizaci vědeckotechnického rozvoje v ČSLA

Jedním z charakteristických znaků soudobého vojenství je masové uplatnění nejmodernějších poznatků vědy a techniky při vytváření nových dokonalejších vzorů vojenské techniky. Rychlé pronikání nových vědeckotechnických poznatků do celé strukturální skladby vojenství je základním předpokladem podstatného zvyšování bojové schopnosti armády.

Proto v souladu se závěry XVI. sjezdu KSČ a následného zasedání PUV KSČ z 8. května 1981, které projednalo „Zprávu o uplatňování vědeckotechnického rozvoje v podmínkách ČSLA“, dochází k dalšímu zvýraznění významu vědeckotechnického rozvoje v oblasti zdokonalování obrany ČSSR, zejména při zabezpečování vojsk moderní výzbrojí a technikou. K tomu velení ČSLA, politické a stranické orgány postupně přijaly řadu zásadních opatření s cílem dosáhnout rozhodujícího obratu při uplatňování vědeckotechnického rozvoje ve všech úsecích činnosti armády. Zdokonalil se systém řízení vojenskovědecké základny, prohloubila se koncepčnost a stabilita dlouhodobé orientace vědeckovýzkumné práce, zvýšila se koncentrace

úsilí na hlavní odborné úkoly a tím se vytvořily podmínky pro širší uplatňování tvůrčí aktivity jednotlivců i kolektivů. Prohloubila se spolupráce s pracovišti ČSAV a SAV k využívání výsledků základního výzkumu do rozvoje zbraní a vojenské techniky.

Účinnost realizovaných opatření předsvědčivě dokumentují zejména dosažené výsledky ve výzbrojování ČSLA moderní vojenskou technikou s vysokými takticko-technickými parametry. Hlavní úsilí bylo zaměřeno na zvýšení úderné a palebné síly, manévrovosti vojsk, zdokonalování systému velení a řízení a další oblasti.

Vedle pozitivních výsledků na úseku vědeckotechnického rozvoje a při zabezpečování ČSLA novou technikou přetrvávají dosud některé nedostatky a problémy.

Vědeckotechnický rozvoj se dosud nestal osou plánu, úsilí o rozvoj a využívání poznatků vědy a techniky není dosud základním obsahem veškeré řídicí, plánovací a organizační práce na všech úrovních. Jsou ještě velitelé, náčelníci a štáby, kteří považují vědu za úzce odbornou a technickou záležitost a berou ji v úvahu jen

jako jeden z dodatečných činitelů při řešení jednotlivých, a to ještě většinou dílčích úkolů a problémů. Mnozí z nich si zvykli přecházet či odmítat výsledky vědy jako něco, co je na obtíž a jen komplikuje život, protože je nutné věci měnit, přehodnocovat, postupovat rizika apod.

Proces pochopení linie vědeckotechnického rozvoje a jeho realizace v praxi je leckde brzděn konzervatismem v myšlení, rutinérstvím a často i neochotou neustále se učit ovládat novou techniku, tudíž udržovat a ošetřovat a podle toho i upravovat výcvikové metody a styl práce.

Úkoly technického rozvoje nejsou vždy plně zajištěny, nejsou ani závazně zabezpečeny jejich realizační postupy. U některých úkolů dochází již v plánovacím procesu k prodlužování termínů ukončení výzkumu, vývoje a výrobní realizace nové vojenské techniky, k pozdnímu stanovení předběžných cenových limitů. Opožďuje se investiční výstavba potřebná pro zabezpečení řešení rozhodujících úkolů rozvoje vojenské techniky. Úkoly se neplní ve stanovených závazných termínech a požadované kvalitě, avšak vyčleněné prostředky se čerpají bezesbýtku. Parametry výrobků a technologií z výzkumu a vývoje nejsou v době jejich realizace vždy plně srovnatelné se světovou úrovní. Návrhy do plánu vědeckotechnického rozvoje nevycházejí vždy plně z potřeb ČSLA, ale jsou spíše motivovány vlastními zájmy a možnostmi vědeckovýzkumných pracovišť. Stává se, že aktivita některých velitelů, štábů, vojenských vynálezců a zlepšovatelů, výzkumných a vědeckých pracovníků k zavádění novinek, k uplatňování nových přístupů ve výchově a výcviku vojsk ke zvládnutí nové vojenské techniky naráží na překážky, které vyplývají především z nedostatků řízení a plánování.

Nepodařilo se však ani plánovitě rozvíjet takový systém vztahů a prosadit takový systém ekonomických a organizačních nástrojů, které by rozhodujícím způsobem zvyšovaly motivaci a zainteresovanost při řešení úkolů rozvoje vojenské techniky. Chceme-li dosáhnout pronikavějšího zlepšení v realizaci vědeckotechnického rozvoje, nemůžeme se spokojit jen s odhalováním nedostatků, ani s odvoláváním se na dosažené dobré výsledky. V každém konkrétním případě je třeba komplexně rozebrat použité metody, etapové přístupy a styl práce, které vedly ke špatným nebo dobrým výsledkům a z nich pak čerpat závěry a poučení pro další práci. To znamená být i náročnější a kritičtější vůči těm, jejichž činnost stagnuje a nepřináší požadovaný účinek.

Rozhodující vliv na uplatňování vědeckotechnických poznatků v ČSLA má především vědecky podložená příprava koncepcí a výhledů výstavby ČSLA. Z toho vyplývá, že správnou orientaci vědeckotechnického rozvoje v ČSLA nemohou izolovaně stanovit velitelské orgány, vědeckovýzkumná pracoviště či jiné složky. Je to společný úkol všech těchto institucí a jeho plnění je věcí stále a úzké součinnosti mezi nimi na všech velitelských stupních.

Předpokladem úspěšného rozpracování strategie dlouhodobého rozvoje vojenské vědy a techniky je komplexní analýza rozvoje vojenství ve světě, vědeckých, ekonomických a technických možností národního hospodářství, potřeb ČSLA a možností její vědeckovýzkumné základny. Výsledkem pak může být formulace dlouhodobých programů a záměrů, zahrnující úkoly od základního i aplikovaného výzkumu a vývoje až po výrobu a užití.

Je tedy zřejmé, že strategie rozvoje vědy přestává být specifickou okrajovou záležitostí, ale naopak se stává jedním z určitých prvků perspektivy vývoje ČSLA.

Při realizaci vědeckotechnického pokroku není možné vyhnout se neočekávaným problémům a neúspěchům. Každý nezdár v boji o technický vzestup je však zároveň pro jeho realizátory zdrojem důležitého poučení a zkušeností. Z tohoto hlediska je také nutné každý dílčí neúspěch v této oblasti hodnotit. Je třeba umět rozlišovat, který nedostatek zapříčinila lidská lhostejnost, pasivita, strnulost v myšlení a v práci a který je podružným, vedlejším produktem tvůrčího, obětavého a nezištného úsilí.

K odstranění těchto a dalších nedostatků při realizaci úkolů vědeckotechnického rozvoje v ČSLA se ukazuje jako potřebné zaměřit úsilí orgánů MNO, velitelů a štábů svazů, výzkumné a vývojové základny i vojenských vysokých škol na rozhodnější využívání vědy a technického pokroku jako základního činitele intenzifikace a trvalého růstu produktivity veškeré vojenské činnosti. Koncentrovat síly a prostředky vojenské vědy, výzkumu, vývoje a výroby na všestranné zabezpečování potřeb ČSLA. Dosáhnout vyššího zhodnocování všech zdrojů a širšího využívání všech vnitřních rezerv. Dále prohlubovat objektivní proces vojenské integrace armád Varšavské smlouvy a zavádět vyšší formy jejich spolupráce.

Orgány ministerstva národní obrany, odpovědné za činnost výzkumné a vývojové základny ČSLA a vojenských vysokých škol, by měly zvýšit nároky na výsledný efekt jejich práce. Aposledit síly a prostředky

na komplexní rozpracování a realizaci rozhodujících směrů vědeckotechnického rozvoje. Stanovit perspektivy vojenskovědecké práce na základě dlouhodobých plánů, vytyčit náročné úkoly vědeckovýzkumným ústavům a vojenským vysokým školám, zajistit jejich vzájemnou součinnost, průběžně usměrňovat, kontrolovat a hodnotit stav prací, zabezpečit materiální a finanční prostředky. Dosáhnout, aby komplexní, cílově programový systém se stal základní metodou vojenskovědecké práce. Zdokonalovat centrální řízení vědeckotechnického rozvoje zkvalitněním koncepční a programové práce i plánování, posílením jejich koordinačních funkcí a odstranění legislativních překážek. Ukládat k řešení jen takové vědecké a výzkumné úkoly, které budou mít reálný výstup a praktické využití pro další zvyšování obranyschopnosti, bojovschopnosti a modernizace vojenské techniky ČSLA i ostatních armád států Varšavské smlouvy. Nedovolit řešení takových vědeckovýzkumných úkolů, které vedou pouze ke zvyšování kvalifikace vědeckých a technických kádřů nebo k získání vědeckopedagogických titulů.

V souladu s usnesením vlády ČSSR č. 296 ze dne 8. 12. 1983 zpracovat analýzu efektivnosti vědeckovýzkumné základny ČSLA a navrhnout velení armády reálná opatření k výraznému zvýšení jejího přínosu k dalšímu zdokonalování komplexní bojové pohotovosti ČSLA.

Na základě výsledků analýzy snížit množství řešených úkolů a zamezit duplicitám při jejich řešení. Velké množství řešených úkolů sice vyvolává dojem rozvoje vědy a techniky, ale ve skutečnosti reálný pokrok brzdí. Nové neplánované úkoly zařazovat do plánu výjimečně jen tehdy, když přinesou nesporný efekt a jsou všestranně zabezpečeny. V plánovacím procesu rozvoje nové vojenské techniky je potřebné z výše uvedených hledisek dosáhnout vysoké sladění výzkumu, vývoje a následné výroby. K tomu je nezbytné zpracovat reálné, všestranně zdůvodněné vojenské, technické a ekonomické rozbor (VTER). Zpracování VTER klade na všechny zpracovatele značné nároky. Musí mít nejen hluboké a všestranné znalosti v daném oboru, ale i odpovědný a iniciativní přístup, schopnost soustředit všechny potřebné podklady a vyvozovat z nich správné závěry a navrhnout komplexně zdůvodněná řešení. Zpracovatelé musí přitom zvažovat reálné možnosti vývojových a výrobních kapacit, předpoklady k dosažení špičkových parametrů techniky v daných podmínkách a v neposlední řadě ná-

ročné podmínky provozu, ošetřování a skladování techniky u vojsk.

S přihlédnutím k potřebám ČSLA jeví se účelné koncentrovat vědeckovýzkumný a vývojový potenciál na rozvoj systémů velení a řízení, zbraňových systémů, zbraní a munice, průzkumných prostředků a prostředků radiotechnického boje, ochrany živé síly a techniky proti zbraňům hromadného ničení, prostředků zabezpečení bojové činnosti vojsk, výcvikových systémů, technologické, materiálové a součástkové základny. V souladu se závěry 8. zasedání ÚV KSČ usilovat o urychlené uplatňování výsledků vědy a techniky k řešení rozhodujících úkolů v uvedených oborech tak, aby jejich zavedení do výzbroje výrazně přispělo ke zvyšování bojových možností ČSLA. Vytvářet správné proporce a vazby na základní výzkum, mezi aplikovaným výzkumem, vývojem, konstrukčně vývojovými pracemi a dalšími předvýrobními etapami až po zavedení do výroby.

Při výzkumu, vývoji a výrobě výzbroje a vojenské techniky je bezpodmínečně nutné dále prohlubovat a zefektivňovat formy vědeckotechnické spolupráce VVZ armád členských států Varšavské smlouvy. Trvale uplatňovat a dále rozšiřovat hlediska standardizace a unifikace k zabezpečování společné bojové činnosti spojeneckých armád.

Významné místo v systému vědeckotechnického rozvoje zaujímají vojenské vysoké školy. Jejich velení, politickým orgánům, vědeckopedagogickému sboru, stranickým a společenským organizacím je svěřena zodpovědná úloha připravit budoucí velitele, politické pracovníky, inženýry, technické a týlové specialisty pro práci u vojsk, výtečně ovládající složitou bojovou techniku, schopné se dále vzdělávat a přijímat nové vědecké, vojenské a technické poznatky a tyto tvůrčím způsobem využívat v každodenní praxi vojsk. To vyžaduje neustále zvyšovat vědeckost výchovně vzdělávacího procesu.

Zvýšenou pozornost je potřebné věnovat efektivnosti práce výrobních a opravárenských zařízení ČSLA. Významnou metodou dosažení tohoto požadavku je těsná součinnost závodů s vojsky, která vede k zabezpečení nepřetržité provozuschopnosti bojové techniky, k odstraňování neodborných zásahů a nedostatků v exploataci, zejména u nově zaváděné, ne zcela zvládnuté složité vojenské techniky, v neposlední řadě i k žádoucímu prodlužování životnosti techniky.

Velmi účinnou metodou řešení a realizace úkolů vědeckotechnického rozvoje je vytváření vhodně složených mezipodvých

pracovních týmů, které umožňují překonávat bariéry, provázet strohé dodržování úzce pojeté vertikální organizace, profesní specializace a funkčního členění pracovníků, institucí a resortů. Kumulace sil a prostředků, poznatků a zkušeností specialistů různých oborů, propojená tvůrčími přístupy řídících pracovníků všech stupňů a iniciativou nejlepších konstrukčních pracovníků a řemeslníků je optimální cestou ke komplexnímu řešení úkolů rozvoje vojenské techniky. Široce založená týmová práce může nejlépe zaručit, že v nových progresivních parametrech budou koncentrovány všechny použitelné poznatky a výzkumné možnosti vědy a techniky, při zachování potřebné hospodárnosti vynaložených investic a dalších prostředků.

Zvýšené požadavky bude nutné položit i na kvalitu všech zkoušek prototypů nové vojenské techniky, se zvláštním důrazem na zabezpečení a vykonání vojenských zkoušek před předpokládaným zavedením techniky do ČSLA.

Štáby a vojska se na této činnosti podílejí kvalitní přípravou vybraných jednotek a vykonáním vojenských zkoušek, které tak představují významný vstup do reálného procesu rozvoje vojenské techniky.

Vojskové zkoušky vyvíjené techniky je nutné uskutečňovat vždy v podmínkách, které odpovídají předpokládanému reálnému použití u vojsk. Tomuto požadavku musí být podřízena metodika a časový program zkoušek, včetně zabezpečení všech potřebných součinnostních vazeb v sestavě vojsk, posouzení nejen funkčního použití a úplnosti zkoušené techniky, ale i podmínek výcviku, údržby, skladování a uvádění do bojové pohotovosti. Z těchto pohledů by mělo být vzorné uskutečnění vojenských zkoušek nových vzorů výzbroje a vojenské techniky prestižní záležitostí svazků a útvarů ČSLA. Praktické zkušenosti z vojenských zkoušek tezi potvrzují.

K dalšímu zdokonalování výzbroje a vojenské techniky v duchu usnesení PÚV KSČ ze dne 8. 5. 1981 ke „Zprávě o uplatňování vědeckotechnického rozvoje v podmínkách ČSLA“ je nezbytné po linii druhou vojsk a služeb systematicky shrnovat a vyhodnocovat poznatky a zkušenosti z používání nově zavedené techniky u vojsk. Tvůrčí přístup velitelů a štábů v tomto směru může přinést nové impulsy k zaměření vědeckotechnického rozvoje v ČSLA, k dalšímu zdokonalování její bojové pohotovosti.

Rozvíjení aktivity a iniciativy při zavádění a využívání prostředků k racionálnímu ošetřování bojové techniky a výzbroje

Náročné úkoly výstavby ČSLA, neustále se zvyšující požadavky na zdokonalování bojové pohotovosti a připravenosti vojsk ČSLA, spolu se zvyšujícími se nároky na efektivnost a hospodárnost veškeré činnosti vojsk, na zkvalitňování řídicí práce velitelů a štábů, na růst kvalifikace a odpovědnosti všech příslušníků ČSLA, staví stále více do popředí význam pracovní aktivity a iniciativy.

Tento požadavek získává na významu zvláště v soudobém prudkém rozvoji vědeckotechnického pokroku ve vojenství, který vyžaduje, aby příslušníci ČSLA zvládli v krátkých časových lhůtách velké množství znalostí bojové a speciální techniky, naučili se ji mistrně ovládat, využívat a ošetřovat. Čím kvalifikovanější a vzdělanější budou příslušníci ČSLA, tím hlouběji budou schopni proniknout do podstaty výchovy a výcviku vojsk a aktivněji se zúčastňovat procesu využití poznatků vědeckotechnického pokroku. Růstem úrovně jejich vzdělání a kvalifikace současně poroste i úroveň chápání společenského významu obrany socialistické vlasti.

Rozvoj pracovní aktivity a iniciativy vojáků se tak stává nedílnou součástí řízení, organizace a vedení výcviku a výchovy. Příslušníci ČSLA projevují v této činnosti svůj smysl pro rozvoj společenského pokroku ve vojenství a zároveň dokazují,

že svou účastí na vědeckotechnickém rozvoji chtějí pomáhat při výstavbě a obraně rozvinuté socialistické společnosti.

V procesu rozvoje pracovní aktivity a iniciativy se v ČSLA uplatňuje dialektická jednota individuálních, skupinových a celospolečenských zájmů, která je výrazem politického uvědomění vojáků. Pomáhá překonávat zastaralé představy o práci s technikou a zbraněmi a vytváří předpoklady pro překonávání dosavadních a vytvářených nových, kvalitativně vyšších výcvikových norem. Povzbuzuje zaostávající vojáky, aby se vyrovnávali nejlepším vzorům, aby si vzájemně pomáhali a tím dosahovali svými vojenskými kolektivy (osádkami, obsluhami, družstvy, četami, rotami, bateriemi) nejlepších výsledků. Vede vojáky k samostatnému přístupu při řešení různých problémů vojenského života, učí je odpovědnosti, čestnosti, důslednosti, tvůrčímu přístupu a osobnímu zaujetí pro věc. Formuje veřejné mínění v jednotce, pomáhá řešit pracovní i vztahové problémy, omezuje působení přežitků v jednání a vytváří prostředí nesmiřitelné s falešným kamarádstvím a staromazáctvím. Pěstuje zdravou ctižlost, jež smyslem není pouze vyniknout nad ostatní, ale také sdělovat své zkušenosti a znalosti ostatním. V soutěžících kolektivech se upevňují formální i neformální vztahy mezi nadřízenými a podřízenými, roste jejich vzájemná důvěra a spolu s tím se zvyšuje osobní autorita velitelů.



Požadavky na rozvíjení pracovní aktivity a iniciativy příslušníků ČSLA při zavádění

a využívání prostředků k racionálnímu ošetřování a opravování bojové techniky

ky a výzbroje vyplývají z potřeb výstavby ČSLA.

Hlavní úsilí výstavby ČSLA v 7. pětiletém plánu je zaměřeno na další zkvalitňování organizačních struktur vojsk, zvýšení jejich manévrovosti, odolnosti, palebné a úderné síly zaváděním moderních zbraní a vojenské techniky, zejména v oblasti protivzdušné obrany státu, protivzdušné obrany pozemního vojska a zvýšením počtů hlavního dělostřelectva a protitankových prostředků. Plánovitě probíhá přezbrojování svazků a útvarů technikou s vyššími bojovými parametry. Toto přezbrojování je třeba chápat jako dlouhodobý a složitý proces, který má u jednotlivých druhů vojsk a služeb své specifické podmínky.

Zásady zkvalitňování technického vybavení vojsk spočívají v rovnoměrném rozvoji všech druhů vojsk a služeb. Hlavní důraz je položen na rozvoj samohybného a raketového dělostřelectva, moderních tanků, bojových a obrněných vozidel, zbraňových protitankových a protiletadlových raketových kompletů, munice, stíhacích a stíhacích bombardovacích letounů, bojových vrtulníků a rozvoj systémů a prostředků velení a řízení.

Péče velení ČSLA o přezbrojení a modernizaci bojové techniky a zbraňových systémů je jednou stránkou věci. Druhá, neméně důležitá, je neustálá péče o tuto techniku.

Usnesení vlády ČSSR č. 346 z r. 1981, kterým byl schválen Program hospodárnosti v 7. pětiletém plánu, obsahuje nejen konkrétní okamžitá opatření, ale i úkoly dlouhodobé, určující přístup k hospodaření se svěřenými prostředky. Jak zdůraznila všechna následující zasedání ÚV KSČ, jde o vysoce politický úkol, k jehož splnění je nutné trvale orientovat všechny politické, hospodářské a státní orgány.

V tomto směru je nezbytné organizovat plnění Programu hospodárnosti i v podmínkách ČSLA a v oblasti péče o techniku tak, aby velitelé, politické orgány i stranické organizace věnovali těmto úkolům soustavnou pozornost. U každého druhu vojska i tylových služeb je potřebné ve všech oblastech činnosti zabezpečovat maximální hospodárnost a vysokou efektivnost využívání veškerých prostředků.

Rozvoj pracovní aktivity a iniciativy příslušníků ČSLA k dosažení vysoké racionalizace při ošetřování a opravování bojové techniky a výzbroje je možné usměrnit do těchto základních oblastí:

Zdokonalování připravenosti osádek (obsah) bojové techniky a výzbroje a dílenských specialistů. Praktický život vojsk

ukazuje, že na příčinách mnohých závad a poruchovosti nové techniky zavedené do ČSLA mají podíl jejich uživatelé. Stává se, že osádky (obsluhy) nejsou s předstihem a důsledně připraveny ke spolehlivému dennímu ošetřování této techniky. V důsledku toho pak dochází při provozu techniky k závažným poškozením přístrojů, kabelů a různých zařízení. Ukazuje se proto potřeba věnovat pozornost přípravě osádek (obsluh) nové techniky, zvláště pak ještě před jejím zavedením do vojsk. Efektivní každodenní ošetřování zvyšuje životnost bojové techniky a výzbroje a snižuje výskyt závad v průběhu výcviku.

Neméně důležitý je cílevědomý výcvik dílenských specialistů, u nichž se požaduje vysoká teoretická i praktická připravenost samostatně, mnohdy bez přítomnosti techniků z řad vojáků z povolání, dělat rychle a kvalitně potřebné opravy.

Rozvoj pracovní aktivity a iniciativy je možné v této oblasti zaměřit na:

- prohlubování znalostí konstrukce bojové techniky a výzbroje,
- zvládnutí znalostí konstrukce bojové techniky a výzbroje,
- zvládnutí technologických postupů při ošetřování a opravách,
- zvyšování praktických návyků rychlé výměny jednotlivých agregátů (komponentů) a jejich opravování,
- získávání vyšší třídnosti, druhé a další odbornosti.

Zkvalitňování ošetřování a opravárenských prací. Při zabezpečování stále bojové pohotovosti a přechodu vojsk z mírového stavu na válečný má neustále se zvyšující úlohu ošetřování bojové techniky a výzbroje a jejich opravování, což vyplývá z nezbytnosti dělat jednotlivé pracovní (kontrolní, seřizovací, mazací) operace v souladu s konstrukčním uspořádáním jednotlivých typů a provozními podmínkami.

Rozvoj pracovní aktivity a iniciativy je možné v této oblasti zaměřit na:

- optimální rozježděnost techniky a rovnoměrný náběh jednotlivých druhů bojové techniky a výzbroje do následujících ošetření a oprav,
- kvalitní ošetření a opravy techniky a výzbroje v nejkratších lhůtách a na rychlý návrat techniky k bojovým jednotkám,
- zavádění moderních způsobů práce včetně diagnostických metod,
- udržování a další zdokonalování technických prostředků pro mytí, ošetřování a opravy techniky v provozuschopném stavu,
- modernizaci pojízdných opravárenských prostředků,

- zhospořádání procesu ošetřování a oprav,
- zlepšení organizace míst technické pomoci v parku,
- vytváření podmínek pro dvousměnný provoz opravárenských zařízení,
- zabezpečení maximálního využití pracovní doby,
- využívání a zavádění zkušeností nejlepších odborníků ČSLA, Sovětské armády a dalších armád států Varšavské smlouvy.

U mnohých útvarů ČSLA je část bojové techniky krátkodobě nebo dlouhodobě uložena. Pracovní aktivitu a iniciativu u těchto útvarů je možné rozvíjet se zaměřením na:

- zavádění nových prostředků konzervování a odkonzervování,
- vytváření podmínek pro plnění technologických postupů při konzervování a odkonzervování ve stanovených normách,
- organizaci a výstavbu pracovišť pro konzervování a odkonzervování,
- zabezpečení ochrany proti korozi a ostatním negativním vlivům,
- zkvalitňování systému prohlídek a kontrol,
- výstavbu garáží a přístřešků pro uložnou techniku.

Důležitým úkolem rozvoje pracovní aktivity a iniciativy je zabezpečení **komplexnosti ošetřování**. Jednotlivé druhy moderní výzbroje a bojové techniky jsou tvořeny ze složitých (kombinovaných) souprav komponentů různých materiálních hospodářů. Zplánuje-li se účelné ošetřování jednotlivých bloků (strojový spodek, nádstavba, spojení atd.), je možné dosáhnout vysoké efektivnosti ošetřování a využití dílenských specialistů.

Dalším možným směrem rozvoje pracovní aktivity a iniciativy příslušníků ČSLA je oblast hospodaření s náhradními díly a materiálem. U některých útvarů stále ještě dochází k tomu, že úkoly bojové a politické přípravy jsou plněny se značným překračováním norem spotřeby náhradních dílů a materiálu. O narušování zásad hospodárnosti svědčí též značné škody na materiálu vzniklé poškozením či zničením při nehodách a mimořádných událostech v průběhu provozu techniky, škody způsobené nesprávným uložením ve skladech a ztrátami. Mezi příčiny škod patří mnohdy nízká připravenost osádek (obsluh) k ošetřování techniky, dílenských specialistů k dělení oprav a skladníků k vedení evidence, výdeji a údržbě skladovaného materiálu.

Pracovní aktivitu a iniciativu je možné v této oblasti zaměřovat na:

- zlepšení péče o svěřený materiál a

zkvalitnění bezpečnostních opatření proti jeho zcizování,

- dosažení komplexního přístupu ke skladování, výdeji a vývozu zásob materiálu,

- zdokonalování paletizace, zvyšování počtů a vyšší využívání mechanizačních prostředků manipulace s materiálem,

- ukládání materiálu ve skladech po organických funkčních celcích a odděleně po jednotlivých vozidlech,

- zvýšení organizovanosti, cílevědomosti a náročnosti kontrol a inventur materiálu.

Ve všech těchto oblastech rozvoje pracovní aktivity a iniciativy je nutné uplatňovat požadavky na osobní příklad nadřízených, dodržování zásad vojenské, technologické a provozní kázně a respektování vydaných předpisů a nařízení pro ošetřování a opravy a dodržování zásad bezpečnosti práce.

Při rozvoji pracovní aktivity a iniciativy při zavádění a využívání prostředků k racionálnímu ošetřování a opravování bojové techniky a výzbroje je nutné dodržovat základní leninské principy, mezi něž patří její zveřejňování, srovnatelnost dosažovaných výsledků, jejich využívání v praktické činnosti a vzájemná pomoc.

Princip **zveřejňování** spočívá v objasňování konkrétních úkolů a norem, podle nichž se soutěží organizuje, v široké propagaci jeho výsledků a v popularizaci progresivních zkušeností.

Princip **srovnatelnosti** výsledků spočívá ve stanovení konkrétních zásad, norem a ukazatelů pro spravedlivé hodnocení a srovnávání výsledků. Zásadou by se mělo vždy stát, aby všichni soutěžící měli přibližně stejné podmínky.

Princip **využívání výsledků** v praktické činnosti vyžaduje, aby se zkušenosti nejlepších vojáků a jednotek staly majetkem všech, aby se kladné zkušenosti co nejrychleji zaváděly do života.

Princip **vzájemné pomoci** vyžaduje, aby nejlepší vojáci pomáhali slabším, aby jim nezištně poskytovali své zkušenosti.

Pracovní aktivita a iniciativa se může uskutečňovat různými formami. Patří mezi ně např. krátkodobé nebo dlouhodobé soutěže jednotlivců nebo celých kolektivů, závazkové hnutí, zlepšovatelské a vynálezcké hnutí apod.

Základní formou je **krátkodobé soutěžení**, které umožňuje neefektivnější využívat doby vyčleněné pro ošetřování a opravy, neboť zvyšuje zájem vojáka o tuto činnost. Současně vytváří vhodné podmínky pro důležitou prověření připravenosti osádek (obsluh) a dílenských specialistů k plnění

ní úkolů vytyčených RMNO pro výcvikový rok. Organizuje se obvykle v průběhu denního zaměstnání mezi jednotlivými vojáky, družstvy, osádkami, obsluhami, četami, rotami a bateriemi, maximálně do úrovně praporů (oddílů) v to. Jeho náplní může být např. soutěžení o nejlepší zvládnutí ošetření jednotlivých agregátů, o vysokou teoretickou znalost konstrukce, technologických postupů, plnění norem demonstrace a montáže jednotlivých agregátů apod.

Mělo by být vždy velmi operativní a konkrétní. Délka jeho trvání může být od několika sekund či minut (příprava techniky nebo prostředku pro ošetřování k využití) hodin (při plánovaném ošetřování) nebo i několik dní (při taktických nebo odborných cvičeních). Je potřebné ji vyhodnotit ihned po jejím ukončení. V některých případech, zvláště má-li cyklický charakter, může být kromě bezprostředního vyhodnocení též periodické hodnocení po ukončení týdne, měsíce či výcvikového období.

Dlouhodobé soutěžení má obvykle formu závazků, které přijímají jednotlivci nebo kolektivy ke splnění složitějších úkolů. Jsou to např. závazky k získání titulu třídního specialisty, druhé a další odbornosti apod.

Závazkové hnutí uskutečňují jednotlivci i kolektivy v rámci výcvikového období nebo k různým významným výročím (událostem). Má tedy převážně dlouhodobý charakter.

Soutěžení jednotlivců je nejrozšířenější formou pracovní aktivity a iniciativy. Mělo by vycházet metodicky od nejjednodušších úkolů k nejsložitějším. Pro soutěžící vojáky by měly být vždy vytvořeny přibližně stejné časové, prostorové a materiální podmínky pro potřebné nácviky. Při organizaci této formy by měli všichni velitelé, přístupovat k soutěžícím diferencovaně, bedlivě hodnotit jejich připravenost, schopnost, délku služby, zdravotní stav povahu odbornosti i všechny ostatní okolnosti. I když jde o dobrovolnou soutěž, měli by velitelé soutěžícím poskytovat maximální pomoc, zvláště při volbě závazku tak, aby byly konkrétní, náročné a aby odpovídaly reálným možnostem vojáků. Nenáročné závazky vedou k falešnému uspokojení, k formalismu a k přešlapování na místě. Nepřiměřené závazky podlamují víru vojáků ve vlastní síly.

Kolektivní soutěžení se může rozvinout jen na základě individuálních závazků. Kolektivní závazky a jejich plnění stimuluje vojenská kolektivy a vychovává vojáky k odpovědnosti za úspěch celého kolektivu.

Dobrou tradici kolektivního soutěžení získaly v poslední době výzvy vševojenských i vojskových útvarů zaměřené k vzornému splnění Rozkazu ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce, rozvoj brigád socialistické práce a komplexních racionalizačních brigád.

Jednou z účinných forem pracovní aktivity a iniciativy je **vynálezecké a zlepšovatelské hnutí**. K dalšímu rozvoji této formy pracovní aktivity je potřebné zaměřit pozornost na:

- prohloubení tematického plánování a zvýšení podílu velitelů, odborných náčelníků a politických orgánů na této činnosti,
- vyhledávání řešitelských a realizačních kolektivů a poskytování jim všestranné pomoci,

- prohlubování vzájemných vazeb mezi plány tematických úkolů pro vynálezce a zlepšovatele, plány bojové a politické přípravy, výrobní plány a plány komplexní socialistické racionalizace,

- upevňování součinnosti mezi zlepšovatelstvími kolektivy a komplexními racionalizačními brigádami (brigádami socialistické práce),

- vytváření podmínek pro práci; vynálezci a zlepšovatelům umožňovat využívat dílny a opravný a poskytovat jim nezbytné finanční a materiální prostředky pro rychlou realizaci a rozšiřování vynálezů a zlepšovačích návrhů,

- vytváření zlepšovatelství kroužků a pracovních skupin pro realizaci zlepšovatelství návrhů,

- orientování tematických plánů na stupni divize — útvar na jednoduché úkoly, které lze realizovat (plnit) prostředky útvarů a svazků; na stupni svaz — ministerstvo národní obrany stanoví složitější a technicky náročnější úkoly.

Má-li být pracovní aktivita a iniciativa příslušníků ČSLA neustále rozvíjena musí velitelé a štáby, ale i samotní soutěžící, dosahované výsledky pravidelně **kontrolovat a vyhodnocovat**.

Hlavními organizátory a řídicími orgány pracovní aktivity a iniciativy vojáků jsou **velitelé**, kteří stanoví cíle, úkoly a formy, vytváří časové, materiální, technické a kádrové podmínky a poskytují podle potřeby i konkrétní pomoc. **Štáby**, v souladu s rozhodnutím velitelů, rozpracovávají principy pracovní aktivity a iniciativy na konkrétní podmínky útvarů a na místě řeší problémy, které brání jednotkám v plnění přijatých závazků.

V rozvoji pracovní aktivity a iniciativy se plně uplatňuje **princip vedoucí úlohy KSC**. Každá ZO KSC by měla vždy stanovit

politickou linií rozvoje tohoto hnutí a podílet se s velitelem na vytýčení hlavních směrů a úkolů v této činnosti. Měla by zabezpečit jednotné a družné úsilí velitelů, politických pracovníků, stranických organizací a koordinovat činnost svazáckých a odborářských organizací. Měla by pravidelně projednávat výsledky a problémy spojené s rozvojem pracovní aktivity a iniciativy na svých výborových a členských schůzích. To však neznamená, že by se stranické organizace měly vyjadřovat ke každému velitelskému opatření v této oblasti, neboť projednávání dílčích nepodstatných otázek této činnosti by ZO KSČ odvádělo od řešení hlavních politických úkolů.

Důležitou úlohu při rozvoji pracovní ak-

tivity a iniciativy plní **organizace SSM**. Jejich úkolem by mělo být získávat vojáky k účasti v různých formách této činnosti, povzbuzovat je při překonávání překážek, vytvářet prostředí, v němž výteční vojáci pomáhají slabším. Ti nejlépe mohou působit na vojáky, kteří nejsou organizováni v SSM, protože znají jejich názory a náklady. Svými připomínkami a návrhy k průběhu jednotlivých forem pracovní aktivity a iniciativy pomáhají velitelům odstraňovat vznikající překážky a problémy.

Velký význam mají též **organizace ROH**, které v ekonomickém úseku, spolu s veliteli, zabezpečují rozvoj pracovní aktivity a iniciativy občanských pracovníků vojenské správy.



Prudký rozvoj vědeckotechnického pokroku ve vojenství se projevuje v neustálém obměňování a zavádění nové moderní bojové techniky automatizovaných zbraňových systémů, výpočetní techniky a jiných přístrojů a zařízení do výzbroje. Souběžně s těmito kvalitativními změnami ve výzbroji a vybavení ČSLA se zvyšují i požadavky na zvládnutí, ošetřování a bezporuchový provoz této techniky a její udržování ve stále bojové pohotovosti. To vše klade na jedné straně vysoké nároky na vojáky, jejich odborné znalosti, politickou vyspělost, morální kvality i tělesnou zdatnost a na druhé straně vytváří široký prostor pro rozvoj pracovní aktivity a iniciativy.

Aby pracovní aktivita a iniciativa splnila svůj obsah a aby bylo dosaženo požadovaného cíle, musí být organizována v souladu s leninskými principy. Velitelé, političtí pracovníci, štáby, stranické, svazácké a odborové organizace by měly přistupovat k rozvoji jednotlivých forem pracovní aktivity a iniciativy tvůrčím způsobem, důsledně využívat progresivních zkušeností a odstraňovat prvky formalismu a okázalosti. Důsledně uvažovat o možnostech a schopnostech jednotlivců i kolektivů plnit přijaté závazky, vyvarovat se maximalistických tendencí, nesmiřovat se s průměrností, s nadhodnocováním výsledků a s porušováním stanovených kritérií.

Do rozvoje jednotlivých forem pracovní aktivity a iniciativy je třeba zapojovat celý velitelský sbor. Požadovat, aby nadřízené stupně velení poskytovaly velitelům jednotek a útvarů účinnou metodickou pomoc při orientování jednotlivých forem na

hlavní úkoly bojové a politické přípravy a při hledání a uplatňování v praxi nových metod a forem. Dosahované výsledky pracovní aktivity a iniciativy konfrontovat s cíli stanovenými v rozvrzcích zaměstnání, v měsíčních plánech bojové a politické přípravy a v dokumentech na příslušná výcviková období. Sledovat, v jaké míře napomáhají ke splnění daných norem a úkolů stanovených na den, týden či měsíc a k všeobecnému zlepšení ukazatelů výcviku. Respektovat socialistické zásady odměňování nejlepších soutěžících, současně však věnovat pozornost i těm, kteří své závazky neplní.

Velkým podnětem k dalšímu rozvoji pracovní aktivity a iniciativy příslušníků ČSLA k rozvinutí tvůrčí aktivity vojenských kolektivů, k rozšíření hnutí brigád socialistické práce a dalších progresivních forem angažovanosti je 40. výročí vyvrcholení národně osvobozeneckého boje československého lidu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Význam tohoto hnutí zdůraznil s. G. Husák ve svém závěrečném slově na 10. zasedání ÚV KSČ 18. 4. 1984, když řekl: „Rozvoj pracovní a společenské iniciativy, socialistického soutěžení představuje velkou společenskou sílu, kterou musíme plně rozvinout v zájmu úspěšného splnění programu XVI. sjezdu na všech úsecích.“

Za hlavní ukazatel plnění pracovní aktivity a iniciativy je potřebné vždy považovat zabezpečení bojové pohotovosti, výtečné a dobré plnění úkolů bojové a politické přípravy, úroveň organizace života, stav vojenské kázně a u výrobních závodů plnění hospodářského plánu.

Vplyv starostlivosti o techniku na zvyšovanie údernej sily vojsk

Rozvoj pozemného vojska ide po línii zvyšovania palebnej a údernej sily, podstatným zvýšením presnosti paľby na veľkú vzdialenosť, zvyšovaním taktickej a operačnej pohyblivosti a priechodivosti terénom a zlepšovaním ochrany a znižovaním celkovej zraniteľnosti osádok.

Základom údernej sily pozemného vojska sú motostrelecké a tankové zväzky, vyzbrojované najmodernejšími tankami, bojovými vozidlami pechoty, delostreleckými zbraňami a výzbrojou PVO na pásových a kolesových podvozkoch a rôznymi druhmi automobilovej techniky. Tanky (ale aj iné druhy bojovej techniky) majú spoľahlivú obrnenú ochranu proti klasickým zbraňam a zbraňam hromadného ničenia, účinné automatické zbrane, veľmi spoľahlivé prístroje pre zlepšenie pozorovania, presnosti zamierovania a vedenia paľby. Veľmi dôležitým činiteľom v pozemnom vojsku je zvýšenie pohyblivosti jednotiek a útvarov, ktorá ovplyvňuje včasnosť zasadenia na čiaru účinnej paľby vlastnej zbrane, schopnosť prekonávania terénnych a vodných prekážok, ale i zvyšovanie tempa útoku pri zasadení a rýchle preskúpenie vojsk.

Neprestajne sa zvyšuje technická úroveň novej techniky a zbraní. Vzrastá zložitosť a náročnosť technickej vybavenosti. Aj napriek tomu, že sa zvyšujú nároky na zabezpečenie vysokej spoľahlivosti techniky pozemného vojska, na zjednodušenie obsluhy a ošetrovania pri zabezpečovaní prevádzky jednotlivých druhov, vzrastajúca zložitosť a náročnosť technickej vybavenosti má stále vyššie nároky na znalosti, výcvik, obsluhu a ošetrovanie.

Úloha techniky v súčasných podmienkach

Bojová technika a zbrane, ktorými sú jednotky a útvary ČSEA vyzbrojované, zvyšujú ich bojovú silu, napomáhajú skvalitňovať morálneho ducha vojsk, zlepšujú ochranu osádok, mobilizujú ľudí ku kvalitnejšiemu plneniu úloh. Vybave-

nosť armády zbraňami a technikou a ich ovládanie je základným predpokladom splnenia úlohy techniky v súčasnej vojne. Aby splnila svoje poslanie potrebuje u ľudí vysokú špeciálnu prípravu, tvorivé myslenie všetkých vojakov, ktorí s ňou prichádzajú do styku, samostatný prístup k riešeniu praktických úloh jej používania, ošetrovania a opráv.

S vyzbrojovaním armády novými zbraňami a technikou stúpa zodpovednosť každého vojaka za splnenie úlohy osádkou, jednotkou a útvarom. Od každého jednotlivca, ktorý má pridelenú tankovú a automobilovú techniku závisí, ako bude splnená úloha pri bojovej pohotovosti. Nová bojová technika v dôsledku mohutnej palebnej sily zvyšuje požiadavky na morálne a bojové vlastnosti všetkých vojakov. V dôsledku zavedenia novej bojovej techniky a vedeckotechnického pokroku sa zvýšila úloha človeka v súčasnej vojne.

Tanky, bojové vozidlá pechoty, ale aj nové delostrelecké zbrane na podvozok tankovej a automobilovej techniky sú v súčasnom období také zložité, že potrebujú pre zabezpečenie prevádzky vysoko pripravených kvalifikovaných pracovníkov. Súčasná nová moderná technika a zbrane, aby splnila svoje poslanie, vyžaduje nové prístupy k jej používaniu, nové myslenie vojakov z povolania na všetkých stupňoch velenia. Práporčíci, dôstojníci a generáli, aby ovládli túto bojovú techniku a zbrane, aby využili ich prednosti pri vedení vojny, musia sami študovať, naučiť sa poznať jednotlivé systémy a zmeniť svoj vzťah k jej ošetrovaniu a údržbe.

Vyzbrojovanie armády novými druhmi zbraní a bojovej techniky umožňuje meniť bojovú zostavu vojsk, tempá útoku, hĺbku stanovených úloh, formy manévru, charakter obrany, ale aj iné druhy bojovej činnosti. Dvojnásobne platia slová Fridricha Engelsa: „Nie slobodná tvorivosť rozumu geniálnych vojvodcov spôsobila revolúciu vo vojenstve, ale vytvorenie lepších zbraní a zmena kvality vojakov, vplyv geniálnych vojvodcov v najlepšom prípade bol ohraničený tým, že prispôbovali spôsob vedenia boja k novým zbraňam a k novým vojakom.“ Z toho vyplýva, že len ten veliteľ, ktorý dokonale pozná možnosti svojej bojovej techniky a zbraní, vojaci jeho jednotky, útvaru, zväzku, zväzu a on sám ovláda túto techniku, má ju v dokonalom technickom stave a prispôbi vedenie boja novým zbraňam, môže dosiahnuť úspech v boji.

Vplyv techniky na plnenie úloh výcviku

Využívanie techniky pri výcviku závisí v prvom rade od dobrého technického stavu a od premysleného a organizovaného výcviku s vyčlenenou technikou. V ČSĽA pre účely pravidelného výcviku využívame prevádzkovú techniku. Túto techniku musíme pravidelne a náročne udržiavať pri každodennom a technickom ošetrovaní, aby nebol narušený výcvik základných jednotiek. Pre zabezpečovanie výcviku útvarov a zväzkov ako celku a bojovej činnosti vojsk vo veľkých operačných hĺbkach nepriateľa je určená uložená technika s dostatočnou zásobou km do strednej opravy a v bezchybnom technickom stave. Táto technika musí byť pripravená na okamžité použitie, plne bojaschopná s koeficientom pohotovosti jeden.

Bojové skúsenosti potvrdzujú, že armáda, ktorá nebola dobre pripravená na vedenie bojovej činnosti, utrpela vždy veľké straty na ľuďoch a bojovej technike. Aj zo súčasných lokálnych vojen máme dostatok skúseností, ktoré svedčia o tom, že armáda málo vycvičená utrpela porážku od slabšieho nepriateľa.

Preto našim cieľom je plne využívať určenú bojovú techniku a zbrane na výcvik vojsk za súčasného dodržiavania zásad a noriem výcviku.

Nemôžeme pripúšťať ani najmenšie zjednodušovanie alebo uľahčovanie podmienok výcviku, porušovanie jeho komplexnosti a nevyužívanie stanovených noriem priebehu km pre zabezpečovanie výcviku. Musíme efektívne využívať každú výcvikovú hodinu, každý km, každé zamestnanie zabezpečiť technikou, ale po ňom techniku ošetriť.

Jednou z dôležitých oblastí súčasti výcviku je aj technická príprava vojakov k vysokému zvládnutiu využívania techniky a zbraní. V prvom rade ide o zvládnutie tejto techniky vojakmi z povolania. Keď majú títo vojaci učiť svojich podriadených využívať vlastnosti bojovej techniky, musia sami mať hlboké znalosti, návyky v ošetrovaní a v udržiavaní vysokej technickej spoľahlivosti. Nemôže mať úspech taký veliteľ a technický funkcionár, ktorý nemá o technike základné znalosti, nevie ukázať mladému vojakovi správny spôsob ošetrovania, nemôže zdôvodniť jednotlivé súvislosti využívania vlastností techniky a zbraní.

Jednou z najdôležitejších súčastí výcviku v technickej príprave je zdokonaľovanie technická príprava vodičov a osádok, dielenských špecialistov, ale aj všetkých vojakov z povolania. Od jej pravidelnosti a náročnosti závisia návyky v používaní, zručnosť v ošetrovaní, prevádzková spoľahlivosť a v konečnom dôsledku bojová pohotovosť. Technická príprava organizovaná v útvaroch je len prostriedok k tomu, ako lepšie využívať bojové vlastnosti techniky a zbraní, ako účinnejšie a kvalitatívnejšie udržiavať technickú spoľahlivosť. Pomáha pri zabezpečovaní výcviku vojsk technikou, veliteľom k plnému využitiu techniky pri vedení bojovej činnosti a splneniu úloh vo vojne.

Základné problémy starostlivosti o techniku

Tanková a automobilová technika, ako i technika iných druhov vojsk a služieb v priebehu celého výcvikového roku zabezpečuje úlohy bojovej pohotovosti, výcviku a života vojsk. Na veľmi dobrej úrovni je starostlivosť o techniku v útvaroch a zväzkoch VVO a PVOŠ. Tam velitelia a technici pomocou aktívnej podpory politických pracovníkov všetkými prostriedkami a formami, dobrou organizátorskou prácou pôsobia na vedomie ľudí, menia vzťah ľudí k technike, zlepšujú organizáciu plánovania prevádzky, ošetrovania a opráv a dosahujú dobré a výborné hodnotenie. Veľmi dôležitú úlohu v riešení problému starostlivosti o techniku zohrávajú ZO KSČ a ZO SZM, ktoré cieľavedomo, pravidelne na svojich jednaniach prerokúvajú otázky spojené s technikou, pôsobia na široké masy vojakov, v dôsledku čoho priaznivo ovplyvňujú vzťah ľudí k technike. Stranícke a zväzacké organizácie týmto spôsobom vzbudzujú u mladých veliteľov a technikov záujem o straníckopolitickú prácu, ktorá je konkrétna a pomáha riešiť ich problémy. Vojaci predurčení pre ošetrovanie a ukladanie techniky nedotknuteľných zásob musia dôsledne plniť svoje funkčné povinnosti. Pre výkon prác, na ktoré sú predurčení, treba, aby mali spracované perspektívne a krátkodobé vykonávacie plány, ktoré musia dodržiavať. Ďalej musia dôsledne plniť Nariadenie náčelníka Generálneho štábu ČSĽA — 1. zástupcu ministra národnej obrany č. 03/83, ktoré stanovuje hlavné zásady pre skladovanie, obmenu, ošetrovanie a kontrolu techniky dlhodobu uloženú.

Ako príklad starostlivosti o techniku a veľmi dobrú prípravu osádok BVP uvádzam VVO. Už dlhé roky sú vodiči, velitelia a strelci v oblasti technickej prípravy a vedenia bojových vozidiel veľmi dobre pripravovaní. Ich znalosti,

technická zručnosť v ošetrovaní techniky, ako i využívanie jej vlastností sú na zodpovedajúcej úrovni a pomáhajú udržiavať tento druh bojovej techniky trvale v dobrom a výbornom technickom stave.

Medzi najväčšie problémy v starostlivosti o tankovú a automobilovú techniku patrí: nedostatočná znalosť príslušného typu techniky, nepojazdnosť tankovej a automobilovej techniky. V priebehu výcvikového roku u väčšiny útvarov je na hranici maximálnych povolených počtov. Veľa nepojazdnej techniky stojí u útvaru niekoľko mesiacov. Spojazďovanie sa rieši až na zásah nadriadených orgánov. Po vydaní príslušných nariadení bola dlhodobá nepojazdnosť odstránená. Zabezpečovanie opráv poruchovej a poškodennej techniky je prvoradou povinnosťou všetkých veliteľských a technických funkcionárov. Pre riešenie opráv nepojazdnej techniky musí vytvoriť veliteľ technickému funkcionárovi potrebný čas. Naopak technický funkcionár musí aktívne urobiť všetko pre to, aby technika bola uvedená do prevádzky schopného stavu. Naším cieľom je znížiť počet nepojazdnej techniky, odstrániť dlhodobu nepojazdnú techniku a skrátiť jej prestoje v bežných a stredných opravách.

Ďalší problém je v plánovaní a riadení prevádzky, v dodržiavaní zásad ošetrovania a opráv. Poznatky ukazujú, že riadenie prevádzky u útvaru, ale aj na vyšších stupňoch sa nevykonáva, ale len registruje.

Riadenie prevádzky je veľmi slabým článkom v tankovej a automobilovej službe. Narušovaním zásad Rozkazu MNO č. 010/77 a 015/80 vznikajú neporiadky nielen v samotnej prevádzke, ale aj v každodennom a technickom ošetrovaní a v opravách. Nedôslednosť a živelnosť v prevádzke sa premieňa do nízkeho technického stavu, do zvýšenej poruchovosti techniky, a tým aj zvýšením počtu bežných opráv. Pretože se menej ošetruje, musí sa viac opravovať, vzniká veľký počet nepojazdnej techniky a znižuje sa počet prevádzkovej techniky na zabezpečenie výcviku. Nedôslednosť a nízky stav v prevádzke techniky vyvoláva druhotné problémy vo výcviku a v bojovej pohotovosti. Optimálne riadenie prevádzky TAT, každodenného a technického ošetrovania a ďalších druhov ošetrovania bude vtedy, keď sa priebeh km na jednu bežnú opravu zvýši u:

- tankov z 460 km na 700 km,
- BVP z 900 km na 1000 km,
- OT pásových z 400 km na 800 km,
- OT kolesových z 1200 km na 2000 km,
- automobilov z 3500 km na 5000 km.

Dosiahnutie týchto hodnôt je základným kritériom účinnosti plánovania, riadenia a realizácie prevádzky vo vojskách.

Pre udržanie dobrého technického stavu prevádzkovej techniky nám napomáha správne, podľa základných poriadkov organizovaný chod parkovej služby, od ktorého závisí nielen stav TAT, ale aj bezpečnosť prevádzky vychádza poriadok v parku, pojazdnosť a v neposlednom rade aj výsledok tejto práce, t. j. bojová pohotovosť útvaru. Veľmi dôležitým činiteľom je dozorný parku a náčelník kontrolnej technickej stanice (KTS). Od ich vzájomnej činnosti, spolupráci a vzťahu voči ZVT útvaru závisí, v akom stave technika vychádza z parku a ako je ošetrovaná po jej návrate. Hlavnou otázkou je, aby náčelník KTS náročne preveroval technický stav pred výjazdom, ale aj po návrate techniky z jazdy do parku. Poruchy, ktoré na technike zistí po jej návrate, musí nahlásiť dozornému parku, ktorý prekontroluje ich odstránenie pri preberaní techniky na mieste pre garážovanie. Veľmi dôležitou úlohou dozorného parku

zostáva, aby osobne preberal techniku na mieste pre garážovanie. V prípade, že zistí neodstránenie nedostatkov, prijíma s pomocou ZVT útvary opatrenia na ich odstránenie a až potom dovolí osádke opustiť park.

Pre zabezpečenie dobrého režimu parkovej služby musí ZVT útvary plne využívať dozorného parku, náčelníka KTS a úzko s nimi spolupracovať, najmä pri povoľovaní výjazdu techniky na ďalší deň.

Uložená tanková a automobilová technika zabezpečuje plnenie predurčených úloh. Súčasný stav technológií ukladania zaručuje jej dlhodobú a krátkodobú ochranu. Tu platí zásada, že akú techniku a v akom technickom stave uložíš, takú pri vyňatí z uloženia nájdeš. O tomto stave sa presvedčujeme pri rôznych mobilizačných cvičeniach, previerkach techniky, ale aj pri samotnej prekonzervácii. Problémy vznikajú pri príprave techniky na uloženie a jej kontrole pred konzerváciou. Tu neplní svoju úlohu veliteľ útvarov a zväzkov, pretože neustanovujú komisiu z odborných funkcionárov, ktorí pripravenosť techniky preveria a uloženie povolia. Sú aj také prípady, že komisia je určená, ale pracuje formálne a úlohu vo vzťahu k technike nesplní.

Závažným problémom pri ošetrovaní a ukladaní techniky nedotknuteľných zásob je využitie jednotiek určených pre jej ukladanie. Jednotky sa plne nevyužívajú k svojmu predurčenému cieľu tak, ako to stanovuje Nariadenie náčelníka Generálneho štábu — 1. zástupcu ministra národnej obrany č. 03/83. Dôležité je, aby v letných mesiacoch jednotky boli plne využité pre ukladanie techniky, aby mali zabezpečené technické a materiálne podmienky pre svoju prácu. Len pri ich plnom vyťažení a plnení funkčných povinností predurčených vojakov z povolania môžeme dobrý technický stav udržať.

Zlepšovanie stavu uloženej techniky je možné len vtedy, keď riadiaci pracovníci na vyšších stupňoch, ktorí zodpovedajú za riadenie ošetrovania, ukladania a prekonzervácie, sa budú tejto oblasti v letných mesiacoch plne venovať a budú plniť svoje základné funkčné povinnosti.

Zlepšovanie stavu tankovej a automobilovej techniky

Zlepšovať stav tankovej a automobilovej techniky a techniky druhov vojsk a služieb je možné len vtedy, keď bude na vysokej úrovni organizácia života. Od celkovej dobrej organizácie u útvaru sa môže odvíjať aj dobrá organizácia starostlivosti o zbrane a techniku. Nemôže byť na dobrej úrovni stav bojovej techniky a zbraní u takého útvaru, kde je nízka úroveň organizácie výcviku a celého života vnútornej služby. Dosiahnutie dobrého stavu techniky je možné len vysoko premyslenou a cieľavedomou organizátorskou prácou veliteľov, politických a technických funkcionárov. Dosahovanie lepších výsledkov v stave techniky je podmienené zlepšovaním kontrolnej činnosti, ktorú musíme zamerať na kontrolu techniky po jej ošetrovaní. Tu treba zvýšiť dôslednosť a náročnosť na plnenie rozkazov a odborných nariadení.

Disciplína pri prevádzke techniky je činiteľ, ktorý rozhodujúcim spôsobom ovplyvňuje jej stav. Prevádzka techniky je riadená podľa základných poriadkov, rozkazov ministra národnej obrany, predpisov a odborných nariadení. Porušovanie týchto normotvorných dokumentov je rovnaký, alebo väčší priestupok, ako iná nedovolená činnosť každého vojaka. Nebezpečnosť porušovania technologickej, ošetrovacej a prevádzkovej disciplíny je v tom, že má druhotné dopady na zabezpečenie úloh bojovej pohotovosti a výcviku vojsk. Keď hovoríme,

že od každého vodiča, od každého kusa techniky závisí, či útvár splní úlohy bojovej pohotovosti, vtedy musíme túto disciplínu hodnotiť rovnako prísne, náročne a dôsledne. Dôležitou úlohou zostane prehľbovať uvedomenie a presvedčenie ľudí na zlepšovanie vzťahu k technike, na plnenie základných predpisov a dodržiavanie celého systému ošetrovania a kontroly techniky. Závažnou otázkou je dodržiavanie disciplíny v cestnej premávke. Tam je nevyhnutné aj drobné porušovanie zásad prevádzky prísne stíhať, pretože dopravné nehody v armáde spôsobujú veľké materiálne škody na bojovej a dopravnej technike, a čo je najvýznamnejšie, že pri nich prichádzajú i život mladí a veľa razy nevinní ľudia.

Rozhodujúcu úlohu pri zlepšovaní stavu techniky zohráva veliteľ so svojim postavením, ktoré mu dávajú základné poriadky, a nedeliteľnou veliteľskou právomocou. Ten veliteľ, ktorý pochopil úlohu techniky v súčasnej vojne a uvedomuje si, že úlohy vo vojne môže splniť len vtedy, keď bude mať v poriadku zbrane a techniku, vyžaduje od svojho štábu a podriadených veliteľov vysokú starostlivosť o techniku a zabezpečovanie jej plnej bojovej pohotovosti. Od veliteľov chceme, aby plnili svoje základné funkčné povinnosti k technike, t. j. vykonávali kontroly tak, ako im ukladajú základné poriadky. Ďalšia veľmi dôležitá požiadavka na veliteľov je vytvárať v plánoch časové podmienky pre plánované ošetrovania. Každý veliteľ musí presadiť a náročne vyžadovať, aby technickí funkcionári plnili svoje funkčné povinnosti. Aby technický funkcionár niesol plnú zodpovednosť za oblasť, ktorú riadi a podľa výsledkov v jeho oblasti bol hodnotený. Musí presadiť zásadu plnej zodpovednosti. Zodpovedáš za svoj úsek, vyžaduj, stíhaj, vykonávaj opatrenia tak, aby stav techniky zodpovedal stanoveným zásadám. Pretože keď bude mať každý funkcionár poriadok vo svojej oblasti, bude mať menej problémov príslušný veliteľ.

U technických funkcionárov musíme zvýšiť náročnosť, dôslednosť a technickú precíznosť pri riešení úloh starostlivosti o techniku. Vážnou úlohou zostáva plnenie funkčných povinností na všetkých stupňoch a odborné technické riadenie po jednotlivých systémoch služby zo stupňa na stupeň. Doterajší štýl práce technických funkcionárov neprinášal požadované úspechy, preto bude treba zmeniť systém práce a usmerniť ho viacej na odborné plnenie úloh a náročnejšie presadzovanie príslušných druhov ošetrovania techniky. Nadriadený technický orgán musí lepšie využívať svoju právomoc, ktorú mu dávajú základné poriadky vo vzťahu k technike voči podriadeným funkcionárom. Musíme prísne dbať, aby základné dokumenty o prevádzke techniky boli presne dodržiavané. Oveľa viacej ako doteraz budú musieť technickí funkcionári pracovať s predpisom a odbornou inštrukciou. Bude treba zlepšiť spoluprácu aj s politickými pracovníkmi pri presadzovaní jednotnej technickej politiky.



Starostlivosť o techniku a zbrane je vážnym problémom súčasného obdobia. Pretože práca s technikou je veľmi náročná na znalosti a čas, musí byť hlboko premyslená, splánovaná a organizovaná. Hoci ozbrojené sily disponujú mohutnou technikou, ich základom a hlavnou silou sú ľudia, ktorí ovládajú túto modernú techniku a zbrane. Víťazstvo vo vojne závisí nakoniec od stavu a bojového ducha ľudí, ktorí vedú dokonalo využívať vlastnosti bojovej techniky a ktorí sú fyzicky a morálne pevní.

Zvyšování kvality, efektivnosti a bezpečnosti inženýrského leteckého zabezpečení

V prosinci minulého roku byly na vojenskovědecké konferenci zhodnoceny dosažené výsledky a zkušenosti z realizace usnesení XVI. sjezdu KSČ v oblasti působnosti inženýrské letecké služby letectva ČSLA a zejména v souladu se závěry 8. zasedání ÚV KSČ posouzeny možnosti zlepšení dosavadních forem a metod řízení inženýrského leteckého zabezpečení (ILZ) tak, aby odpovídalo potřebám vědeckotechnického rozvoje.

V souladu s naplňováním cílů a úkolů stanovených KSČ dochází v jednotě s rozvojem celé společnosti k posilování obranyschopnosti naší vlasti. K tomu přispělo v posledních letech 6. pětiletého plánu zařazení letounů 3. generace do výzbroje československého vojenského letectva.

Naše společnost vynakládá značné prostředky nejen na nákup nové letecké a zabezpečovací techniky, ale též na zkvalitňování životních a pracovních podmínek příslušníků letectva ČSLA. Vybudovali jsme řadu různých objektů, zejména k rozptýlení a ukrytí letecké techniky, máme moderně vybavené dílny, zkušebny a pracoviště, které pozitivně změnily způsob práce příslušníků inženýrské letecké služby (ILS). K zabezpečení růstu vzdělanosti a kvalifikace příslušníků československého vojenského letectva věnujeme soustavnou pozornost našim školám.

Inženýrské letecké zabezpečení bojové činnosti a bojové přípravy leteckých útvarů, svazků a svazů letectva zahrnuje řadu oblastí, které jsou spjaté vazbami, a které ovlivňují celkové výsledky ILZ. Je proto nutné zajistit vysokou kvalitu plnění úkolů ve všech oblastech ILZ k dosažení trvalé provozuschopnosti a bojeschopnosti letecké techniky a zabezpečení její vysoké spolehlivosti, bezpečnosti jejího provozu a efektivního využití. Protože jen tak můžeme zhodnotit prostředky, které naše společnost vynakládá na obranu.

Dosahované výsledky ILZ bojové činnosti a bojové přípravy leteckých útvarů, svazků a svazů letectva ČSLA objektivně ovlivňuje řada vnějších vazeb. Je

proto potřebné, aby s vysokou kvalitou byly plněny úkoly v leteckých opravárenských podnicích, ve složkách leteckého technického a provozního zabezpečení i v oblasti vojenského školství.

Značný počet typů a verzí letecké techniky zavedené do výzbroje letectva ČSLA je mimo jiné charakterizován rozdílným stupněm náročnosti na ošetřování a odstraňování poruch. To zvláště vystupuje do popředí ve spojení se složitostí nové letecké techniky a mohutností její výzbroje. Tyto skutečnosti vytvářejí nutnost diferencovaného přístupu ke stanovení nejvýhodnějších zásad pro ošetřování a opravy letecké techniky i pro organizaci ILS.

V průběhu tohoto a příštího pětiletého plánu bude pokračovat záměna starších typů letadel za nové. Naše vojenské letectvo postupně vyzbrojíme dalšími typy letadel třetí generace a v příštím pětiletém plánu předpokládáme zavádění letadel čtvrté generace. K tomu musíme připravit i ILS.

Je nutné přehodnotit stávající systém přeškolení na novou leteckou techniku i náplň osnov výuky v našich školách. Tuto činnost nemůžeme podcenit a bylo by velmi škodlivé připustit druhý extrém a problém zavádění nové letecké techniky nadhodnocovat, stavět jej do roviny neřešitelnosti a dávat neúměrné požadavky. Proto musíme ve všech odbornostech ILS důsledně analyzovat změny, ke kterým došlo u jednotlivých generací letounů. Zvláštní pozornost je nutné věnovat zobecnění poznatků ze zavedení do provozu letounů řady MiG-23 a vrtulníků Mi-24D.

Plány přeškolení zpracovávat tak, aby příslušníci ILS určení k inženýrskému leteckému zabezpečení nové letecké techniky si včas osvojili systémy a zařízení, která jsou již v provozu na letadlech, s cílem využít vlastní přeškolení k získání nových poznatků o zařízeních a systémech, s kterými se příslušníci vojenského letectva dosud nesetkali.

Poznatky o nové letecké technice, zejména o jejích zbraňových systémech, musíme využít k modernizaci letecké techniky, která je ve střední etapě své technické životnosti (např. použití leteckých řízených raket nového typu na letounech MiG-21, vyzbrojení vrtulníků Mi-2 apod.). Modernizaci je nutné urychleně zavádět do praxe.

Kromě nutnosti diferencovaného přístupu ke stanovení nejvýhodnějších zásad pro ošetřování a opravy jednotlivých typů (verzí) letecké techniky i pro organizaci ILS je třeba vzhledem ke složitosti procesu ILZ řešit komplexně v celém jeho procesu zvyšování kvality, efektivnosti a bezpečnosti. Především je nutné vycházet z důkladné analýzy hlavních ukazatelů ILZ (provozoschopnost, spolehlivost letecké techniky a bezpečnost jejího provozu). Na základě závěrů analýz při tvorbě opatření ke zvýšení kvality a efektivnosti stanovíme předpokládaný účinek přijatých opatření a dobu účinnosti.

Dále musíme již při tvorbě všech opatření důsledně zvažovat jejich vliv na základní ukazatele kvality vlastního ILZ; jde zejména o splnění všech úkolů výcvikového roku bez mimořádných událostí a leteckých nehod zaviněných lidským činitelem a o soustavné snižování vlivu technických příčin na letecké nehody. Kvalitní plnění tohoto požadavku je součástí splnění požadavku maximální efektivnosti ILZ, neboť při leteckých nehodách a mimořádných událostech dochází ke ztrátám značných hodnot a ke ztrátám nenahraditelným a nejtěžším — lidských životů.

Celkový proces realizace ILZ v podmínkách jednotlivých leteckých útvarů ovlivňuje řada objektivních skutečností. Patří mezi ně především vybavení le-

teckých útvarů daným typem letecké techniky a různé podmínky pro činnost (mírové a bojové, stálé a záložní letiště, rozptýlení a ukrytí letecké techniky apod.).

Pro organizaci ILS leteckého pluku můžeme stanovit tyto platné **zásady a požadavky**. Organizace služby musí především zabezpečit snadný přechod z mírových do bojových podmínek, schopnost udržovat v těchto podmínkách leteckou techniku v trvalé provozuschopnosti a bojeschopnosti, zajistit její vysokou spolehlivost a bezpečnost létání.

V mírových podmínkách je výhodné organizovat a uskutečňovat technicky správný provoz letecké techniky s nejnětějšími počty příslušníků ILS. Současně je nutné zabezpečit vysoce kvalitní odstraňování poruch a vad na letecké technice v průběhu jejího provozu. To realizujeme vytvořením pracoviště v technickém oddělení z příslušníků letek, kteří v případě bojové pohotovosti budou plnit úkoly u letek.

V technickém oddělení organizovat z nejzkušenějších, odborně a pracovní nejlépe připravených specialistů jednotlivých odborností pracovní skupiny, které budou kromě předepsané práce na letecké technice, specializovány na odstraňování poruch a vad zjištěných na letecké technice v průběhu jejího provozu v mírových i bojových podmínkách.

K tomu využít všech nahromaděných zkušeností funkcionářů jednotlivých stupňů řízení ILS pro zpracování metodik ke kvalitnímu a nejrychlejšímu postupu při odstraňování poruch, zejména na složitých systémech, agregátech a zařízeních s vysokou úrovní využívání technických kontrolních prostředků. Kromě toho je nutné v technických odděleních vytvořit skupiny ze zástupců jednotlivých odborností k realizaci meteorologického zabezpečení.

V bojových podmínkách je na rozdíl od organizace ILS v míru nutné zapojit do přípravy letadel k bojovému použití maximálně možný počet příslušníků ILS leteckého pluku, především k jejich vyzbrojování leteckou municí.

Vzhledem k nejpravděpodobnějším variantám vedení bojové činnosti leteckého pluku z jednoho nebo ze dvou letišť musíme udržovat v průběhu bojové činnosti v pohotovosti pracovní skupiny specializované na odstraňování poruch a vad zjištěných na letecké technice a k opravování letecké techniky po bojovém poškození.

Zvláště naléhavým úkolem funkcionářů ILS všech stupňů je důsledně promyslet možnosti snižování pracovní a zkracování průběžných dob přípravy letecké techniky a předepsaných prací a zabezpečit zpracování kvalitních návrhů k realizaci těchto úkolů.

Při zpracování návrhů musíme komplexně posuzovat opatření bezpečnosti leteckého provozu a spolehlivost letecké techniky. Je potřebné využívat zkušeností ze zavádění nových forem práce v našich podmínkách, hlavně zkušeností ze zavedení nového systému uskutečňování předepsaných prací na letounech řady MiG-21, kde bez vlivu na spolehlivost letounů jsme dosáhli efektivního využití času a lidské práce, úspor náhradních dílů a leteckých pohonných hmot.

Ke splnění tohoto úkolu je kromě vlastních zkušeností z provozu letecké techniky a z rozborů její spolehlivosti třeba nepřetržitě sledovat trendy vývoje snižování pracovní a zkracování průběžných dob příprav letecké techniky a předepsaných prací v ostatních armádách Varšavské smlouvy, především v Sovětské armádě. Získané poznatky po vlastní analýze urychleně zavádět do praxe.

Na základě současných poznatků a podkladů bude nutné analyzovat snižování pracovní a zkracování průběžných dob přípravy letecké techniky a přede-

psaných prací u letounů (MiG-23, MiG-21, L-29, L-39, L-410, An-12, An-24, An-26) a u vrtulníků (Mi-8) a upravit Jednotný předpis pro ošetřování letadel.

Jedním z nejdůležitějších úkolů v současné době je přehodnocení systému oprav letadel a oprav náhradních přístrojů, agregátů a zařízení pro letadla. Ke splnění tohoto úkolu máme předpoklady přijmout příslušná opatření zejména pro letouny řad MiG-21, L-29 a L-39, především vzhledem ke zkušenostem s jejich opravami, dlouholetým ILZ provozu a u řad L-29 i L-39 je reálná možnost získat stanoviska ve výrobním závodě.

Komplexní analýzu přehodnocení systému oprav letadel a oprav náhradních přístrojů, agregátů a zařízení pro letadla uskutečnime z těchto **hledisek**:

1. Za rozhodující považovat plán rozvoje a strukturu československého vojenského letectva a „dožítí“ daného typu letecké techniky.

2. Na základě zkušeností z oprav, leteckého provozu a rozborů spolehlivosti letadel přehodnotit:

- technické resursy a životnosti letadel a jejich přístrojů, agregátů a zařízení a stanovit takové, které optimálně zabezpečí požadovanou dobu provozu letadel, jejich přístrojů, agregátů a zařízení, jež jsou určené plánem rozvoje letectva ČSLA,

- technologii oprav letadel a jejich přístrojů, agregátů a zařízení.

3. Komplexní přehodnocení systému oprav letadel a oprav náhradních přístrojů, agregátů a zařízení pro letadla bude vyžadovat důkladnou analýzu materiálně technického zabezpečení. Jde o posouzení současného stavu zásob přístrojů, agregátů a zařízení, možnosti využít pro opravy náhradní díly z přístrojů, agregátů a zařízení, které jsou ve skladech a jsou zařazeny do nižších kategorií a ty, které budou demontovány z rušené letecké techniky a o možnost zabezpečení potřebných náhradních dílů z dovozu.

Přehodnocení systému oprav letadel a oprav náhradních přístrojů, agregátů a zařízení pro letadla bude mít přímý vliv na celkový výrobní proces leteckých opravárenských podniků. Snížení výrobní kapacity pro střední a generální opravy letounů řady MiG-21, L-29 a L-39 je v souladu s požadavky na opravy náhradních přístrojů, agregátů a zařízení nejen pro letouny těchto řad, ale i pro přístroje, agregáty a zařízení z dalších typů letadel, které jsou z hlediska poruchovosti kritické a v našich podmínkách je dosud neopravujeme. K této činnosti je třeba vytvářet předpoklady obdobně jako v případě zabezpečení oprav gyrovysílačů typu KV-1 a KV-2 z kursových systémů IKV a SKV letounů řady MiG-23.

Z těchto hledisek vyplývá náročnost přehodnocení a vlastní realizace nového systému oprav letadel a oprav náhradních přístrojů, agregátů a zařízení pro letadla, která si vyžádá iniciativní a odpovědný přístup funkcionářů leteckých opravárenských podniků, ILS leteckých útvarů i orgánů LTZ.

Dále se konference zabývala hlavními problémy oblastí ILZ, v nichž se nejvýrazněji koncentruje problematika kvality, efektivnosti a bezpečnosti zabezpečování leteckého provozu a nové požadavky, které vyplývají z realizace vědeckotechnického pokroku v souvislosti s nově zaváděnou leteckou technikou do výroby.

V oblasti **přípravy příslušníků ILS** všech odborností bude nutné:

- urychleně zvládnout pedagogickým sborem škol nové poznatky vědeckotechnického pokroku, které budou realizovány na letecké technice 4. generace,

— přehodnotit letecké odbornosti posluchačů škol z hlediska změn u letadel 4. generace (tento požadavek je nutné realizovat v co nejkratší době zejména u strojařských oborů),

— při zavádění nové generace nebo dosud nezavedeného druhu letecké techniky do výzbroje a při přezbrojování útvarů s leteckou technikou o dvě generace starší, organizovat přeškolení; v první etapě doškolit vlastními silami svazků a svazů personál z analogického letadlového a pozemního vybavení včetně technických kontrolních prostředků, které jsou již zavedené v letectvu ČSLA; ve druhé etapě školit personál o nových letadlových zařízeních a o rozdílech u nezavedených modifikací včetně nových technických kontrolních prostředků.

V oblasti zvyšování efektivnosti provozu letecké techniky jsme se zaměřili na stále složitější nově zaváděnou leteckou techniku, zvláště na faktory, které určují průběžnou dobu přípravy letadel k létání a předepsané práce, které můžeme řešit v současných podmínkách vlastními silami, a které nevyžadují dodatečné náklady.

Výsledky dosavadního provozu letounů MiG-21 (podle přehodnoceného rozsahu a periodičnosti příprav k létání a předepsaných prací) potvrdily reálnost nastoupené cesty. Tyto zkušenosti jsme využili při přehodnocování rozsahu a periodičnosti příprav k létání a předepsaných prací u letounů L-29, L-39, MiG-23. Proto v roce 1984 vydáme nové jednotné předpisy pro ošetřování těchto letounů a podle upraveného obsahu přepracujeme technologie příprav k létání i předepsaných prací.

Zkušenosti z provozu MiG-23 potvrdily nutnost změnit přístup k úloze technických kontrolních prostředků, které jsou zaváděny do provozu s letadly 3. a vyšších generací. Jejich dokonalé zvládnutí umožňuje zpracování optimálních postupů a metodik odstraňování poruch složitých komplexů, systémů a zařízení. Zkušenosti ukazují možnost jak při podstatném nárůstu osvojovaných vědomostí je možné zvládnout provoz bez dalšího zvyšování počtů a odborností. Vytvoření pracoviště pro zjišťování a odstraňování poruch letadel z příslušníků ILS letek a obměnou personálu v těchto skupinách zkrátíme dobu osvojování a v průběhu několika let zkvalitníme odbornou úroveň převážné části personálu ILS přezbrojovaných útvarů.

V oblasti **oprav** letadel, letadlových komplexů, systémů, zařízení a agregátů bude nutné všestranně přehodnotit periodičnost a obsah středních a generálních oprav letounů L-29, L-39, MiG-21, MiG-23 a vrtulníku Mi-24D a dále technických resursů jejich agregátů a zařízení. Získané opravárenské kapacity postupně převést na opravy a renovace letadlových komplexů, systémů, zařízení a agregátů nové letecké techniky.



Výsledky dosažené v inženýrském leteckém zabezpečení v zimním období výcvikového roku 1983—1984 potvrzují, že závěry konference byly příslušníky inženýrské letecké služby letectva ČSLA správně pochopeny a jsou rozpracovány do konkrétních plánů opatření ve všech hlavních oblastech ILZ.

Zabezpečování provozu techniky a výzbroje u vojsk PVOS

Charakteristickým rysem současné PVOS je velká nasycenost bojové techniky a výzbroje.

Protiletadlové raketové vojsko má ve výzbroji raketové komplexy, a i když některé z nich jsou již delší dobu v provozu, můžeme je srovnat se současnou technikou nepřítele. Modernizace a hlavně zavádění nové techniky zabezpečuje ničení soudobých i perspektivních prostředků vzdušného napadení nepřítele.

Obdobně je tomu u stíhacího letectva, kde zvláště raketová výzbroj a široké leteckotechnické a speciální zabezpečení podstatně zvyšují bojové možnosti každého letounu.

Radiotechnické vojsko má kromě radiolokátorů různých typů a určení i automatizované systémy velení (ASV).

Důležité místo v PVOS má technika radioelektronického boje, automobilní technika spojovacích, chemických, ženíjných a stavebních jednotek.

Udržovat tuto různorodou a složitou techniku ve vysoké a nepřetržitě pohotovosti je úkol velmi náročný, ale bezpodmínečně nutný. Na kvalitní technické připravenosti výzbroje závisí každodenní plnění úkolů v hotovostním systému PVOS. Toto je určitě specifika vojsk PVOS, která jsou i v době míru i několikrát denně uváděna do nejvyššího stupně pohotovosti.

Jde především o automatizované systémy velení, které jsou na některých stupních téměř v nepřetržitém provozu. To vyžaduje zvláštní přístup, především v ob-

lasti technické přípravy a v zabezpečení systematického a kvalitního ošetřování a údržby.

Stále aktuálnější a složitější je výchova obsluh k mistrnému zvládnutí techniky a výzbroje v celém komplexu. V žádném případě nejde jen o tzv. „funkční zvládnutí“, ale o zvládnutí techniky z hlediska maximálních požadavků na technickou připravenost výzbroje a umění jí využít.

Rostou nároky na rozsah a kvalitu znalostí funkčních činností techniky. Proto věnujeme soustavnou pozornost organizaci a metodice technické přípravy všech specialistů a obsluh. Dále vznikají i zcela nové požadavky na znalosti funkce celých systémů (podsystemů) k zabezpečení a vedení bojové činnosti. Jde o automatizované systémy velení, které při velké nasycenosti a různorodosti techniky umožňují mnohonásobně zvýšit efektivnost využití zbraňových systémů (PLRK, SL). Automatizace velení v PVOS byla jednou ze základních cest jeho zdokonalování a vznikla zákonitě v souvislosti se změnami ve vedení soudobé války.

Přímá odpovědnost za přípravu techniky a její obsluhu zaručuje, že provoz bude spolehlivý a případné závady budou rychle odstraněny. Toto vyniká právě v PVOS, kde jednotky jsou velmi vzdálené od technického zabezpečení i od velení útvaru (svazku). Protiletadlový raketový komplex nebo radiolokátor opravujeme okamžitě za přímé účasti organické obsluhy (včetně vojáků z povolání dané jednotky).

U techniky a výzbroje jsou speciální pracoviště, odkud může obsluha sledovat nejen technický stav, ale uskutečňovat diagnostiku a defekty. Toto je zvlášť dobře řešeno u automatizovaných systémů velení. Např. k prověření raket zavádíme automatizované, kontrolně měřicí stanice (AKIPS), kde celý systém prověrek řídí počítač a výsledky průběžně vyhodnocuje. I tady potřebujeme kvalitně připravené důstojníky s vysokoškolským vzděláním, kteří mají předpoklad složitou techniku zvládnout a v potřebném rozsahu s ní seznámit i vojáky základní služby.

Jednou z hlavních podmínek udržení vysoké kvality a spolehlivosti techniky a výzbroje v hotovostním systému PVOS je systematické a dokonalé vykonávání předepsaných prací a ošetření, jež obsahují odpovídající předpisy pro provoz. Jejich kvalita závisí (mimo základních požadavků na režim a organizovanost) na připravenosti dané obsluhy, zavedením systému kontroly a hodnocení. Tuto zásadu již několik let dodržujeme, protože prohlubuje celkovou kázeň, odpovědnost, čestnost, a ve svých důsledcích vede k zabezpečení vysoké bojové pohotovosti. V žádném případě nesmí jít o formální kontroly nebo povrchní hodnocení. Zavedli jsme přesně stanovený, objektivní systém kontroly připravenosti techniky k bojovému použití a stavu údržby, ošetřování a úplnosti náhradních dílů, který uskutečňují technické a velitelské orgány všech stupňů velení. V rámci těchto kontrol prověřujeme stav celého komplexu, např. úplné funkční kontroly, včetně zapnutí raket na přípravu a kontrolu odpovědi raket, atd. Zjištěné hodnoty zapisujeme do kontrolních listů a podle nich vypočítáváme hodnocení. K docílení objektivnosti jsme jednotlivé systémy (podsystemy) techniky, měřené a zjišťované parametry, rozdělili do tří skupin, zahrnujících ukazatele, které:

1. Mají rozhodující vliv na bojovou pohotovost;
2. Vyjadřují technickou správnost kontrolovaného zařízení, systému, kabiny apod.;
3. Nemají přímý vliv na činnost zařízení, avšak ukazují kvalitu údržby a zacházení s technikou.

Hodnotíme čtyřznámkovou stupnicí podle počtu zjištěných závad v jednotlivých skupinách — viz **tabulku**.

K hodnocení technického stavu výzbroje jsme stanovili další podmínky, které zvýrazňují některá zjištěná fakta. Jsou stanovena pro každý druh techniky, ale nejsou rozhodující.

Všechny druhy techniky hodnotíme podle těchto vypočtů:

— **hodnocení jednoho druhu techniky (systému) (S_i):**

$$S_i = \frac{1}{u} \sum_{i=1}^u A_i$$

kde: S_i — hodnocení jednoho druhu techniky (na dvě desetinná místa bez zaokrouhlování),

u — počet zařízení stejného druhu techniky,

A_i — známka určitého zařízení téhož druhu techniky.

Přitom platí:

S je výtečně když $S > 4,70$,
dobře $4,70 \geq S \geq 4,00$,
vyhovující $4,00 > S \geq 3,00$,
nevyhovující $S \leq 3,00$

— **hodnocení techniky (komplexu), která se dělí na jednotky, např. v rámci protiletadlového raketového oddílu (baterie, roty):**

$$S_{PB} (RTB; V\check{C}) = \frac{1}{N} \cdot \sum_{i=1}^N S_i$$

kde: $S_{PB} (RTB, V\check{C})$ — číslo hodnocení palebné baterie (radiotechnické baterie, velitelské čety),

N — počet různých druhů techniky v jednotce,

S_i — číslo hodnocení určitého druhu techniky (vypočtené podle prvního vzorce).

— **hodnocení techniky celého protiletadlového raketového oddílu:**

$$S_{Piro} = 0,1 \cdot S_{V\check{C}} + 0,5 S_{RTB} + 0,4 S_{PB}$$

kde: 0,1; 0,5; 0,4 — váhové koeficienty,
 $S_{V\check{C}} (RTB, PB)$ — číslo hodnocení techniky velitelské čety (radiotechnické baterie nebo palebné baterie).

Při hodnocení můžeme stanovit zásadu, že např. protiletadlový raketový komplex (PLRK) nelze hodnotit známkou vyšší než:

- dobře — je-li jeden druh techniky (systém) hodnocen jako nevyhovující,
- vyhovující — když jsou dva druhy techniky (systémů) hodnoceny známkou nevyhovující,
- nevyhovující — jsou-li více než dva druhy techniky (systémů) hodnoceny známkou nevyhovující, nebo jeden a více dru-

Tabulka

Hodnocení	Počet zjištěných závod ve skupině						III.
	I.	II.					
		počet kontrolovaných ukazatelů (parametrů)					
		do 10	11—14	15—17	18—19	20 a více	
5 — výtečně	0	0	0	0	0	0	1
4 — dobře	0	0	0	1	1	2	3
3 — vyhovující	0	1	2	2	3	3	4 a více
2 — nevyhovující	1	2	3	3	4	4	neovliv- ňuje

hů techniky zapřičiňují nebojeschopnost daného druhu výzbroje (PLRK).

I když se zpočátku zdá, že jde v případě složité techniky (PLRK) o značnou administrativu, není tomu tak. Na všechny druhy techniky máme zpracované formalizované kontrolní listy, ze kterých rychle vypočítáme potřebné výsledky.

Jednou ze zásad kontrolní a hodnotící činnosti je, aby všechny stupně velení pracovaly stejným způsobem a podle jednotné metodiky. Výhodou je, že obdobný způsob je zaveden u techniky PLRV i v sovětské armádě, a je i součástí prověrek před bojovými střelbami.

Dosažení úspěšného hodnocení za těchto podmínek není jednoduché a je výsledkem kvalitního a systematického vykonávání všech předepsaných prací, při kterých kontrolujeme, seřizujeme, ladíme, ale i opravujeme, ošetřujeme a konzervujeme techniku.

V jednotkách PVOS vyžadujeme, aby např. denní, týdenní a měsíční předepsané práce byly uskutečňovány s maximální účastí celé obsluhy i vojáků z povolání, byly vždy odpovědně řízeny a na závěr vyhodnoceny.

Rozsah měsíčních předepsaných prací jsme stanovili tak, aby byly plněny i časové normy. Proto pracujeme podle připraveného harmonogramu. Sledujeme zvláště ty práce na systémech, které vyžadují součinnost s druhými systémy.

Dalším účinným prostředkem k udržení vysokého stupně technické připravenosti výzbroje jsou pravidelné kontroly ze stupně útvar—svazek v rámci prověrky zasedání jednotky do hotovostního systému, anebo při kontrole připravenosti k ostrým bojovým střelbám. Tyto kontroly mají komplexní charakter, protože umožňují získat

přehled o připravenosti techniky a obsluh, včetně bojového výcviku a použití.

Každá jednotka je mimo těchto kontrol prověřována „kontrolou bez oznámení“, kdy komise prověří, jak je daná technika připravena k plnění úkolů bojové pohotovosti. Skupina specialistů vykoná všechny prověrky, včetně úplné funkční kontroly. Kontroluje také techniku, která je součástí kombinované soupravy. Jde především o automobilní a spojovací techniku. Zkušenosti z minulých let potvrdily, že nesmíme podceňovat sledování stavu kombinované soupravy. V tomto směru jsme museli více zainteresovat odborné náčelníky a velitelské a technické orgány.

Charakteristickým rysem nové techniky je i to, že podle odbornosti zahrnuje několik materiálových tříd. Je proto nutné sladit činnost jednotlivých tříd, aby byla zajištěna komplexnost celého systému (soupravy), která je při bojovém použití nezbytná.

Jednou ze závažných otázek, které musíme u vojsk i štábů neustále sledovat, je správné chápání složitosti vztahu „nová“ a „starší“ technika. Zde široce využijeme aktivní stranickopolitickou práci. Především velitelé a náčelníci musí těmto problémům věnovat pozornost a aktivně prosazovat zásadu mistrovského zvládnutí jak nové, tak i starší techniky. Není to jednoduché, zvláště když jde o rozdílné generace. Často totiž starší technika vyvolává tendenci k méně odpovědnému přístupu a k podceňování přípravy. Je nutné prosadit, že každá technika je kvalitní svými parametry i algoritmy a nezávisí vždy na generaci součástkové základny. V PVOS máme příklady, kdy výtečně udržovaná a připravená tzv. starší technika se svými parametry i účinností téměř vyrovná nové

technice, když je mistrovsky zvládnuta. Základem musí být vytváření správného vztahu k technice a výzbroji jak jednotlivců, tak celých kolektivů. To začíná obhajobou v ideově výchovné práci, slavnostním předáváním techniky, kontrolou a hodnocením, včetně všech forem socialistického soutěžení.

Velkou pomocí v zabezpečování provozu techniky a výzbroje v PVOS je i zlepšovatelské hnutí. Nejlepší výsledky jsou dosahovány při zavádění nové letecké a auto-

matizační techniky. Zlepšovatelské hnutí řeší velkou část problémů v údržbě, seřizování a využívání stávající techniky všech druhů vojsk a služeb.

- Zabezpečení provozu současně, ale hlavně perspektivní techniky a výzbroje vyžaduje zcela nový, komplexní přístup a jednotnost v řízení technického zabezpečení. Jakákoli roztržičnost nebo podcenění může mít nepříznivé dopady na snížení technického stavu, což přímo ovlivní i stupeň bojové připravenosti vojsk.

Kvalitní péče o techniku se projevuje také v ekonomické oblasti. Jde především o prodloužení meziprávních norem u středních (jednotných) oprav, ale i o celkové prodloužení životnosti techniky. Je to praktická realizace závěrů 8. zasedání ÚV KSČ v oblasti vědeckotechnického rozvoje v podmínkách ČSLA. Zavádění elektroniky, výpočetní a automatizační techniky ve vojenství má (tak jako v národním hospodářství) značný význam a např. u techniky a výzbroje vojsk PVOS má již dnes masový charakter.

Je nutné, aby tento vývoj včas postihly také vojenské školy a v tomto směru s předstihem a odpovídající kvalitou připravovaly vojáky z povolání.

Vliv ošetřování techniky na bojovou pohotovost vojska PVO

Protivzdušná obrana pozemních vojsk je důležitou součástí soudobých operací. Vysokým nárokům na bojové možnosti techniky vojska PVO pozemního vojska musí odpovídat úroveň vycvičenosti obsluh a jejich schopnosti zabezpečit i v průběhu bojové činnosti potřebnou údržbu a běžné opravy radiolokační a PL raketové techniky. Proto je nutné, aby tomuto úkolu vševojskové štáby věnovaly zvýšenou pozornost a vytvářely potřebné podmínky.

Pro plnění úkolů zabezpečování vysoké a nepřetržité bojové pohotovosti má kromě připravenosti lidí největší význam stav a připravenost výzbroje a bojové techniky. Přitom komplexní chápání připravenosti bojové techniky zahrnuje nejen dosažení předepsaných provozních parametrů a bojových možností v časové normě uvedení zbraňového systému do bojové pohotovosti, ale i udržení parametrů a bojových možností po stanovenou dobu, zpravidla po dobu jedné operace.

Konstrukce a použité technologie výroby soudobých zbraňových systémů, zaváděných do výzbroje vojska PVO, vyžadují k dosažení stanovených parametrů spolehlivosti bezporuchového provozu zabezpečit systém prohlídek, provozních a technických ošetření. Tyto práce mají jednak funkci kontrolní, jejímž cílem je zjistit stav techniky a odstranit závady, a funkci preventivní, která má za cíl uskutečnit taková technická opatření, aby byl do příštího ošetření bezporuchový provoz zabezpečen.

Postupně jsme u radiolokační a PL raketové techniky, zaváděné v posledním období do výzbroje vojska PVO pozemního vojska, vytvořili **systém ošetřování** techniky, který zahrnuje: kontrolní prohlídky (KP), základní (běžné) ošetření (ZO), technické ošetření č. 1 a 2 (TO 1 a TO 2) a sezónní ošetření (SeO).

Největší význam pro udržení techniky v dobrém technickém stavu a zabezpečení potřebné provozní spolehlivosti má základní ošetření.

Protože životnost elektronických prvků ovlivňují především čas, fyzikální a mechanické vlivy, jsou lhůty jednotlivých druhů ošetření stanoveny podle plněných úkolů a intenzity provozu, ujetého počtu km a času od posledního ošetření. Např. pro bojové vozidlo PL raketového kompletu Strela-10 M je stanoveno vykonávat KP před výjezdem z parku, na pochodu při zastávkách, před cvičením a před střelbou (časová norma 15 minut), ZO po pochodu, po střelbě, nejméně 1krát za 14 dní a také po vyjmutí z krátkodobého uložení (časová norma 1—2 hodiny), TO 1 po ujetí 1000 km, po 20 odpáleních, nejméně 1krát za rok a také při přípravě ke krátkodobému uložení (časová norma 8—10 hodin), TO 2 po ujetí 3000 km, po 60 odpáleních, nejméně 1krát za 2 roky a také při přípravě na dlouhodobé uložení a po vyjmutí z něho (časová norma 16—20 hodin), SeO při přípravě na provoz v letních a v zimních podmínkách (časová norma 6—7 hodin).

Pro ošetřování techniky předepisuje technická dokumentace některé **zásady**. Je stanoveno, že při intenzivním provozu v extrémních podmínkách (např. při vyčlenění do pohotovostního systému PVOS) zkracujeme lhůty základního ošetřování. Platí zásada, že ošetření vyššího typu vždy slučujeme se všemi nižšími ošetřeními. Např. při TO 2 nejdříve vykonáme KP, ZO a TO 1.

Ošetřování uskutečňuje vždy úplná obsluha a každý člen obsluhy podle stanoveného technologického postupu. Práci při TO 1 a TO 2 se zúčastní zpravidla specialista — inženýr kontrolní a seřizovací skupiny, který některé práce uskutečňuje osobně a některé kontroluje.

Ošetřování techniky řídí podle schváleného rozvrhu zaměstnání organický velitel. Úplnost a kvalitu prací při ošetřování techniky kontroluje štáb útvaru. Kontrolní orgán štábu prověřuje současně i úplnost a správnost předepsaných zápisů v technické dokumentaci. Součástí jednotlivých druhů ošetřování techniky je vždy alespoň částečná kontrola úplnosti soupravy s důrazem na nářadí a náhradní díly (ZIP). Protože v dané časové normě nemůžeme zkontrolovat všechno nářadí a součástky, je výhodné, když velitel jednotky zkontroluje podle předem připraveného plánu pouze určitou část tak, aby v průběhu výcvikového roku byla celá souprava postupně zkontrolována. Zjištěné nesrovnalosti a ztráty je nutné ihned řešit.

Ošetřování techniky úplnými obsluhami podle předepsané technologie je vysoce organizované zaměstnání a je nutné je **plánovat a uskutečňovat** v době stanovené denním řádem. U vojska PVO pro ošetřování radiolokační a PL raketové techniky planujeme na výcvikový rok cca 30 dní pro každou jednotku. Po 2 dnech v deseti měsících uhrazujeme na základní ošetřování z taktické a odborné přípravy. Na technické a sezónní ošetření, období intenzivního provozu, modernizaci, revizi apod. planujeme cca 10 dní, které jsou stanoveny programy bojové přípravy na ošetřování techniky.

Kromě toho jsou k čištění techniky, ke zlepšování vnějšího vzhledu a dalším potřebným pracím (při kterých není nutná přítomnost všech velitelů a kontrolních orgánů) využívány parkové dny.

Organizace a průběh prací při základním ošetřování

U PL raketové a radiolokační techniky je nejprve nutné po ukončení zaměstnání zabezpečit požadavky bojové pohotovosti. Techniku dotankujeme a uděláme kontrolní prohlídku. Nepokračuje-li zaměstnání anebo je splněna stano-

vená norma a je nutné základní ošetření, pokračuje obsluha v čištění techniky vodou a s využitím technologického zařízení.

Čistou techniku přistavíme na určené místo pro ošetřování (zpravidla do opravárenské haly). Vlastní práce při základním ošetřování PL raketové baterie (čty) mají tři části: přípravu, ošetření jednotlivých systémů a podvozku podle technologického postupu a funkční kontrolu.

První část zahrnuje přípravu potřebného nářadí, pomůcek, čisticích a konzervačních prostředků, technologických postupů, metodik a přípravu provozní dokumentace. Velitel zkontroluje obsluhu a připravenost techniky i materiálu. Přezkouší znalosti technologických postupů a poučení o dodržování pravidel bezpečnosti práce.

Systémy a podvozky ošetřují obsluhy jednotlivých druhů techniky a bojových vozidel podle technologických postupů. Práce řídí velitelé družstev a čet. Velitel baterie osobně kontroluje kvalitu důležitých prací a při zjištění nedostatků zjednává nápravu.

Po ukončení prací velitel baterie provede funkční kontrolu systémů podle stanovené technologie. Po dání techniky do garáží velitelé čet zpracují příslušný zápis do technické dokumentace, ve kterém jmenovitě uvedou doladované parametry, případné opravy a spotřebované náhradní díly.

Zjistí-li obsluha závodu, kterou nemůže odstranit, zabezpečí velitel baterie a inženýr kontrolní seřizovací skupiny další postup.

Organizace prací při technickém a sezónním ošetřování

V přípravném období vydá velitel útvaru zvláštní rozkaz, který je základním dokumentem k uskutečnění těchto mimořádně složitých a náročných zaměstnání.

Nadřízený štáb připraví a zabezpečí instrukčně metodické zaměstnání se zástupci velitelů pro výzbroj a odbornými náčelníky útvarů. Zástupce velitele pro výzbroj připraví příslušníky štábu a kontrolní seřizovací skupiny. Odborní náčelníci osobně připraví velitele jednotek. Přípravu obsluh zabezpečí (v rámci příprav pracovišť a techniky) velitelé jednotek. Ve všech skupinách je příprava organizována na technice a je zakončena přezkoušením praktických znalostí.

V materiálně technickém a týlovém zabezpečení prací věnujeme zvláštní pozornost přípravě měřicí techniky, nářadí a PHM.

Důležitý význam má organizace vstupní, průběžné a výstupní kontroly prací. K dosažení potřebné kvality je nezbytná kromě odborných znalostí také aktivity a iniciativa obsluh. Proto vždy při technických a sezónních ošetřeních organizujeme krátkodobou socialistickou soutěž, zaměřenou na nejkvalitnější přípravu techniky.

Vlastní práce na technice probíhají v opravárenské hale stejným způsobem jako při základním ošetřování. Některé speciální seřizovací úkony a měření vykonává osobně inženýr kontrolní seřizovací skupiny. Denně po ukončení zaměstnání je nutné techniku připravit tak, aby byla bojeschopná. Po ukončení prací v hale vyvedeme radiolokační a PL raketovou techniku na cvičiště, kde zkontrolujeme a seřídíme elektrické a optické osy antén a kanálů úhlové automatiky sledování.

Po skončení všech předepsaných prací provedeme funkční kontrolu každého bojového vozidla a komplexní kontrolu všech prvků PL raketového kompletu.

Záznam o technickém a sezónním ošetření v technické dokumentaci podepisují po kontrole kvality a úplnosti prací příslušní inženýři kontrolní seřizovací skupiny. Technická ošetření využívá velitel pluku a odborný náčelník ke kontrole techniky podle Zákl-R-1. Výsledek kontroly zapisí rovněž do technické dokumentace.

Zvláštnosti ošetřování techniky při provozu v extrémních podmínkách

Technika v hotovostním palebném postavení je vystavena působení povětrnostních vlivů a v rozvinutém stavu není zpravidla chráněna před vnikáním vody a vlhkosti. Proto uskutečňujeme základní ošetřování techniky v hotovostním palebném postavení 1krát týdně. Kromě toho je nutné (podle povětrnostních podmínek denně zbavovat vnitřní prostory techniky vlhkosti. Denně je také třeba provést operační nebo zkrácenou funkční kontrolu aparatury. Za nízkých teplot (v zimě) musíme před touto kontrolou alespoň půl hodiny aparaturu prohřát a vysušit v režimu „žhavení“.

Při polním výcviku a taktických cvičeních jsou nezbytné pravidelné kontrolní prohlídky. Při střídání přesunů techniky s provozem na místě se stálým rozvíjením a svinováním v časových normách se zvyšuje pravděpodobnost nedodržení předepsané technologie obsluhy, vzniku mechanických závad a poškození. Včasné a správné kontrolní prohlídky mohou zjistit nebezpečí poškození a zabránit tak vzniku technické havárie. Kromě toho při intenzivním polním výcviku je stanovené uskutečňovat základní ošetřování 1krát týdně. Obsluhy pracují přímo na stanovišti v polním parku nebo v palebném postavení. Při čištění techniky zaměříme pozornost na odstranění prachu a vlhkosti, zejména z bloků, kde je vysoké napětí, a z kabelových hlavíc. Důležitá je rovněž kontrola upevnění bloků a mechanismů.



Kontrolní prohlídky a základní ošetřování techniky jsou nedílnou součástí provozních a výcvikových cyklů. Při plánování, organizaci a řízení všech zaměstnání s provozem bojové techniky je nutné vyčlenit potřebný čas na KP a ZO. Kvalitní a včasné uskutečnění těchto prací zabezpečuje velitelům stálý přehled o skutečném stavu techniky a možnost v kterémkoli okamžiku zahájit plnění bojových úkolů s dodržením stanoveného koeficientu technické způsobilosti bojové techniky.

Ženíjní technika při plnění úkolů ženíjního zabezpečení

Ženíjní zabezpečení soudobé bojové činnosti vojsk je souhrn ženíjních opatření, která zajišťují výhodné podmínky k úspěšnému vedení bojové činnosti, používání bojové techniky, uskutečňování včasného manévru, utajené činnosti, vyšší odolnosti obrany vůči všem prostředkům ničení a současně ztěžování činnosti nepříteli a způsobování mu co největších ztrát. Cílem ženíjního zabezpečení je napomáhat efektivně organizovanými a vysoce účinnými ženíjními opatřeními realizaci záměrů bojové činnosti vlastních vojsk a v příznivých podmínkách znemožňovat realizaci záměrů vojsk nepříteli.

Ženíjního zabezpečení soudobého vševojskového boje dosahujeme řešením a plněním těchto základních úkolů:

- ženíjním průzkumem nepříteli a terénu,

- úpravou a udržováním komunikací, přísunových a odsunových cest,

- zřizováním průchodů v zátarasech, rozvalinách, závalech a prostorech zamořených radioaktivními látkami, zřizováním přechodů přes překážky a odminováním terénu a objektů,

- zřizováním zátarasů a ničením,

- zřizováním a udržováním přepravišť přes vodní překážky,

- zhotovováním nejsložitějších prvků ženíjních staveb,

- budováním postavení a prostorů rozmístění vojsk a míst velení (velitelských stanovišť), palebných objektů a objektů pro pozorování a ochranu živé síly, pozítek, bojové techniky, dopravních prostředků a materiálu,

- maskovacími pracemi ke skrytému rozmístění a manévru vojsk a při zřizování klamných objektů v rámci operačního maskování,

- těžením a úpravou vody, zřizováním a udržováním vodních stanic,

- ženíjními opatřeními k ochraně vojsk proti zbraním hromadného ničení a odstraňování následků nepřátelského napadení a k zneškodňování nepřátelských jaderných min.

Základní podmínkou k úspěšnému splnění úkolů ženíjního zabezpečení boje (operace) je vysoká připravenost vševojskových velitelů, ženíjních náčelníků a velitelů správně stanovit, organizovat a řídit jejich realizaci. Nezbytným předpokladem plnění těchto úkolů je výkonná moderní technika, která bezprostředně zabezpečuje bojovou činnost druhů vojsk, a dále technika, kterou ženíjní vojsko zajišťuje plnění hlavních úkolů ženíjního zabezpečení.

Takticko-technické charakteristiky jednotlivých druhů ženíjní techniky úzce navazují na hlavní úkoly ženíjního zabez-

pečení soudobé bojové činnosti vojsk. Ženíjní vojsko ČSLA má velké množství druhů této techniky, začleněné do řady oborů, která zajišťuje plnění hlavních úkolů ženíjního zabezpečení.

Ženíjní prostředky pro překonávání vodních překážek jsou na soudobé úrovni. Zahrnují přepravní prostředky, potápěčské prostředky, stroje pro zpracování dřeva, prostředky pro stavbu mostů a prostředky pro ženíjní průzkum. Ženíjní stroje pro úpravu terénu a zabezpečení pohybu vojsk úzce navazují na techniku národního hospodářství, která je používána pro zemní práce. Prostředky pro zahlučování tankové a automobilové techniky jsou navrhovány podle potřeb armády. Prostředky pro zatarasování, odtařování a ničení zaznamenávají prudký rozvoj a požadavky na jejich soudobost jsou středem zájmu technického rozvoje. Jde především o ženíjní munici a prostředky pro zamínování, odminování a trhání.

Silnoproudé zdroje a polní osvětlovací prostředky tvoří rozsáhlý obor široce používaných prostředků v celé ČSLA. Dále jsou to prostředky kolektivní ochrany vojsk, prostředky maskování, prostředky pro průzkum, těžení a úpravu vody v poli a pojiždné opravárenské prostředky ženíjního technického zabezpečení.

Mnohé z těchto prostředků jsou zavedeny do výzbroje členských států Varšavské smlouvy, další svou konstrukcí odpovídají unifikačním požadavkům zabezpečení slučitelnosti při jejich společném používání v rámci Spojených ozbrojených sil a vzájemné bojové zaměnitelnosti.

Příznivé pro soudobý **vědeckotechnický pokrok** ve vojenství je růst dynamiky morálního zastarávání jednotlivých typů vojenské techniky a nezbytnost jejich rychlého obnovení. Nové druhy techniky způsobují změny v taktice, operačním umění, strategii i v organizaci a výcviku vojsk, přičemž rozvoj vojenství zpětně tento pokrok efektivně ovlivňuje. Ženíjní techniku musíme chápat v celém komplexu vojenské techniky. Vědeckotechnický pokrok ve vývoji tohoto komplexu, zejména zbraňových systémů, umožňuje realizovat na kvalitativně vyšší úrovni vedení soudobé bojové činnosti vojsk, včetně kombinovaných vzdušných a pozemních operací. Přiměřeně k tomu se zvyšují nároky na rozsah plnění úkolů ženíjního zabezpečení. V současné době se mění např. systémy minování, způsoby odtařování apod.

Každá ze ženíjních specializací potřebuje takové technické prostředky, ženíjní stroje a materiál, které odpovídají současnému stavu rozvoje vědy a techniky i mož-

nostem našeho národního hospodářství. Čím větší je např. motorizace vojsk, tím vyšší je jejich závislost na stupni průchodnosti a připravenosti terénu, na úpravu a stavbu cest, na jejich zabezpečení při násilných přechodech vodních toků a jsou vyšší požadavky na jejich ochranu. S růstem bojových možností vojsk se zvyšuje i význam ženíjního zabezpečení vševojskového boje a jsou podstatně náročnější požadavky na kvalitativní i kvantitativní ukazatele bojové techniky ženíjního vojska.

V uplynulých letech jsme podstatně zvýšili a zkvalitnili technické vybavení jednotek ženíjního vojska. Ženíjní jednotky jsou vybaveny moderní různorodou technikou s vysokou produktivitou práce, která vykonává složité úkony s omezeným počtem osob a ve velmi krátkých časových lhůtách. Názorně to potvrzuje dlouhodobé stavby mostů přes suché a vodní překážky.

Při plnění úkolů ženíjního zabezpečení mají značný význam i plně bojeschopná návěsná ženíjní zařízení tanků a jiné bojové techniky.

Ženíjní prostředky zahrnují celkem 225 druhů a celý komplex náhradních dílů činí cca 250 tisíc položek. Proto základní inovační přístupy musí vycházet z potřeb plnění úkolů ženíjního zabezpečení a přsně respektovat zásady unifikace a standardizace.

Požadavky na **novou kvalitu ženíjní techniky** určujeme při zpracování vojenských technických a ekonomických rozborů na vývoj jednotlivých typů techniky. Při zpracování těchto typových VTER vycházíme z jednotných takticko-technických požadavků, které jsou určujícím podkladem pro zpracování takticko-technických požadavků pro vývoj.

Celý komplex ženíjní techniky podrobuje analýze cílů a podmínek řešení, srovnání cílů a podmínek s respektováním požadavků hospodárnosti. Touto metodou stanovíme perspektivní a nejvhodnější řešení jednotlivých úkolů.

Účelným využíváním všech možností vědeckotechnického pokroku a perspektivním ovlivňováním předvýrobních etap je ve stále větší míře zabezpečována vzájemná bojová zaměnitelnost, slučitelnost, využívání modifikací vzorů výzbroje a vojenské techniky, používání parametrických a typových rozměrových řad, typových technologických postupů, zařízení, vybavení a nářadí, včetně důsledného uplatňování vojenských norem při řešení nových druhů ženíjní techniky.

Nároky na plnění ženíjního zabezpečení

ve vysokém tempu a do velké hloubky při neustálém manévru ve dne i v noci vyžadují značnou provozní spolehlivost jednotlivých mechanismů a celků ženijní techniky, její připravenost k dosažení rychlé pohotovosti k přesunům na velké vzdálenosti a k bojovému použití podle svého určení.

Možnosti vědeckotechnického pokroku a

požadavky na novou kvalitu prostředků ženijního zabezpečení vyúsťují ve formě nových druhů ženijní techniky, jejíž tak-
ticko-technické parametry, ale také cena, jsou vyšší. To nás zavazuje k větší odpovědnosti v procesu formování kvality této techniky při vývoji, vojenských zkouškách a dále při zabezpečení jejího dokonalého osvojení a používání.

Plné využívání technických charakteristik ženijní techniky

Nová, velmi drahá ženijní technika nemůže pracovat bez kvalifikovaných, dobře připravených lidí. Složitě mechanismy zvyšují nároky na výběr strojníků a obsluh, jejich lékařsko-psychologické vyšetření, na jejich přípravu pro obsluhu, provoz a ošetřování této složité techniky.

Oblast provozu techniky a jejích oprav je v současné době jednou z rozhodujících při zabezpečování vysoké bojové pohotovosti a připravenosti. Soustavnou pozornost musíme věnovat především zvyšování technických znalostí, dovedností a návyků velitelů, technických funkcionářů i obsluh ženijní techniky. Složitě hydraulické, pneumatické, mechanické a elektrické systémy vyžadují, aby obsluhy byly složeny z vysoce uvědomělých a kvalifikovaných odborníků, schopných tyto systémy zvládnout s profesionální úrovní.

Zkušenosti potvrzují, že provoz jakéhokoli druhu techniky je objektivně provázen vznikem poruch. Především je to skupina poruch, které vznikají nedostatky v konstrukci nebo ve výrobě. Druhou, početnější skupinou poruch jsou provozní poruchy. Ty vyplývají především z nedodržování zásad provozu a z neplnění základních řádů, odborných předpisů a nařízení. Jejich počet však můžeme společným úsilím snížit na minimum.

Složitá ženijní technika dále vyžaduje systematickou a cílevědomou údržbu. Podceňování těchto požadavků způsobuje zákonitý růst počtu poruch a pokles bojové pohotovosti. Soudruh ministr národní obrany ČSSR armádní generál Martin Džur na celoarmádním aktivu komunistů po XVI. sjezdu KSČ řekl: „Bojovou pohotovost nelze zabezpečit bez soustavného a pravidelného ošetřování bojové techniky, bez její trvalé bojeschopnosti a mistrovského ovládání.“ Proto je nutné v provozu ženijní techniky se zaměřit na plnění takových opatření, kterými můžeme její spolehlivost zajistit. K těmto opatřením především patří důsledné a systematické plnění předepsaného druhu ošetřování a hodnocení technického stavu formou kontrolních prohlídek. V praxi ne-

smíme dopustit jediný případ, kdy u ženijní techniky nebudou usetečeny předepsané kontrolní prohlídky před výjezdem, při zastávkách, před zahájením práce, v přestávkách a po splnění úkolu. Systematické kontrolní prohlídky jsou jedním z opatření k zajištění trvalé provozuschopnosti techniky protože kromě kontroly technického stavu zahrnují i odstranění zjištěných drobných i větších závad. Povinnosti velitelů všech stupňů je nejen zajistit plánované ošetřování a vytvořit pro ně materiální a technické podmínky, ale i vyčlenit k jeho provádění nezbytný čas a potřebné pracovní síly. Prohlídek se musí zúčastnit všichni odpovědní velitelé a jejich obsah je nutné usměrnit v duchu základních řádů a odborných předpisů. Výsledky těchto kontrol a prohlídek jsou podkladem pro celkovou organizační a řídicí práci velitelů a technických funkcionářů.

Protože ošetřování techniky je souhrnem preventivních, kontrolních, seřizovacích a opravárenských úkonů zaměřených k udržení techniky ve správném technickém stavu, je nutné, aby byly tyto úkony uskutečňovány ve stanoveném sledu a s potřebnou odbornou úrovní. Kritériem péče o techniku není jen koeficient technické pohotovosti, ale především její skutečný technický stav. Pokud techniku neošetřujeme důsledně a systematicky, neodstraňujeme bezprostřední i druhotné závady, projeví se to v krátkém čase narůstáním prostojů a snížením technické a bojové pohotovosti. Zákonitě pak narůstá i potřeba oprav, spotřeba náhradních dílů a ostatního technického materiálu. Zde má nezastupitelné místo socialistická soutěž, která je zaměřena na kvalitu technických ošetření a oprav, na šetření materiálem a energií, na péči o svěřené prostředky a zařízení.

Všichni funkcionáři ženijního vojska si musí uvědomit, že ošetřování ženijní techniky je nedílnou součástí bojové a politické přípravy, prostředkem výchovy příslušníků ženijního vojska ke komunistickému

vztahu k práci, ke společenskému vlastnictví, k rozvíjení tvůrčí iniciativy a aktivity a k upevňování uvědomělé vojenské kázně.

Dosažení potřebné úrovně technické připravenosti těch, kteří ženijní techniku obsluhují, ale i těch, kteří jim velí a jejich činnost plánují a zabezpečují, je nezbytnou podmínkou účinného využívání této techniky v plnění úkolů ženijního zabezpečení. Řídit a velet znamená současně umět hluboce analyzovat jevy při výcviku a činnosti vojsk s důrazem na provoz ženijní techniky, tj. zjišťovat příčiny nedostatků a vyvozovat správné závěry a rozhodnutí.

Je nutné prosadit v naší práci náročné a přesné plnění funkčních povinností a zvýšit odpovědnost všech funkcionářů za výsledný efekt celého ženijního materiálního a technického zabezpečení.

Na základě analýzy stavu a potřeby řešení příčin nedostatků bude nutné zkvalitnit práci s ženijní technikou v těchto směrech:

- cílevědomě formovat vztah k ženijní technice,
- zdokonalit organizátorskou a řídicí práci,
- zlepšit technický stav ženijní techniky,
- zkvalitnit oblast dílenského zabezpečení, systém oprav a technické pomoci vojskům,
- zdokonalit odborně technický dozor a práce spojené s ukládáním a ošetřováním techniky v NZ,
- řešit problematiku dopravně zásobovacího systému,
- vybudovat dokonalý informační systém.

Vztah k ženijní technice je projevem technické kázně jednotlivých příslušníků armády. Je nutné cílevědomě formovat vztah vojáků a velitelského sboru k této technice tak, aby byla postupně pěstována na hrdost na svou zbraň. Ve stranickopolitické práci prosazovat požadavky správného ošetřování, hospodárnosti a dodržování stanovených norem. Dosáhnout toho, aby péče o techniku nebyla okrajovou záležitostí. S tím souvisí i vysoká odborná a morální připravenost všech osob, na nichž závisí příprava techniky a její vlastní praktické použití při plnění úkolů ženijního zabezpečení. Člověk získá vztah k technice tehdy, když ji dokonale rozumí a dovede ji správně používat.

Zdokonalení organizátorské a řídicí práce se musí odrazit v cílevědomé a promyšlené činnosti velitelů, politických a technických funkcionářů. Základem je dobré

plánování a řízení provozu, které vede také k efektivnějšímu a hospodárnějšímu využívání ženijní techniky a úspoře PHM při úplném zabezpečení úkolů.

Bude nutné, aby nejnižší funkcionáři (výkonní praporečci, technici rot, náčelníci dílen, správci skladů) zvýšili své znalosti v ošetřování techniky, plánování a vyhodnocování provozu, vedení provozní dokumentace a zásad opravárenské činnosti. Důležité jsou znalosti ve specifikaci poškození a závad na technice, evidenci, účtování a hospodaření s materiálem, jakož i znalost a použitelnost ženijní techniky, zejména oprav. Znalost absolventů VVŠ včetně postgraduálního studia je nutné cílevědomě zdokonalovat zvláště v potřebné praktické činnosti s technikou, opravárenské činnosti a řízení provozu s využitím prostředků mechanizace a automatizace. Výuku bude proto vhodné více zaměřit na praktickou činnost, na plnění samostatných opravárenských, demontážních a montážních prací, vyhledávání a specifikaci závad na technice. Posluchače prověřovat v plánování a vyhodnocování provozu ženijní techniky, vedení provozní dokumentace včetně předepsaných příloh, v evidenci a účtování ženijního materiálu včetně strojné početního zpracování, v řízení opravárenské činnosti a odborného technického dozoru.

Organizátorskou a řídicí práci zaměřit na prohlubování praktických znalostí a zručností, řízení procesu přípravy ženijní techniky na použití včetně kvalifikovaných kontrol, technického ošetřování a oprav s cílem dosáhnout zvýšení bojové a provozní spolehlivosti důsledným dodržováním technologické kázně ošetřování a oprav.

Technický stav ženijní techniky můžeme dále zlepšovat, a to zejména kvalitním každodenním ošetřováním. Tomuto druhu ošetřování nevěnujeme dosud potřebnou pozornost, zejména při odvelení techniky. Péče o techniku je rozhodujícím činitelem bojové pohotovosti. Jen správně ošetřovaná ženijní technika umožňuje plně využít její takticko-technické charakteristiky. Velitelé, štáby a techničtí pracovníci musí být proto příkladem v organizovanosti, znalostech a plnění svých povinností. Musíme dosahovat předepsaného KTP, vést pečlivě přehledy o nepojízdnosti techniky a přísně dodržovat podmínky pro její provoz (např. u odminovačů KMT-6, kde dochází často k poškození). K dosažení těchto úkolů je nutné:

- zkvalitnit ošetřování ženijní techniky a zabezpečit její kontrolu ošetření a uložení po taktických cvičeních,

— vyčleňovat dostatek času na ošetřování,

— přísně sledovat normy provozu a ošetřování a nedopustit nepojízdnost techniky z těchto důvodů,

— zkvalitnit přípravu na letní a zimní provoz,

— plně využívat opravárenské prostředky pro opravy a ošetřování ženijní techniky především u vševojskových útvarů a svazků (využívání dílenských specialistů),

— plně využívat jednotky pro ošetřování a ukládání techniky NZ, aby byla dokonale ošetřena, prověřena a dlouhodobě uložena,

— náročně plnit úkoly v parkové službě,

— systematicky zlepšovat materiální podmínky pro ošetřování a opravy ženijní techniky,

— upravovat okruhové normativy náhradních dílů podle skutečných potřeb útvarů, svazků a zařízení a tím zabezpečit všechny řádné i mimořádné požadavky ze svých běžných zásob.

Dílenské zabezpečení a výcvik dílenských specialistů vyžaduje dokonale vybavení dílen potřebnými pomůckami pro ošetřování a opravy ženijní techniky. Dílenské specialisty ženijního ČVO je nutné v plném rozsahu využívat k ošetřování a opravám ženijní techniky. Také jejich znalosti musíme dále zdokonalovat hlavně v používání měřicích, montážních a demontážních přípravků.

Odborně technický dozor soustavně zdokonalujeme v plánování a uskutečňování zákonných revizních prohlídek elektrických sílových zařízení a tlakových nádob ženijní techniky. Ukládání a ošetřování ženijní techniky v NZ zabezpečuje při důsledném dodržování odborných předpisů její technický stav na velmi dobré úrovni.

Řešení dopravně zásobovacího systému v podmínkách potřeby přesunu materiálů a zásobování náhradními díly nabývá na aktuálnosti. S tím úzce souvisí racionální organizace informačních procesů, které zahrnují nepřetržitý sběr, zpracování, ukládání, ochrany a výdeje informací včetně diferencovaného přístupu k nim.



Úspěšné plnění náročných úkolů ženijního zabezpečení soudobé bojové činnosti vojsk dosáhneme s vysoce kvalifikovanými lidmi a výkonnou moderní ženijní technikou. V procesu výrazného zdokonalování takticko-technických charakteristik ženijní techniky v důsledku cílevědomého uplatňování všech možností vědeckotechnického rozvoje a strojírenskometalurgického komplexu našeho národního hospodářství má rozhodující úlohu člověk jako subjekt práce ve vztahu k této technice. Uplatňování vědeckotechnického pokroku má nové vyšší nároky na všechny vojáky, zvláště však na velitele, na jejich vojskoodborné znalosti a jejich využívání v procesu velení při zabezpečování nepřetržitě bojové pohotovosti i provozní spolehlivosti ženijní techniky pro plnění úkolů ženijního zabezpečení.

Efektivní využívání chemické techniky — předpoklad zkvalitnění chemického zabezpečení boje a operace

Ani sebelepší technika by nám bez jejího dokonalého ovládnutí kádry nebyla nic platná, stejně jako sebelepší armáda, sebevícе revoluci oddaní lidé budou nepřítelem okamžitě vyhlazeni, nebudou-li dostatečně vyzbrojeni. Tyto Leninovy myšlenky mají své opodstatnění i v současné době, kdy úloha výzbroje a techniky i schopnosti kádrů ji efektivně využívat v boji prudce narůstá. Tato dialektická jednotka vztahu člověk a technika je vyjádřena i v úkolech Rozkazu ministra národní obrany ČSSR na výcvikový rok 1983—1984, ve kterém je nařízeno „zvýšit péči o speciální techniku. Efektivně ji využívat při radiačním a chemickém průzkumu a speciální očištění bojové techniky a výstroje“.

Na MNO uvažujeme o efektivnosti techniky a o dialektickém vztahu člověka a techniky již v procesu jejího zavádění. Ve směrnících pro činnost orgánů ČSLA ve výzkumu, vývoji a při zavádění vojenské techniky do výzbroje je stanoveno, že k zavedení do výzbroje můžeme navrhnout jen takovou techniku, jejíž takticko-technické parametry odpovídají úrovni, která umožní zabezpečit potřeby ČSLA, popřípadě i ostatních armád členských států Varšavské smlouvy, a je v souladu s přijatými zásadami unifikace a standardizace. To je jedno z opatření, které vytváří předpoklady pro zavádění soudobé a moderní techniky.

Nedílnou součástí návrhu na zavedení techniky do výzbroje ČSLA je „Plán technickoorganizačních opatření ke včasnému zvládnutí nové techniky u vojsk“, který obsahuje úkoly k zabezpečení změn v organizaci jednotek a útvarů, v zabezpečení přípravy a výcviku kádrů, pro včasný provoz a ošetřování techniky ve vojskách, pro včasné opravy, zásobování a další opatření.

Do chemického vojska byla zavedena technika, která má špičkové parametry a podstatně přispívá k upevňování bojeschopnosti ČSLA na úseku ochrany proti zbraním hromadného ničení. Z oblasti **protichemické ochrany jednotlivce** jde např. o ochrannou masku M-10-M, PRV-U a přenosnou komoru pro přezkuvání jejich těsnosti a funkční spolehlivosti.

Ochranná maska M-10 (modernizovaná verze M-10-M) splňuje všechny parametry požadované pro soudobou ochrannou masku. Zajišťuje její rychlé a snadné nasazení (do 10 sekund), spolehlivě ochrání dýchací orgány a část hlavy proti všem otravným látkám, které jsou ve výzbroji armád NATO, radioaktivním látkám i bojovým biologickým prostředkům a zabezpečuje dlouhodobé nošení (M-10 6—8 h, M-10-M až 12 h). U obou ochranných masek je zabezpečeno snadné dorozumívání a u masky M-10-M je umožněno přijímat tekutiny a rozpuštěné léky. Ochranná maska pro specialisty PRV-U umožňuje obsluhu speciální techniky používat bez obtíží i složité optické přístroje.

Přijatý **systém ochrany povrchu těla**, který se skládá z protichemické soupravy (JP-75 A) a ochranného filtračního převleku (OFP), chrání jednotlivce proti kapkám, aerosolům a parám všech druhů otravných a radioaktivních látek i bojových biologických prostředků po dlouhou dobu a umožní v těchto podmínkách vést bojovou činnost i osobám, které nejsou chráněny bojovou technikou.

Z prostředků **kolktivní ochrany** můžeme uvést filtroventilační zařízení (FVZ-150), které dokonaleji než předcházející typy zabezpečuje kolktivní ochranu osob v úkrytech. Z prostředků radiačního a chemického průzkumu patří na první místo obrněný průzkumný transportér BRDM-2 rch, který svým vybavením umožňuje vést průzkum rychlostí 30—40 km.h⁻¹ (o 50 % rychleji než OT-65 CH). Vzhledem k tomu, že transportér je vybaven filtračním ventilačním zařízením, může působit osádka v zamořeném prostoru bez ochranné masky. Bojová efektivnost tohoto prostředku je nejméně o 50 % vyšší než u předcházejícího typu.

Souprava radiačního a chemického průzkumu SRCHPz-75 umožňuje ve velmi krátkém čase upravit vybrané typy nákladních automobilů z národního hospodářství na průzkumná vozidla, s možností vést průzkum rychlostí 20—30 km.h⁻¹.

Nejmodernější tanky (T-72) a bojová vozidla pěchoty (BVP-1) jsou vybavovány zařízením pro protiatomovou a protichemickou ochranu osádek (GO-27), která pracuje v automatickém režimu a umožňuje osádkám (obsluhám) plnit všechny bojové úkoly v podmínkách rozsáhlého radioaktivního a chemického zamoření.

K zabezpečení vzdušného radiačního průzkumu byl zaveden letecký poloautomatický rentgenometr (RL-75). Přístroj má digitální odčítání naměřených hodnot a je spřažen s výškoměrem vrtulníku (letounu). To umožňuje obsluhu nezávisle na výšce letu přímo na displeji přístroje odčítat úroveň radiace na terénu.

K rychlému vyhodnocování účinků jaderných a chemických zbraní na vojska byla zavedena pojízdná radiační střediska (PRS-B-76 a PRS-A-79), modernizovaná automobilní laboratoř (AL-1) a radiometrická laboratoř (RAM-2). Oproti předcházejícím typům se zvýšil koeficient jejich bojového využití o 20—50 % při nezměněném počtu obsluhy. **Z prostředků pro speciální očistu bojové techniky** má špičkové parametry pojízdné zařízení pro očistu bojové techniky (TZ-74). Jde o velkokapacitní zařízení konstruované na speciálně upraveném vozidle (Tatra 148), které využívá k odmořování proud horkých spalin z prou-

dového leteckého motoru. Při dezaktivaci a dezinfekci přivádíme do proudu spalín vodu nebo dezinfekční roztok. Jeho předností je, že může rychle očistit i velkorozměrná vozidla a pracuje i při velmi nízkých teplotách. Dvojice zařízení TZ-74 dezaktivuje tankový prapor za 1 h a odmoření trvá 3 h. Bojová efektivnost tohoto zařízení (oproti vozidlu ARS) je s méně než poloviční obsluhou pro dezaktivaci téměř trojnásobná.

V současné době jsou jednotky speciální čistý vybavovány průjezdným zařízením pro speciální čistý (Linka-82). Zařízení obsluhuje 8 osob, umožní odmořit nebo dezaktivovat tankový (motostřelecký) prapor za 50–60 minut. Oproti předcházejícím zařízením je podstatně zvýšena účinnost speciální čistý, mohou být očišťována i velkorozměrná vozidla s podstatně menší pracností (počet obsluhy se snížil o 50 %). Efektivnost bojového použití je nejméně o 50 % vyšší.

Prapory **odmořování výstroje** jsou vybaveny moderními pojízdnými mechanizovanými prádelnami (PMP-79). Jde o pojízdné automatické pračky, které mohou být využity buď k praní nebo ke speciální čistý výstroje v závislosti na použitých roztocích a zvoleném automatickém režimu práce.

Tato technika, je-li efektivně využívána, zrychluje návrat zamořené techniky, materiálu i osob, podstatně zkracuje dobu jejich vyřazení z plnění bojových úkolů vlivem účinků radioaktivního nebo chemického zamoření a tím nepřímo pomáhá zvyšovat sílu a bojeschopnost vojsk.

Efektivnost využití moderní techniky je zejména závislá na jejím **dokonalém ovládnutí obsluhou**. Proto ze všech problémů, spojených se zaváděním nové techniky, se nejdříve zmíníme o přípravě obsluh, specialistů, velitelských a technických kádřů včetně záložních. Neméně důležitou úlohu v tomto procesu má materiální a technické vybavení učební a výcvikové základny.

Při zavádění každého druhu nové chemické techniky organizujeme školení vybraných vojáků z povolání, kteří připravují podřízené velitele. U některých základních druhů chemické techniky organizovali příslušní náčelníci svazů školení všech velitelů praporů a rot chemické ochrany. Jeho cílem bylo dosáhnout hlubších znalostí v organizaci provozu, ošetřování a prohlídek této techniky. V dalším velitelství vojenských okruhů připravilo všechny velitele chemických jednotek na stupni útvar. Tím se výrazně zlepšila péče o techniku a současně zkvalitnila vycvičenost jednotek. Významný podíl na vycvičenosti velitelů mají též Vysoká vojenská škola pozemního vojska, Vojenská střední odborná škola a poddůstojnické školy, které připravují kádry chemického vojska. Proto těmto školám přednostně přidělujeme nejnovější techniku a výcvikové trenažéry a poskytujeme jim všestrannou pomoc při budování UVZ. Učitelé se pak účastní kursů a školení ke zvládnutí této techniky.

Velká pozornost je věnována učebně výcvikové základně, která je prostředníkem mezi člověkem a technikou. Ona vytváří podmínky pro nejefektivnější a nejracionalnější výcvik. Optimálně zabezpečuje postupné získávání dovedností a napomáhá tomu, aby při práci se skutečnou technikou nedocházelo k jejímu předčasnému opotřebování nebo poškození chybou obsluhy. Proto společně s novou technikou jsou vyvíjeny výcvikové komplety (trenažéry TZ-74, trenažerové učebny radiačního a chemického průzkumu atd.). Přitom dbáme, aby tyto komplety svými vlastnostmi a vybavením se maximálně přibližovaly skutečné moderní technice. Tím docílíme, že přechod na bojovou techniku (přes jeho trenažerovou formu) je plynulý, netrvá dlouhou dobu a odpovídá požadované úrovni a zamezíme poškození techniky její neodbornou obsluhou nebo ošetřováním.

K zavádění trenažérů moderní techniky jsou, kromě metodických a výcvikových důvodů, také důvody ekonomické a ekologické. Předně jde o to, aby se málo kvalifikovanou obsluhou technika neúměrně neopotřebovávala (neničila), protože cenu jednoho kusu moderní chemické techniky vyjadřujeme v miliónech Kčs (PMP-79, TZ-74, BRDM atd.). Kromě toho dosahujeme úspor energie a PHM i některého spotřebního materiálu. V neposlední řadě jsou to i ekologická hlediska, která omezují používání některých škodlivin i samotné chemické techniky.

Efektivní využití techniky závisí též na tom, jak dovedou velitelé a štáby v průběhu boje a operace v závislosti na konkrétní situaci vytvářet podmínky pro její rychlé a účinné použití. Pro útvary a jednotky chemického vojska tato konkrétní situace je dána činností nepřítele (jaké druhy ZHN použil a jakým způsobem), charakterem činnosti vlastních vojsk před použitím ZHN, terénem (pokrytost, voda, stav komunikací), počasím (nízké či vysoké teploty, vítr, srážky), denní či noční dobou, charakterem zamoření jednotky, její bojeschopností a stupněm bojové pohotovosti vlastní chemické jednotky.

Rychlé a správné zhodnocení konkrétní situace umožní veliteli jednotky radiálního a chemického průzkumu rozhodnout, kudy vést průzkum, stanovit lhůtu splnění úkolu a zabezpečit nepřetržité spojení.

Mnohem složitější je rozhodování u útvarů speciální očisty, kde způsobů použití jednotlivých druhů techniky je více. Musí stanovit:

- která zařízení budou pro speciální očistu použita (v závislosti na druhu zamoření, druhu zamořené techniky, počasí, dostatku vody, charakteru komunikačního systému atd.),

- v jakém rozsahu bude MSO budováno (zda budou rozvinuty všechny plochy, zda budou použita všechna zařízení),

- jaké odmořovací (dezaktivací) roztoky budou použity,

- zda je možné využít pro speciální očistu místních zdrojů (existence mycích místků pro techniku, vodních nádrží atd.),

- lhůty splnění úkolů.

Jen tehdy, když velitelé a štáby chemických útvarů budou počítat s těmito faktory, bude chemická technika efektivně využita.

Je samozřejmé, že vytvářet tak složité a mnohotvárné situace při odborných taktických cvičeních je velmi obtížné. Brání tomu v první řadě volba terénu, která z ekologických a jiných (např. dopravních) hledisek nemůže být vždy v souladu s taktickou situací. Proto je nezbytné vytvářet v rámci štábních nácviků nebo velitelsko-štábních cvičení složité modelové situace a na nich učit a prověřovat schopnost velitelů a štábů efektivně využívat chemickou techniku. Větší důraz při řízení odborných taktických cvičení musíme věnovat vhodné imitaci použití ZHN.

V soudobém boji a operaci vzrůstá význam **chemického technického zabezpečení** jako jednoho z rozhodujících zabezpečení vojsk zejména proto, že na jeho přesné organizaci, včasném a úplném splnění úkolů bude do značné míry záviset úspěch bojové činnosti vojsk a splnění odborných úkolů chemickým vojskem. Jeho cílem je udržet veškerou chemickou techniku a materiál ve stále bojové pohotovosti a efektivně ji využívat při plnění úkolů vojsk. Chemické technické zabezpečení uskutečňují vojska, opravárenské útvary a jednotky a chemické sklady. Pokud dojde k poškození chemické techniky a materiálu, je komplexně opravována opravárenskými prostředky chemického vojska v sou-

činnosti s dalšími službami, zpravidla na shromaždištích poškozené techniky (SPT). Přitom běžné opravy dělají útvary a svazky, střední svazy a částečně svazky, generální opravy zabezpečují teritoriální prostředky. V prvním pořadí opravujeme prostředky méně poškozené, které nevyžadují velké časové ztráty.

Vestavěná zařízení (přístroje radiačního a chemického průzkumu, filtrační a ventilační zařízení atd.) v tankové, automobilní a jiné technice opravují organické nebo vyčleněné opravárenské prostředky. Podvozky a prostředky spojení opravují zařízení tankové a automobilní služby a spojovacího vojska. Ke splnění úkolů chemického technického zabezpečení má velký význam výběr a příprava opravářů. Chemická technika zavedená do výzbroje ČSLA v posledních 10—15 letech vyžaduje dokonalou znalost konstrukce, zvládnutí technologických postupů činnosti nejen při obsluze a ošetřování, ale i při opravách. To klade značné nároky na kvalifikaci opravářů chemického vojska. Je nutné vyloučit disproporce mezi vysokou technickou náročností většiny nové moderní techniky a mezi vlastními předpoklady opravářů osvojit si její konstrukci v poměrně krátké době na jedné straně a způsobem jejich přípravy na straně druhé. Tyto disproporce musí řešit příslušní velitelé. Ještě větší pozornost je nutné věnovat prohlubování znalostí a návyků mladých vojáků z povolání, kteří jsou zařazeni zejména jako technici rot, nebo jako dílenští specialisté (náčelníci dílen). Znalosti, které tito vojáci z povolání získali ve školách, jim postačí jen na velmi krátkou dobu. Svou autoritu si budují jedině hloubkou znalostí, svou zručností a schopností odstranit závady na technice v krátkých lhůtách a v polních podmínkách.

Připravenost specialistů vystupuje do popředí zejména proto, že jejich práce značně ovlivňuje bojeschopnost, připravenost chemické techniky a materiálu k plnění odborných úkolů. U složité techniky jsou zpravidla opravy nákladnější, než cena náhradních dílů. Např. výměna elektronické součástky téměř zanedbatelné ceny vyžaduje složité demontážní a montážní operace pracovníků s vysokou odborností. Na kvalitě jejich práce je závislá spolehlivost techniky a v mnoha případech i náklady na další provoz. A u plánované nové moderní techniky, která bude zabezpečovat automatizované zjišťování parametrů jaderných výbuchů a vyhodnocování radiační a chemické situace, kvalifikační požadavky na technické orgány ještě vzrostou. Z tohoto hlediska je třeba přistupovat k výběru a přípravě opravářů chemického vojska ČSLA, včetně přípravy záloh. Výrazně se projevuje požadavek pravidelného soustředěného výcviku a zdokonalování opravářů na stupni svazek. Základní odborné školení bude účelné zabezpečovat centralizovaně u výrobního a opravárenského závodu MNO.

Spolehlivost spojení a velení

Při posuzování zavádění nové spojovací techniky do výzbroje přihlížíme nejen ke koncepci perspektivní spojovací soustavy jako cílového řešení, ale také k již používané spojovací soustavě, tvořené i ze spojovacích prostředků a souprav starší generace. Přitom máme na zřeteli, že i v blízké budoucnosti nebude možné z ekonomických důvodů vyřadit všechnu starší techniku.

Rozvoj elektroniky jde v současné etapě vědeckotechnického rozvoje velmi rychle kupředu. Proto i rozhodování o vhodnosti zavedení daného typu techniky do výzbroje vyžaduje velmi pečlivé analýzy, nejen z hlediska dosažení cílového řešení, ale zejména v jednotě s ekonomickými možnostmi.

Spojovací technika starší generace, která je správně a pravidelně udržována a opravována zabezpečuje ještě dnes spolehlivé a nepřetržité spojení. Má však pochopitelně řadu nedostatků, které spočívají zejména v tom, že neumožňuje vytvořit normalizovaný telefonní kanál, a proto i další komutaci do spojovací soustavy a použití utajovacích zařízení, je méně odolná proti úmyslnému nepřátelskému rádiovému rušení a má větší rozměrnost, vyšší váhu, poměrně značnou spotřebu elektrické energie a starší typy automobilu.

Modernější spojovací technika má již parametry, které odpovídají jednotným takticko-technickým požadavkům a můžeme ji používat komplexně.

V současné době je však potřebné vytvářet i předpoklady pro využití zcela

nových druhů spojení, jako je např. troposférické, družicové a spojení v polních automatizovaných systémech velení.

Ve srovnání s novou technikou byly dříve zaváděné soupravy spojovací techniky mnohem jednodušší. Souprava obsahovala v převážné míře pouze jedno pojítko, např. rádiovou stanicí, radioreléovou stanicí apod. Nové soupravy mají rádiové a radioreléové stanice, zařízení nosné telefonie a telegrafie, prostředky ZAS, telefonní ústředny a měřicí přístroje.

Nová spojovací technika zaváděná do vojsk je moderní a umožňuje zabezpečit spolehlivé a nepřetržité spojení. Složitost nových spojovacích souprav zvyšuje nároky na technické znalosti velitelů spojovacích jednotek, náčelníků kombinovaných souprav a obsluh. V současné době se nemůžeme omezit jen na vyžadování specializovaných oborových znalostí, tj. znalostí v rádiovém oboru, radioreléovém, linkovém apod. Velitelé spojovacích jednotek a náčelníci jednotlivých spojovacích souprav mají velmi náročné úkoly, které scvísí s komplexním technickým zvládnutím všech spojovacích prostředků těchto souprav (včetně prostředků ZAS a výpočetní techniky). Ze škol přicházejí dnes absolventi s bohatými teoretickými technickými znalostmi a praktickými návyky z provozu jednotlivých spojovacích prostředků. Školy dávají každému vojákovi z povolání nezbytný technický základ znalostí pro praktickou činnost u vojsk. Komplexní zvládnutí přidělených spojovacích souprav však značně až u útvaru. Zejména to platí v oblasti zabezpečování správného provozu, údržby a oprav.

Pro urychlené a kvalitní zvládnutí provozu, údržby a oprav nové složité spojovací techniky organizujeme mimo tradiční formy přípravy kursy a školení za účasti zahraničních expertů nebo specialistů z tuzemské výroby. K hlubšímu zvládnutí vyšších forem oprav zabezpečujeme stáž opravářů ve výrobních a opravárenských závodech.

Další specifickou formou školení je i účast specialistů při odstraňování poruch na technice, která je v záruce, a využívání spolupráce se spojovacími dílnami Střední skupiny sovětských vojsk.

Zásady pro plánování a řízení činnosti v oblasti provozní technické zabezpečení spojovací techniky stanoví předpis Spoj-29-4 v návaznosti na ustanovení základních řádů a předpisů. V souladu s předpisem Všeob-26-3 vydal náčelník spojovacího vojska Směrnice k ošetřování spojovací techniky a jejímu ukládání.

Základním opatřením pro správnou údržbu, exploataci a ošetřování nové spojovací techniky je roční a měsíční plán provozu a oprav spojovací techniky, který vychází z plánu bojové a politické přípravy na výcvikový rok.

Plán provozu obsahuje termíny kontroly technického stavu (před výjezdem spojovací techniky z kasáren a po jejím návratu) a nezbytná opatření k případným opravám a ošetřením. Přitom je nutné vycházet z požadavků předpisů Spoj-29-4 (při vlastním základním ošetřování a technickém ošetření č. 1).

Základní ošetřování spojovací techniky uskutečňuje celá osádka (obsluha). K tomuto ošetření patří kontrola úplnosti soupravy, provozuschopnosti spojovací techniky, bezpečnostních zařízení, zdrojů proudu, dále očištění a ošetření jednotlivých částí soupravy (bez účasti dílenských specialistů). Tyto práce dělá obsluha vždy po ukončení kteréhokoli krátkodobého nebo jednodenního zaměstnání s technikou a při parkových dnech.

Technické ošetření č. 1 vykonávají obsluhy, mechanici jednotek nebo dílenští specialisté jednou za čtvrt roku. Obsahuje základní ošetření rozšířené o řadu dalších úkonů, zejména o proměření základních parametrů.

Plán provozu a oprav spojovací techniky je jeden z nejdůležitějších dokumentů u útvaru v oblasti provozní technické zabezpečení a musíme důsledně dbát o jeho plnění.

V praxi se však setkáváme s tím, že spojovací technika je ošetřována jen v nejnútnejším rozsahu a není vyčleňován potřebný čas pro její řádné ošetření, nedosahuje potřebné úrovně běžných oprav a výcviku dílenských specialistů je věnována malá pozornost. Příčiny tohoto stavu jsou v nízké náročnosti a mnohdy i v malém zájmu o stav techniky. Nejsou vytvářeny podmínky pro plnění ustanovení předpisu Spoj-29-4 (zejména článku 100–118), část kapacity spojovacích mechaniků je odčerpávána na výrobní nebo jinou činnost, která dosahuje více jak 20 %.

K zlepšení činnosti v oblasti provozní technické zabezpečení a ošetřování nové spojovací techniky taktického stupně velení byly vojskům dodány měřicí soupravy, kontrolní a zkušební zařízení, která umožňují ve velmi krátké době zjistit technický stav určitých typů rádiových stanic a tím také stanovit nezbytný rozsah oprav. Kromě toho jsou u vojsk modernizovány pojízdné spojovací dílny (typu PSD M3M a PSD M3Z) a zahájili jsme vývoj modernizace pojízdných dílen. Tato opatření mají za cíl zajištění správného ošetřování a oprav nové spojovací techniky a zvýšení produktivity práce ve stálých posádkách a polních podmínkách.

Hlavní úsilí musíme zaměřit na zvládnutí provozu, údržby, ošetřování a oprav nové spojovací techniky, která má rozhodující vliv na spolehlivost a nepřetržitost utajeného spojení.

Vliv techniky týlu na zvyšování bojové pohotovosti a zabezpečení vojsk v poli

Změny ve způsobech vedení války, v teorii vojenského umění a v praxi bojové přípravy podstatně ovlivňují týlové zabezpečení vojsk, kdy úloha týlu nesrovnatelně vzrostla. Obsah týlového zabezpečení se změnil vlivem zavádění raketové a jiné moderní výzbroje. Dynamika bojové činnosti a vysoká pohyblivost útvarů a svazků vyžaduje odpovídající mobilní jednotky a útvary týlu, které musí být schopny zabezpečit vojska ve složitých podmínkách.

Na plnění těchto náročných úkolů má bezprostřední vliv stav týlové techniky a její soustavný rozvoj a modernizace. V posledních letech je týl ČSLA plánovitě doplňován novou technikou. Současně však u vojsk zůstává nadále i technika starší, kterou musíme rovněž udržovat v trvalém bojeschopném stavu. Toto přináší zákonitě řadu problémů, které je nutné v zájmu udržení vysoké bojeschopnosti a jejího soustavného zvyšování cílevědomě řešit.

Základní podmínkou pro udržení dobrého technického stavu výzbroje a techniky je vysoká úroveň technických znalostí vojáků z povolání, obsluh a dílenských specialistů. Na jejich odborných znalostech závisí nejen bezporuchový provoz, ale i kvalita ošetřování.

Současný stav materiálního vybavení **zdravotnické služby** je charakterizován značným nástupem systémové technizace, která proniká na všechny etapy, útvary a zařízení polní zdravotnické služby. Z rozsáhlého výčtu zdravotnické techniky věnuji pozornost těm druhům a skupinám zdravotnické techniky, které mohou rozhodně ovlivnit včasné poskytování lékařské péče raněným, nemocným a zasaženým.

Vojskové etapy jsou v současnosti přezbrojovány novými křísicími automatickými přístroji (Spireta), které umožní podávání lékařského kyslíku i péči středních zdravotnických pracovníků. Vyšší zdravotnické etapy budou v nejbližších letech vybaveny elektronickým automatickým křísicím přístrojem ODA pro dlouhodobé podávání lékařského kyslíku a k udržení základních životních funkcí.

Pro rychlou záchranu při srdečním selhání je určen polní defibrilátor a pro další sledování raněných a nemocných i přenosný elektrokardiograf.

Polní nemocnice mají k dispozici pojízdné kabinety s nejmodernějším rentgenovým zařízením.

Prvořadou a zvláštní pozornost věnujeme odsunovým prostředkům zdravotnické služby. Připravujeme perspektivní zavedení zdravotnické verze BVP pro vojskové etapy a velkokapacitní zdravotnický automobil pro odsuny na etapy odborné lékařské pomoci a průběžně modernizujeme zdravotnické vlaky.

I když všechny druhy zdravotnické techniky (současné i perspektivní) jsou přizpůsobeny pro nepříznivé polní podmínky, přesto tato problematika má své důsledky v oblasti skladování, ošetřování a exploatace. Nové typy zdravotnické techniky mají charakter středně až vysoce náročných technických zařízení. Obtížnost je zvyšována navíc tím, že jde o techniku dlouhodobě ukládanou. Tím je vytvářena pro orgány zdravotnické služby řada dosud neřešených problémů, kterým musíme věnovat takovou pozornost, aby nebyla snížena pohotovost zdravotnické služby pro nízký stupeň funkceschopnosti této techniky.

V mírových podmínkách je vytvořena síť mechaniků, revizních techniků a zkušebních komisí pro kontrolu a revizi uložené zdravotnické techniky. Celý systém sleduje výpočetní technika. Nedostatky a poruchy při skladování vznikají převážně ze subjektivních příčin. Pro dodržování správného postupu při skladování a ošetřování připravujeme odborné směrnice, které stanoví jednoznačné povinnosti při údržbě zdravotnické techniky.

Technizace zdravotnické služby má svůj odraz i v opravárenské činnosti. Zdravotnická služba své požadavky a nutné opravy zabezpečuje v míru v národním hospodářství.

Máme připravenou koncepci, která rozšíří dostupnost opravárenských prostředků a zabezpečí běžné a střední opravy základních a rozhodujících druhů zdravotnické techniky na základě nových organizačních struktur a nových technických prostředků zdravotnické služby, které jsou začleněny v polních všetýlových i zdravotnických útvech a zařízeních.

Tyto skutečnosti mají za následek oprávněné požadavky na zdokonalování technické připravenosti příslušníků zdravotnické služby všech stupňů. K tomu je nutné zvyšovat počet výukových hodin ve všech typech odborné přípravy zdravotnické služby, vydávat potřebnou literaturu, organizovat pravidelná školení revizních techniků i ostatních příslušníků zdravotnické služby o otázkách zdravotnickotechnické přípravy.

Materiálně technické zabezpečení v oblasti **vojenské dopravy** souvisí s úkoly, které jsou z hlediska dopravního zabezpečení prioritní. Je to zejména stavba a obnova silnic a letišť, silniční pořádková služba a dopravně zásobovací proces.

V současné době doplňujeme útvary moderní výkonnou technikou pro údržbu a obnovu silnic a letišť (autogrejdry SHM 5-200, motorové skrejpřry 3-10 s tahacem T-250, vibrační válce VV-100, sněhové frézy D-902 Ural a víceúčelové sypače vozovek VSV-8; ve stadiu vojenských zkoušek jsou sněhové radlice SRDS 3500 a týlová mostová souprava).

V oblasti řízení provozu je materiální zabezpečení zaměřeno na plynulé doplňování a obměnu souprav směrníka a dispečerských stanovišť roty na vozidlech P.V. 36. Postupně doplňujeme silniční a vševojskové útvary soupravami vytyčovacími základními a soupravami pro vytyčení etapních stanic. Vytváříme soupravy pro dálkové řízení provozu, které zabezpečují jeho řízení na komunikacích ve složitých podmínkách soudobého boje, hlavně za použití ZHN.

Značnou pozornost věnujeme manipulaci s materiálem a zabezpečení zásobovacího procesu. Nárůst paletizace a kontejnerizace zásob si vynutil i změny v zabezpečení technikou a mechanizačními prostředky.

Vývojem, výrobou a zavedením přívěsných přepravníků (DVHM-T) určených pro přepravu terénních vysokozdvizných vozíků (DVHM 3222T) došlo ke zlepšení dopravního zabezpečení a manipulace s materiálem v polních podmínkách u vševojskových svazků. Tahače kontejnerových návěsů a překladačů kontejnerů řady LIAZ podstatně ovlivnily ekonomiku dopravně zásobovacího procesu. V oblasti manipulace s materiálem zavádíme nové prostředky, jako boční vysokozdvizné vozíky pro manipulaci s dlouhými břemeny, ve vývoji jsou nové prostředky pro manipulaci s kontejnery, např. závěsný rám k jeřábům (AD 28) o vyšší nosnosti, polní prostředek pro manipulaci s kontejnery (kontejnerové stojany), satelitní vozík k vysokozdviznému vozíku (DVHM 3222T) pro zlepšení manipulace s materiálem v železničních vosech a kontejnerech atd.

Tato technika má značný vliv na plnění úkolů bojové pohotovosti vojsk a zabezpečení vývozu zásob materiálu a munice, na plnění úkolů dopravního zabezpečení, údržby a obnovy komunikací. Vzhledem k neustálé modernizaci technické základny zvyšujeme požadavky na úroveň výchovy a výcviku, řízení provozu silniční techniky, skladování a ošetřování těchto zařízení. Nárůst techniky zvrstňuje nároky na zabezpečení oprav a náhradních dílů. Značné množství typů techniky v jednotlivých oblastech tento proces ztěžuje. Nedostatečná kapacita vlastních opravárenských zařízení vynucuje kooperaci s civilními opravárenskými závody. Tato kooperace je ekonomicky náročná a prostoje techniky v opravách jsou vyšší a nezabezpečují potřeby ČSLA.

Plánovaná výstavba skladového a opravárenského úseku v rámci výstavby opravny týlové techniky zvýší vlastní kapacitu a sníží závislost na opravách v civilním sektoru.

Zabezpečení vojsk **pohonnými hmotami, mazivy a speciálními kapalinami** je jedním z rozhodujících druhů týlového zabezpečení. V poli představuje cca 50 % celkového přísunu materiálů vojskům. To vyžaduje, aby ČSLA byla vybavena kvalitními technickými prostředky služby PHM (dále TP PHM), které jsou určeny pro zabezpečení přísunu, skladování, výdeje a doplňování PHM do palivových nádrží, mazacích, hydraulických a dalších systémů pozemní a letecké techniky, pro dopravu PHM a opravy TP PHM v poli i v mírovém zásobovacím systému.

Jde o čerpadla a čerpací soustrojí na pohonné hmoty a oleje (zabudovaná v rámech — přenosná nebo na přívěsech, nejnovější typy jsou v kontejnerech). U cisternových automobilů-plničů a přepravníků je nutné na jedné straně pečovat a prodlužovat všemi dosažitelnými prostředky životnost nejstarších, a na druhé straně pečovat o nejnovější cisternové automobily (T-148 a T-815), které mají výkonná čerpadla, sklolaminátové nádrže o velkých objemech, účinné filtry, centrální pneumatické a elektropneumatické ovládací systémy (hydraulický pohon čerpadel). Kapacita cisternových automobilů je zvyšována cisternovými přívěsy, které jsou konstrukčně podstatně jednodušší, ale rovněž vyžadují odborné ošetřování a obsluhu, zejména přihlédneme-li ke skutečnosti, že nejstarší jsou z roku 1953.

Nejnáročnějším a nejsložitějším prostředkem jsou soupravy polního dálkového potrubí, které vedle výkonných čerpacích soustrojí obsahují trubky, armatury, skladovací kapacity na pohonné hmoty, ženijní a dopravní prostředky. Nemůžeme podceňovat ani otázky skladování, ošetřování a správného používání

skladovacích a převozných nádrží, kde od ocelových nádrží stále více přecházíme na nádrže vyrobené ze skelných laminátů a na nádrže pružné o objemech od 3000 l do 100 000 l. Výhodou pružných nádrží je malý objem a nízká hmotnost při skladování a dopravě prázdných nádrží, vyrobených nejčastěji z pryže vyztužené kordem. Tento materiál má však specifické požadavky na skladování. Mimo těchto hlavních TP PHM máme další, jako např. sudy, kanystry, pojízdné dílny, laboratoře atd.

Systém ošetřování a údržby provozních i uložených TP PHM stanoví základní řády a předpisy, odborné předpisy a návody na obsluhu jednotlivých typů TP PHM. Systém údržby průběžně upřeshňujeme odbornými pokyny a nařízeními včetně ustanovení o množství a rozsahu kontrol TP PHM. Dodržování všech těchto ustanovení klade stále vyšší nároky na teoretické a zejména praktické technické znalosti odborných funkcionářů služby PHM a jejich řídicí a organizační práci.

Zvyšuje se význam zabezpečování náhradními díly, oprav TP PHM, všech druhů ošetřování a údržby. Generální opravy provozních TP PHM a revize po 4 až 5 letech u uložených TP PHM uskutečňují výhradně opravárenské závody jiných materiálních hospodářů, převážně tankové a automobilní služby a v podnicích národního hospodářství. U vojsk jsou (s výjimkou opraven svazů a dílen u okruhových zařízení služby PHM) náčelníci služeb PHM odkázáni na pomoc především dílen tankové a automobilní služby a na své značně omezené možnosti. Jedinou cestou, jak řešit vysoké nároky na běžné opravy a technické ošetření TP PHM u vojsk, je rozšiřování odborné připravenosti mladších specialistů služby PHM a podobně i technické připravenosti náčelníků služby PHM všech stupňů. V neposlední řadě prohlubování vzájemné součinnosti odborných funkcionářů služby PHM s příslušníky a dílnami tankové a automobilní služby v souladu s ustanovením Sb. MNO č. 014/1971 a vydaných nařízení a rozkazů, jako např. rozkaz velitele ZVO č. 018/1977 a 011/1983. Rovněž je nutné rozšiřovat a modernizovat technologické vybavení pracovišť služby PHM u vojsk. Dílčí přínos bude mít rozšiřování revizní činnosti dílen okruhového zařízení ZVO.

Ve **výstrojní službě** jsou zavedeny do výzbroje ČSLA prádelny mechanizované polní (PMP), přívěsné výstrojní dílny: obuvnická a krejčovská a polní prodejny. Technologická zařízení těchto prostředků jsou zabudována do skříňových automobilových přívěsů, jejichž mobilnost zabezpečují vozidla-tahače.

Od roku 1985 budou pro výstrojní službu dodávány nové mechanizované prádelny jako univerzální prostředek pro speciální očistu, dezinfekci a impregnaci výstroje a také praní prádla v polních podmínkách.

Technické prostředky výstrojní služby mají charakter dlouhodobě uložené techniky. Provoz zabezpečujeme pouze v rámci výcviku obsluh, které povoláváme ze zálohy většinou v organických doplňcích.

Oprárenský systém v míru odpovídá charakteru skladování a exploataci techniky. Opravy zabezpečujeme ve vojenských opravárenských závodech. Odbornou údržbu, malé a střední opravy v poli zabezpečuje pojezdová opravna technických zařízení, která je specificky přizpůsobena k opravám polních prádel, přívěsných obuvnických a krejčovských dílen.

Technické prostředky výstrojní služby můžeme charakterizovat jako středně technicky náročná zařízení. Technickou připravenost obsluh pro zabezpečení provozu těchto zařízení zajišťujeme pravidelným školením v průběhu vojenské základní služby a výcvikem organických doplňků ze zálohy.

Zvýšené požadavky budou kladeny na technickou připravenost specialistů vý-

strojní služby v souvislosti se zavedením nové polní mechanizované prádelny, jejíž obsluha musí mít speciální přípravu a výcvik.

Proviantní služba zabezpečuje v polních podmínkách přípravu a výdej teplé stravy, výrobu potravin, přepravu a skladování potravin a pitné vody. K tomu je vybavena technickými prostředky jako jsou automobilové a polní kuchyně, pekárenská a polní zařízení pro výrobu masa a uzenin, chladírenské automobily a prostředky na přepravu i skladování pitné vody.

Pozornost věnujeme nepřetržitěmu zabezpečení bojové a mobilizační pohotovosti vojsk, a to provozuschopnosti proviantní techniky a dodržování zásad hospodárnosti při jejím provozu. V opravárenském závodě týlové techniky a ve výcvikových střediscích kuchářů zabezpečujeme pravidelné procvičování uživatelů a obsluh proviantní techniky zaměřené především na ošetřování, údržbu a zvládnutí jejího provozu, zvláště u nově zaváděné proviantní techniky.

V současné době je u útvarů a svazků proviantní technika ukládána (skladována) nejen v garážích a pod přístřešky, ale ve většině případů (jde o techniku běžně používanou) v parcích pásové a kolové techniky na nekrytých plochách, čímž je vystavována všem povětrnostním vlivům. V této situaci vyvstává před službou úkol, věnovat zvýšenou a trvalou pozornost jejímu ošetřování, za které odpovídá uživatel. Jeho kvalitu u útvaru (v mírových posádkách i v poli) kontrolují kromě náčelníků proviantní služby i technické orgány útvaru.

Obsluhám proviantní techniky poskytují pomoc při ošetřování, odstraňování zjištěných závad a při běžných opravách v poli dílenské jednotky útvarů, v případě potřeby i specialisté (po vyžádání náčelníka proviantní služby).

Při poškození proviantní techniky, kterou útvar (svazek) nemůže opravit vlastními prostředky, je odsunována do skladu nadřazeného. Střední a generální opravy uskutečňují v poli dílny pro opravy proviantní techniky a stálý opravárenský závod. V míru je kapacita opravárenského závodu týlové techniky omezena, avšak opravy rozhodující proviantní techniky jsou zabezpečeny včas. Plně se osvědčil systém výměnných středisek pro opravy s využitím spádových skladů proviantního materiálu.



Nárůst techniky, její vyšší výkonnost a složitost vyžaduje stále hlubší technické znalosti odborných funkcionářů týlu, zlepšení organizační a řídicí práce v oblasti výchovy a výcviku, kvalitu řízení provozu, ošetřování a oprav techniky. Základním předpokladem pro zlepšení stavu a péče o techniku je důsledné a nekompromisní prosazování a vyžadování plnění povinností velitelů a týlových orgánů, stanovených základními řády, rozkazy a odbornými předpisy. Tento úkol předpokládá systematickou a každodenní práci s přímo podřízenými stupni a okamžité řešení zjištěných nedostatků.

Musíme zvýšit požadavky na režim provozu a údržby techniky týlu, zabezpečení časového prostoru, vysokou organizovanost ošetřování a potřebnou kvalitu práce, zejména při výcviku v polních podmínkách.

Větší pozornost je nutné věnovat dílenským specialistům a pravidelně zdokonalovat jejich odbornou připravenost. Při práci s technikou organizovat krátkodobé socialistické soutěže a podněcovat tak aktivitu i iniciativu lidí. Každý výcvik s technikou, její ošetření, uložení nebo opravování náročně vyhodnocovat, čímž vést lidi k vytváření pocitu odpovědnosti za svěřenou techniku a pěstovat u nich potřebný vztah k ní.

Příprava osob a techniky na provoz v zimním období

Zimní období je obdobím značně složitým, náročným, plným nečekaných nástrah a nebezpečí. Proto na zimní provoz musí být řádně připraveny i útvary ČSLA.

V podmínkách armády je základními řády stanoven pevný systém ošetřování bojové a jiné techniky a vedle ostatních druhů ošetření zahrnuje i přípravu na zimní provoz. Největší starosti v zimním období nám způsobuje teplota pod bodem mrazu, sníh a náledí, které mají zásadní vliv na techniku řízení vozidel. Nízká teplota má vliv na rychlost spouštění motoru, na pokles kapacity akumulátorů a může (pokud jsme podcenili práce spojené s přípravou na zimní provoz) způsobovat zamrzání náplní chladičů, převodů, brzd apod. Sníh a náledí mají vliv na techniku jízdy (zvyšují nebezpečí smyku a 6 až 7X prodlužují brzdné dráhy vozidel), protože se snižuje přilnavost pneumatik a kolejových pásů k vozovce (tzv. „koeficient adheze“). Všechny tyto vlivy je nutné brát v podmínkách ČSLA daleko vážněji, neboť si musíme se vši odpovědností uvědomit, že naši řidiči jsou v podstatě začátečníky, i když už jsou před skončením základní služby.

Přípravu techniky na zimní provoz jsme ve srovnání s obdobím před 20 lety značně zjednodušili. Přesto ji však nemůžeme podceňovat. Stejně tak nemůžeme v žádném případě podcenit přípravu lidí (nejen řidičů), parku a parkového zařízení. Všechny tyto subjekty rozhodují o bojové pohotovosti a provozní spolehlivosti tankové a automobilní techniky při provozu v zimních podmínkách. Z hlediska zajištění maximální bojové pohotovosti a vysoké

provozní spolehlivosti musíme proto při organizování, plánování a kontrole stavu připravenosti trvat vždy na důsledném a technologicky správném uskutečnění všech akcí, úkolů a prací spojených s přípravou na zimní provoz.

Hlavní opatření k zimnímu provozu parku zabezpečujeme ve stanovenou dobu, ale park a jeho zařízení udržujeme v provozuschopném stavu neustále. Přípravu parku na zimní provoz můžeme částečně zkrátit jeho pravidelným (denním) běžným udržováním a při parkových a hospodářských dnech.

Pouze pravidelná a systematická práce s podřízenými v oblasti zvyšování jejich technické připravenosti, zejména praktické znalosti a zručnost, může vést k úspěchu při zajišťování připravenosti lidí na zimní provoz. Jen u těch jednotek a útvarů, kde je vytvořen pevný systém a technika je ošetřována ve stanoveném rozsahu a určených lhůtách, je zajištěna maximální bojová pohotovost a nepřetržitá provozní spolehlivost. V průběhu zimního období musíme ošetřovat techniku i za ztížených podmínek (zima, mráz, krátké dny apod.), v potřebném rozsahu a kvalitně. Opomenutím této zákonitosti můžeme 1 až 2 měsíce řešit otázky velké nepojízdnosti, zejména u provozní techniky, a budeme mít problémy s plněním úkolů bojové a politické přípravy a se zabezpečováním bojové pohotovosti.

Přípravu na zimní provoz zabezpečujeme tak, jako všechny ostatní druhy ošetřování techniky. K přípravě útvarů na zimní provoz vytvářejí nadřízené štáby (divize, armáda i okruh) časové, organizační a

materiální podmínky. Kromě toho je nutné činnost jednotek a útvarů operativně řídit, kvalifikovaně kontrolovat, přijímat opatření k odstranění nedostatků a pravidelně objektivně hodnotit. Příprava na zimní provoz je výsledkem úzké spolupráce a družného úsilí velitelů, politických orgánů, štábů a technických funkcionářů.

Rozhodující povinností velitelů útvarů a jednotek je jejich dokonalá znalost techniky a péče o to, aby podřízení tuto techniku dokonale ovládali. Toho dosáhneme dobře organizovanou a pravidelnou přípravou, při které je nutné soustředit hlavní úsilí na zvládnutí praktických prací spojených s ošetřováním a běžnými opravami. Současně nesmíme podceňovat otázky materiálního zabezpečení a bezpečnost práce. Tato činnost má trvale platný charakter.

Při přípravě na zimní provoz musíme předem uskutečnit řadu činností, abychom kvalitně a včas splnili tento úkol. Nejprve podrobně a objektivně zhodnotíme stav techniky, vycvičenost (připravenost) jednotek a stav parku. Při tom hodnotíme také ulouženou techniku a její řidiče. Kontroly techniky a parku se zúčastní podřízení velitelů, techničtí a odborní funkcionáři druhů vojsk a služeb. Při kontrole parku prověřujeme i protipožární bezpečnost a ochranu.

Výsledky kontrol a zhodnocení projednáme s podřízenými veliteli a upřesníme další postup práce. Rozhodneme, co uděláme sami a o co požádáme nadřízeného (pomoc jeho silami a prostředky). K odstranění nedostatků využijeme každodenní ošetřování, parkové a hospodářské dny, výcvik, dobu, kdy technika a řidiči čekají na další využití apod. Předpokladem efektivního využití času a sil je dobrá organizace práce, její kontrola a úplné materiální zabezpečení.

Velitelé musí podřízeným vytvářet pro plnění úkolů na technice nebo v parku potřebné podmínky. Není-li práce dobře organizována a materiálně zabezpečena, trvá nejméně dvakrát tak dlouho. Právě v tom mají velitelé se svými štáby rozhodující úlohu. Nemůže být nic horšího než to, když voják nevědí, co mají dělat, nebo když to sice vědí, ale neznají jak nebo čím to mají udělat.

Po postupném zjištění a odstranění nedostatků na technice a v parku a po kontrole jejich odstranění přistupujeme k přípravě techniky na zimní provoz. V této době neplánujeme žádné jiné zaměstnání, u techniky jsou všichni velitelé, technici, řidiči i osádky. Ve vyhrazeném čase je nutné splnit práce stanovené odbornými předpisy. Zde je velmi důležitá organizace prací a jejich průběžná kontrola bezprostředně po ukončení jednotlivých operací. Tato kontrola není samoúčelná. Je jednou z nejdůležitějších a rozhodujících činností velitelů a techniků. Zkontrolujeme-li po každé operaci její kvalitu, máme záruku, že při závěrečné (výstupní) kontrole nebudou zjišťovány závady a že celý postup přípravy techniky na zimní provoz nebude nutné opakovat. Průběžnou kontrolou šetříme čas, práci podřízených a zabezpečujeme kvalitu práce. Při organizaci práce má kromě kontrol významnou úlohu i pravidelné a objektivní zhodnocení, při kterém posuzujeme také socialistickou soutěž. Před jejím vyhlášením pečlivě zvažujeme kritéria z hlediska reálné možnosti jejich vyhodnocení.

Po ukončení přípravy techniky přichystáme park a parková zařízení k zimnímu provozu. Hlavní pozornost věnujeme:

- protipožárnímu zařízení,
- rozvodu elektrického napětí a konzervátoru,
- připravenosti prostředků k zajištění sjízdnosti komunikací v parku,
- připravenosti prostředků k odklizení sněhu z přístřešků a komunikací,
- nabíjecí stanici.

Přípravou na zimní provoz jsme vytvořili podmínky k zajištění bojové pohotovosti a připravenosti osob, techniky a parku v zimě. Na tom, jak zahájíme toto období, do značné míry závisí úspěšné plnění úkolů. Nemůžeme však spoléhat, že oobřím zahájením bude spolehlivost techniky zabezpečena v celém zimním období. Nebudeme-li techniku kvalitně ošetřovat ve stanovených intervalech a rozsahu, může se stát, že celou zimu budeme v bojové pohotovosti a připravenosti zastávat. Může se nám také vymstít, zanedbáme-li nebo podceníme-li technickou přípravu.



V článku jsem uvedl některé zkušenosti z přípravy osob, techniky a parku na zimní provoz, které mohou velitelé využít při organizaci, řízení, kontrole a materiálním zabezpečení přípravy na zimní provoz. Plněním úkolů jednotlivých období přípravy ve všech třech oblastech (osoby, technika a park) i správnou činností v průběhu celého zimního období, významně přispějeme k zajišťování nepřetržitě a vysoké bojové pohotovosti a provozní spolehlivosti ve výcvikovém roce 1984/1985.

Uplatňování vědeckotechnického rozvoje v opravárenských závodech

Mezi hlavní formy uplatnění vědeckotechnického rozvoje v podmínkách opravárenských závodů MNO-TAS musí patřit především rozvoj renovačních metod a výroby náhradních dílů, uplatňování moderních technologií, výroba moderní trenažérové techniky a zkvalitnění úrovně řízení s využitím výpočetní techniky.

V rozvoji renovací vyvinuly naše opravárenské závody již v minulém období velkou iniciativu, která přinesla konkrétní výsledky, na které můžeme v současné době navázat především zřízením specializovaných renovačních středisek.

Prosazení intenzifikace na základě urychlení vědeckotechnického rozvoje vyžaduje od řídicích pracovníků opravárenských závodů vysokou úroveň přímého řízení, konkrétní a odpovědné rozhodování, takovou řídicí činnost, která vytváří prostor pro rozvoj a všestranné uplatnění iniciativy pracujících.

Rozvoj renovačních metod a výroby náhradních dílů

Významnou úlohu v zabezpečení plynulosti výrobního a opravárenského procesu v opravárenských závodech má zvyšování výrobní schopnosti pro renovaci a výrobu náhradních dílů. Přitom zejména rozvoj renovací náhradních dílů, jako jedna z konkrétních forem uplatňování vědeckotechnického rozvoje, má mimořádný význam nejen ekonomický, ale zvláště pro bojovou pohotovost TA techniky a podvozků speciální techniky druhů vojsk.

Mezi hlavní přednosti renovací náhradních dílů patří úspora nových náhradních dílů a tím i nákladů na opravy, možnost zabezpečení oprav TA techniky s neúplným

sortimentem potřebných náhradních dílů. Tato skutečnost je zvláště důležitá k zabezpečení bojovosti podvozků speciální techniky druhů vojsk.

Současný stav rozvoje renovací v našich opravárenských závodech dosud plně neodpovídá soudobým požadavkům. Omezujícím činitelem je i nedostatek vhodných tuzemských strojů i speciálních renovačních materiálů. Konkrétním východiskem je (mimo zavádění základních renovačních metod u všech závodů) především vytváření **specializovaných renovačních středisek**, vybavených moderní technologií a zabezpečujících efektivní renovace ve prospěch všech opravárenských závodů. Centralizací renovací můžeme dosáhnout i vyššího stupně uplatnění vědeckotechnického roz-

voje a jak vyplývá ze zkušeností sovětských opravárenských závodů i zvýšení produktivity práce o 20 % a snížení ceny renovací o 20–40 %.

V tomto směru vytváří MNO-TAS v první etapě (do roku 1985) potřebný počet specializovaných renovačních středisek.

Současný rozsah renovací v opravárenských závodech (OZ) — viz **tabulku 1**.

Počet renovací u jednotlivých druhů vozidel — viz **obr.**

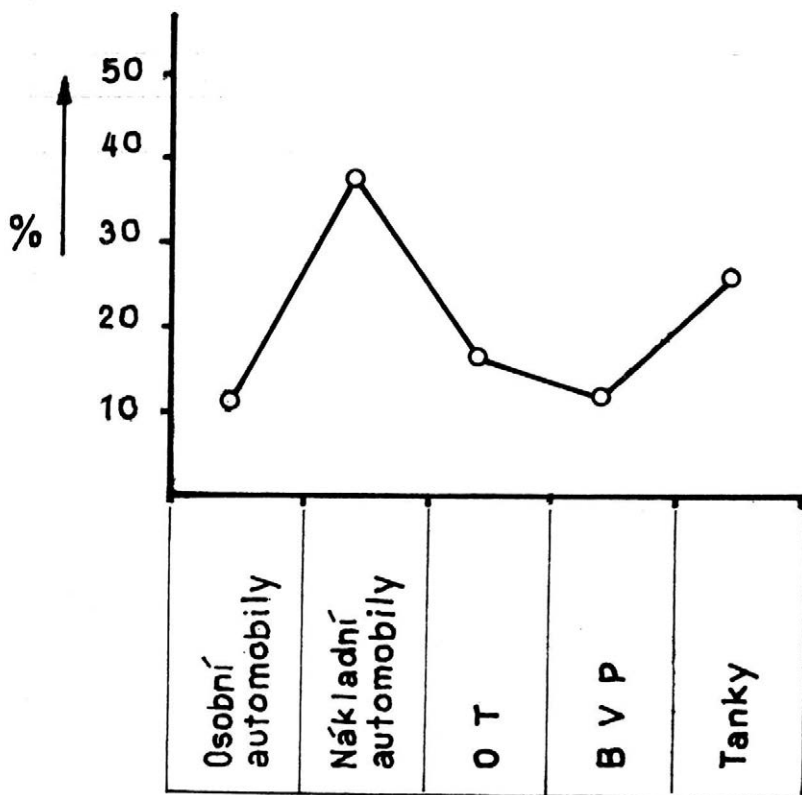
Pozitivním rysem u části specializovaných renovačních středisek je možnost jejich využití i pro výrobu nových náhradních dílů.

Zvýšenou pozornost věnujeme v současné době rozvoji renovací dílů BVP. Novým prvkem, který je vyšší formou uplatňování vědeckotechnického rozvoje, je zejména příprava na využití průmyslového robotu

PR 32 E pro navařování hnacích kol BVP a MTLB.

Po roce 1985 plánuje MNO-TAS k dalšímu zefektivnění renovací využít některé nové technologie, zvláště nanášení kovových prášků žárově i plazmou, sváření elektro- novým svazkem ve vakuu, navařování kvalitními samokalitelnými materiály nebo materiály dolegovanými tavivly atd.

Rozvoj renovací má mimořádný ekonomický význam. Při průměrné ceně renovace ve výši 55 % ceny nového náhradního dílu představuje celková roční úspora jen v opravárenských závodech MNO-TAS hodnotu asi 18 miliónů Kčs. Neméně důležitý je i vojenský význam renovací, a to zejména z hlediska zabezpečení generálních oprav TA techniky za války, kdy plynulost dodávek nových náhradních dílů může být bojovou činností vážně narušena.



Tabulka 1

Druh renovace	Počet druhů renovovaných dílů	
	počet	%
Svařování a navařování elektrickým obloukem	156	45,48
Navážení plamenem	2	0,58
Nanášení kovových nebo keramických materiálů	26	7,58
Galvanické pokovování	50	14,57
Nanášení umělých hmot	5	1,45
Přetváření povrchové vrstvy materiálu	8	2,34
Výměna opotřebované části dílů	48	14,00
Zacelování trhlin, spojování prasklých částí	48	14,00
Celkem	343	100,00

Tabulka 2

Typ vozidla		Nová technika		Technika po GO	
		počet km	záruční lhůta (v letech)	počet km	záruční lhůta (v letech)
Tank T-55 A	provozní	2 000	5	2 000	1,5
	uložené	2 000	5	2 000	3
BVP	provozní	5 000	3	2 666	1,5
	uložené	5 000	3	2 666	3
T-148	provozní	10 000	1	8 000	1
	uložené	10 000	1	8 000	2
T-813	provozní	10 000	2	10 000	1
	uložené	10 000	3	10 000	2

V opravárenských závodech se zvyšuje význam vlastní výroby náhradních dílů. Hlavním důvodem je nejen hledisko dosažení plynulosti opravárenského procesu, ale i zabezpečení požadovaného rozsahu oprav, rekonstrukcí a modernizací TA techniky.

K zefektivnění opakované výroby náhradních dílů v menších sériích přistoupily závody v souladu se současným požadavkem vědeckotechnického rozvoje k záva-

dění numericky řízených NC strojů. V současné době byla zahájena příprava dvou komplexních pracovišť.

Zavádíme výrobu jednodušších dílů z pryže a výlisků z plechu. Přitom zcela mimořádný význam k zabezpečení obnovy bojové pohotovosti široké škály pojízdných dílen a speciálních skříňových vozidel druhů vojsk má komplexní příprava výroby skříňových karosérií.

Modernizace technologie oprav

Moderní opravárenství se svým charakterem stále více přibližuje nové strojírenské výrobě, a to zejména ve fázi montáže. Specifickými pracovišti v opravárenství jsou demontážní pracoviště a pracoviště pro čištění a odstraňování starých nátěrů. Jejich charakteristickým rysem je dosud vyšší podíl fyzicky namáhavé práce se sníženou hygienou. Na techniku po generální opravě (GO) klademe v zásadě stejné požadavky na spolehlivost jako na novou techniku. Přitom současným novým požadavkem na techniku po GO jsou vyšší požadavky na její ochranu vůči korozi a stárnutí. Tento činitel má v podmínkách ČSLA mimořádný význam zejména pro zvýšení bojové pohotovosti dlouhodobě uložené techniky. Ukazatelem kvality TA techniky po GO jsou i nově stanovené záruční lhůty, které se přibližují záručním lhůtám pro novou techniku a v některých směrech se jim i vyrovnají. Porovnání záručních lhůt — viz tabulku 2.

Omezujícím činitelem je skutečnost, že obdobné záruky dosud neposkytují opravárenské závody druhů vojsk na výzbroj a spojovací prostředky.

Dosažení těchto ukazatelů a trend na cílevědomou modernizaci TA techniky ke zvýšení její bojové hodnoty, objektivně vyžadují modernizační technologie. Jde zejména o zavádění moderní technologie na nejdůležitějších pracovištích.

Zcela novým prvkem je využití hydraulických montážních a demontážních zařízení, svářecích poloautomatů a automatů, zařízení pro nanášení nátěrů v elektrostatickém poli i průmyslových manipulátorů s hlavním zaměřením na jejich využití k odstranění fyzicky namáhavých prací a prací ve zdraví škodlivém prostředí.

Zvládnutím jednotlivých prvků moderní technologie jsou vytvářeny základní předpoklady pro komplexní modernizační demontážní a montážní pracoviště. Zkušenosti ukazují, že podstatně náročnějším úkolem je zvládnutí komplexní modernizace demontážních pracovišť. To vyžaduje zabezpečení speciálních zařízení pro zbvování techniky provozních náplní, instalaci speciálních jednoúčelových hydraulicky ovládaných demontážních zařízení, mycích strojů, zařízení pro odstraňování starých nátěrů a pískovačů při dodržení přísných požadavků na ochranu vody a půdy před ropnými produkty.

Na kvalitě odstranění starých nátěrů, neutralizaci a přípravě povrchů je plně závislá i výsledná kvalita povrchové ochra-

ny vozidla. Stále důležitější úlohu mají i metody bakelitování a galvanického pokovování.

Těžšíže úsilí technického rozvoje je nutné zaměřit na zvýšení úrovně racionalizace technologického toku montáže TA techniky na montážní lince.

Ke zvýšení kvality i efektivnosti oprav má značný význam diagnostika. V podmínkách opravárenských závodů jde zejména o diagnostiku po opravě, tj. bez demontáže zjistit dosažené parametry techniky. Zatímco stávající rozsah zavedené diagnostiky umožňuje získat základní informace a parametry motoru, palivového systému, elektrické výzbroje, včetně protipožární a protiatomové ochrany, existují značné rezervy v ověření parametrů hydraulických a brzdových systémů, převodových ústrojí atd. Široké možnosti uplatnění má využití elektroniky, ultrazvukových zařízení apod.

Výroba moderní trenážerové techniky

Význam trenážerové techniky neustále roste. Vede k tomu především potřeba dokonale zvládnout obsluhu i ošetřování složitě bojové techniky a v neposlední řadě i otázky ekonomické. V oblasti TA služby mají prvořadý význam především řídicí a technické trenážery pro tanky a BVP, jejichž efektivním využitím můžeme zkvalitnit výcvikový proces, šetřit techniku i pohonné hmoty. Tak např. využitím řídicích trenážerů pro tanky a BVP můžeme snížit skutečné náklady na 1 km průběhu vozidla minimálně o 40 %.

Zvýšením kvality a rozšířením trenážerového výcviku bude jeho ekonomičnost stoupat, a to zejména v úsporách pohonných hmot a materiálu. Trenážery přispívají i k úsporám pracovních sil, ke zvýšení kvality práce a snižují negativní stránky provozu techniky, zabezpečují ochranu životního prostředí a bezpečnost práce.

Hlavní úsilí ve výrobě trenážerové techniky jsme v současné době zaměřili na výrobu řídicích trenážerů pro pásovou i kolovou techniku a na výrobu technických trenážerů pro tanky a BVP.

Důležitým požadavkem na výrobu moderní trenážerové techniky je nízká materiálová a energetická náročnost a vysoké užité vlastnosti. K dosažení tohoto cíle musíme více využívat mikroelektroniku, mikroprocesorovou a mikropočítačovou techniku.

Z těchto hledisek jsou při výrobě trenážerové techniky v opravárenských závodech MNO-TAS postupně široce uplatňová-

ny současné poznatky vědeckotechnického rozvoje. Konkrétním příkladem je využití simulace dynamických vlastností vozidla

při jízdě v terénu, zvukových efektů jízdy, využití televizně optického systému snímání terénu, simulace poruch atd.



Uplatňování výsledků vědeckotechnického rozvoje má své místo i v opravárenských závodech MNO-TAS. K urychlení tohoto procesu je potřebné docenit význam předvýrobních etap, na jejichž činnosti závisí výkonnost, provozní spolehlivost a technická úroveň nových výrobků. Důležitou úlohu má i široký rozvoj iniciativy pracujících v oblasti vědeckotechnického rozvoje, a to především činnost komplexních racionalizačních brigád, techniků, vynálezců a zlepšovatelů.

Významnou úlohu v prosazování vědec-

kotechnického rozvoje mají především vedoucí funkcionáři závodů.

Na významu nabývá i uplatňování zásad přímého řízení opravárenského procesu s využitím výpočetní techniky s terminály pro sběr informací, umístěnými přímo v jednotlivých provozech.

Uplatňování soudobých poznatků vědeckotechnického pokroku je významný intenzifikační faktor rozvoje opravárenských závodů s přímým vlivem na zvyšování bojové pohotovosti TA techniky i na kvalitu výcviku řidičů a dílenských specialistů.

K zásobování leteckým technickým materiálem

Automatizaci v oblasti hospodaření s leteckým technickým materiálem třídy 03 představuje v současné době projekt MOZALEM (Modernizace zabezpečení leteckým materiálem). Tento projekt je součástí budovaného ASVRL jako jedna ze dvou částí podsystému MTZ. Je koncipován jako otevřený podsystém, který umožňuje stavebnicový rozvoj, popř. vyloučení některých částí.

Zvláštnost při hospodaření s leteckým materiálem třídy 03 určovala charakter projektu. Velké nároky na značné podrobnosti při evidenci materiálu (u vybraných materiálů se uvádí ročník, série, životnost, konzervace, velikost, evidenční číslo) prakticky znemožnily použít typového projektu pro MTZ. Projekt MOZALEM musel být zpracován samostatně při zachování vazeb na SÚP a ministerstvo zahraničního obchodu v oblasti číselníků a sledování vybraných materiálů. K tomuto projektu můžeme doplňovat skupiny úloh nebo z něj, při zachování vazeb, skupiny úloh vyřazovat. Současný projekt MOZALEM [č. 64026] obsahuje tyto skupiny úloh:

01. Evidence materiálu
02. Řízení přísunu
03. Sumarizace pohybů
04. Statistika a rozborová činnost
05. Revize Minima — Maxima
06. Centrální objednávání

07. Ceník LTM
08. Metoda ABC
09. Klasifikace
10. Normy
11. Technické zásoby
12. Konzervace
13. Řízení skladu
14. Dispečink
15. Oddělení přejímky, expedice a hospodářské smlouvy
16. Zaměnitelnost
17. Změnové řízení

K těmto základním skupinám úloh byla dopracována v ideovém řešení skupina úloh 18. — Opravy.

V první etapě inovace jsme vyřešili první šest skupin úloh a skupinu úloh 17. Jejich řešením jsou zabezpečeny tyto funkce:

- automatizované vedení evidence u převážné většiny leteckého technického materiálu (LTM),
- automatizované zásobování LTM v převážné většině jeho sortimentu,
- výpočet optimalizace zásobování na základě zvolené strategie,
- optimalizace sestavení plánu MTZ,
- rozbor a statistika, pro řídicí a kontrolní činnost pracovníků LTZ na všech stupních,
- změnové řízení na leteckém technickém materiálu.

Ve druhé etapě jsme vyřešili zbývající skupiny úloh.

Evidencia materiálu řeší automatizovaným způsobem převážnou část (až 70 %) evidence LTM u útvarů, svazů, MNO-VL a ŮLS. Odborní náčelníci služeb LTZ mají souhrnný přehled o stavu zásob u útvaru a o pohybu materiálu. Vstupem pro zpracování evidence je typizovaný formulář předčtovacího dokladu (skladové číslo 507M-NV3-8231-78-G). Seznam výstupů — viz obr. 1.

Rízení přísunu řeší zásobování útvarů leteckým technickým materiálem třídy 03. Obsahuje 4 základní úlohy:

- zásobování pomocí minimálních a maximálních hladin zásob pro sklady útvarů, které jsou stanoveny na základě spotřeby materiálu u útvaru,

- zásobování na základě mimořádných žádanek,

- zásobování pomocí materiálových rozpisek,

- zásobování pomocí norem.

Sumarizace pohybů je skupina úloh, která zabezpečuje zpětný přehled o spotřebě materiálu v celém podsystemu. Využití výsledků — viz obr. 1.

Statistika a rozborová činnost poskytuje pracovníkům služby LTZ podklady pro řídicí, kontrolní a rozborovou činnost na stupni útvaru, svazu, MNO-VL a ŮLS.

Revize minima, maxima vypočítá hodnotu minimálních a maximálních hladin zásob útvaru pro jednotlivé druhy materiálu.

Centrální objednávaní řeší plánování materiálně technického zabezpečení leteckým technickým materiálem pro celé letectvo.

Změnové řízení zabezpečuje pravidelné promítnutí změn, které se týkají leteckého technického materiálu, do souborů na médiích počítače a zpracování číselníků LTM na mikrofiše pro uživatele projektu.

Z celkového hlediska můžeme projekt MOZALEM hodnotit jako velmi úspěšný. Cíle byly splněny a v některých částech i překročeny.

Přínosy projektu můžeme shrnout do těchto oblastí:

Vojenská:

- zkvalitnění systému velení a řízení v oblasti MTZ materiálem třídy 03. Projekt poskytuje odborným orgánům přehledy a statistické údaje o materiálu u útvarů a v ŮLS a o funkci služby u útvarů. Tyto údaje mohou také využívat velitelské orgány na všech stupních pro hodnocení služby LTZ. Na základě nich mohou odborné orgány přesněji rozhodovat, řídit a důsledně kontrolovat pl-

nění předpisů a normativů ve službě LTZ;

- zkvalitnění a zpřesnění informovanosti o stavu zásob, jejich reálných hodnotách ve skladech. Tím je zajištěno dokonalejší zabezpečení útvarů leteckým technickým materiálem, což ve svém důsledku má příznivý vliv na zvyšování bojové pohotovosti letectva;

- zkvalitnění systému plánování MTZ leteckým materiálem. Vyloučen je z větší části lidský subjekt, což vytváří podmínky pro kvalitnější plán potřeby materiálu;

- zařazení výpočetní techniky v oblasti optimalizace zásobování, plánování a statistických výpočtů umožňuje pracovníkům služby LTZ věnovat se kvalitnější řídicí, organizační a kontrolní činnosti a má vliv i na odborný růst pracovníků služby LTZ;

- zabezpečení sběru informací od útvarů a jejich zpracování v jediném výpočetním středisku. Zpracování informací má zpoždění řádově 5–7 dnů, které je dáno systémem doručování informací výpočetnímu středisku;

- z hlediska řízení a velení leteckým útvarům je projekt zpracováván nepřetržitě. Stejně tak tok vstupních informací je ve své podstatě nepřetržitý, což zabezpečuje neustálou aktuálnost informací a jejich možné využití na vyžádání;

- projekt je i ve své složitosti koncipován jako otevřený model MTZ leteckým technickým materiálem třídy 03. To umožňuje přizpůsobení různým situacím, nebo doplnění o další skupiny úloh;

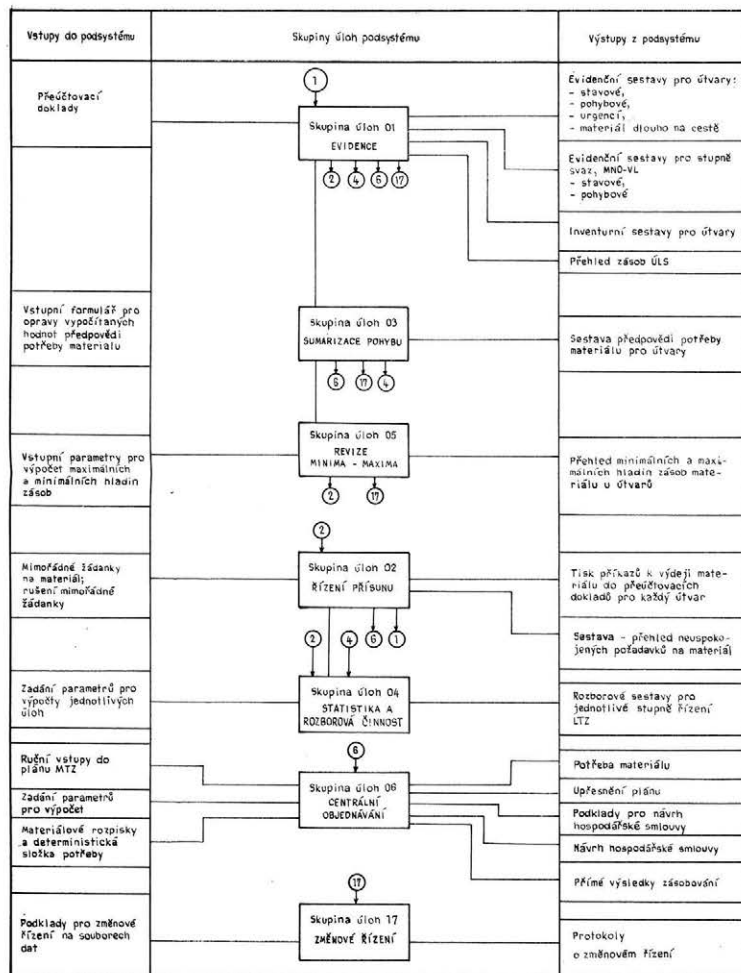
- v projektu je zabezpečen účinný systém utajení jednotlivých sestav vhodným systémem zakódování informací, uložením paměťových médií počítače, zpracováním projektu pouze v jednom výpočetním středisku a stanovením stupně utajení úplné projektové dokumentace;

- projekt v současné podobě neřeší přechod z mírového systému na polní systém zásobování. Tento přechod je zabezpečen pouze vytisknutím aktuálního stavu zásob pro každý útvar a předpokládá v dalším řešení udržovat neustálý přehled o stavu materiálu, který je určen k vyvezení do pole.

Z tohoto vyplývá, že nejen odborné orgány služby LTZ, ale také velitelé mohou využívat výsledků projektu pro řízení a hodnocení služby LTZ. Ve své podstatě ovlivňují zvyšování bojové pohotovosti leteckých útvarů.

Technická:

- snížení pracovní evidence, zvýšení její přesnosti a zdokonalení informovanosti na všech stupních řízení služby LTZ;



Obr. 1

— zabezpečení zpracování nejméně 70 % všech informací, které využívá odborný orgán služby LTZ v oblasti hospodaření s materiálem;

— zabezpečení uživatelů materiálem (na základě nákladů na objednávání a skladování materiálu a předpokládaných nákladů z nedostatku materiálu);

— zkvalitnění řízení zásob na základě zvolených kritérií;

— podstatné snížení nadnormativů a stavů zásob ve skladech útvarů;

— zvýšení optimálnosti skladby plánu (to se projevilo značným poklesem objednávání počtu druhů materiálu na jednotlivé typy techniky. V letech 1976–1979 poklesl u některých typů techniky až o 500 druhů materiálu);

— vzhledem ke svému členění, metodice zpracování a systému ukládání souborů dat, prokázal projekt značnou spolehlivost a provozuschopnost i v havarijních případech;

— jelikož hospodaření s leteckým materiálem třídy 03 má značné zvláštnosti a požadavky, mohou jej ostatní materiáloví hospodáři využít jen s úpravami;

— jednotlivé skupiny úloh jsou realizovány modulárním způsobem tak, aby v budoucnu bylo možné zařadit do systému zpracování jiná technická zařízení. Např. pro zpracování vstupních dat je možné zařadit zařízení pro záznam dat na magnetická média, nebo při výstupu z počítače zařadit zařízení pro přímý výstup na mikrofilm, aniž by byly nutné rozsáhlé úpravy programového díla a určit jinou metodiku zpracování projektu.



Ekonomická:

— snižování stavu zásob u útvarů a ÚLS;

— zmenšování objemu plánu MTZ;

— efektivnější využívání materiálové základny (využívání zaměnitelnosti, zvýšení přehledu o materiálu).

Ekonomické přínosy byly vyčísleny v roce 1977 na přímé úspory v hodnotě 25 miliónů Kčs, a to nebyl projekt v plném rozsahu realizován a využíván. V roce 1979 při zpracování ideového projektu pro inovaci byly vyčísleny přímé úspory na 35 miliónů Kčs a v roce 1981 na 42,5 miliónů Kčs. Největších přínosů bylo dosaženo v důsledku snižování zásob a efektivnější tvorbou plánu MTZ. V souhrnu můžeme vyčíslit přímé úspory projektu MOZALEM za dobu od r. 1972 do roku 1981 na 247 miliónů Kčs.

Vojenskovědní:

— vytvoření základního modelu automatizovaného systému velení a řízení letectva (ASVŘ) v oblasti MTZ leteckým technickým materiálem třídy 03;

— odstranění subjektivních metod rozhodování a jejich nahrazení racionálním matematickým výpočtem;

— možnost volby výhodného způsobu objednávek a poloautomatického systému rozdělování materiálu;

— zvýšení kvalifikace řídících i výkonných pracovníků služeb LTZ v oblasti automatizace a v jejím praktickém využívání;

— využití teoretických východisek pro řešení jednotlivých skupin úloh v publikaci, ve výuce a ve vědecké činnosti.

Jako součást budovaného ASVŘL budeme v budoucnu projekt datově vázat na další podsystémy, především na podsystém inženýrsko-technické služby. Rozvoj projektu předpokládáme ve dvou směrech. První je údržba a rozvoj zpracovaných skupin úloh podle požadavku uživatelů a nových podmínek funkce služby LTZ, druhý směr je zavádění nových metod a skupin úloh do projektu, kterými budou rozvinuty základní funkce projektu, např. „Funkce skladu“, která by měla zabezpečit automatizovanou funkci ÚLS a řešení dopravního problému.

Projektem MOZALEM vzniklo rozsáhlé dílo, které využívají útvary ČSLA a které je významným prostředkem k zabezpečování vysoké bojové pohotovosti letectva i ČSLA v oblasti leteckého technického materiálu třídy 03.

Kritika zneužívání vědeckotechnického pokroku k obhajobě militarismu a války

Soudobý vědeckotechnický pokrok proniká stále hlouběji do všech oblastí rozvoje společnosti. Jednou z nich je i vojenství. Příčiny využití výsledků vědy a techniky v této sféře společnosti jsou diametrálně odlišné v podmínkách kapitalismu a socialismu. Za socialismu jsou dány výlučně vnějšími faktory — nutností obrany před imperialistickou agresí. Za kapitalismu jsou však bytostně spjaty s jeho vykořisťovatelskou podstatou. Zneužití výsledků vědy a techniky pro vojenské účely má dvoj-
jediný cíl: získat jednostrannou vojenskou převahu nad zeměmi socialistického společenství a vytvořit tak předpoklady k agresii a využít výsledků vědy a techniky pro vojenské účely jako prostředku k dosahování obrovských zisků zbrojních monopolů. Vojenská technika podléhá rychlému morálnímu zastarávání a proto je neustále obnovována. Jejím odběratelem je imperialistický stát, který hájí zájmy monopolistické buržoazie. Proto má monopolistická buržoazie zvláštní zájem na zdůvodnění „nutnosti“ zbrojení, na udržování mezinárodního napětí, které by „ospravedlnilo“ potřebu horečného zbrojení a zvyšování výdajů na ně. K tomu je využíváno různých apologetických teorií. V nich stále významnější místo zaujímají buržoazní koncepce vědeckotechnického pokroku. Pro-
mitá se v nich snaha buržoazních ideologů „zbavit“ kapitalistický společenský systém zodpovědnosti za militarizaci rozvoje vědy

a techniky, jakož i úsilí přenést vinu války a konfliktů vyvolaných imperialismem na vědeckotechnický pokrok.

V těchto buržoazních teoriích známých také pod názvem technokratické koncepce, můžeme sledovat dva základní směry: „historicko-pesimistický“ a „historicko-optimistický“. Přestože se oba směry v mnohém názorově liší, spojuje je společný cíl — buržoazní obhajoba militarismu a války.

Představitelé prvního směru odpovídají záporně na možnost přežití v soudobé válce. Příčiny vzniku války však nehledají v soukromém vlastnictví výrobních prostředků, v agresivní podstatě imperialismu, nýbrž v soudobém rozvoji vědy a techniky. Tvrdí, že vědeckotechnický pokrok má v současnosti globální charakter, že se stal samostatnou a neovladatelnou silou, která je hrozbou pro celé lidstvo. Vědeckotechnický pokrok je obviňován z toho, že vede ke konstrukci nebyvale ničivých zbraní a sám o sobě údajně přivede lidstvo na pokraj katastrofy. Rozdělení světa na dvě protikladné společenské soustavy prý toto nebezpečí eliminuje.

Jak je zřejmé, příčiny mezinárodního napětí a možnost vzniku války jsou hledány v absolutně pojatém rozvoji vědy a techniky. Soudobý vědeckotechnický pokrok sice vyostřuje nebezpečí vzniku války a jejích důsledků, avšak nikoli sám o sobě. Věda a technika se vždy rozvíjí v určitých společenských vztazích. A právě kapita-

listické vztahy zatáhly vědu a techniku do služeb militarismu. Proto také nejhlubší příčiny vzniku válek v podmínkách vědeckotechnické revoluce ve vojensství zůstávají nezměněny, vyplývají bezprostředně z podstaty kapitalismu.

Tuto skutečnost se představitelé „historicko-pesimistického“ směru usilují zastřít tvrzením, že vědeckotechnický pokrok je příčinou války, přičemž rozvoj vědy a techniky je vydáván za zdroj závodů ve zbrojení a mezinárodního napětí.

Tímto manévrem se tento buržoazní směr snaží zahalit skutečné příčiny vzniku války a militarismu. Tak např. známý americký ekonom G. Galbraith tvrdí, že soudobé mezinárodní napětí a nebezpečí světové války jsou důsledkem rozvoje vědy a techniky. R. Aron a další buržoazní ideologové jdou v apologetice militarismu ještě dále. Tvrdí, že člověk má přirozené sklony k násilí, které je prý vrozené, a nelze je proto odstranit. Jeden stát či skupina států má „přirozenou“ touhu ovládnout jiné a k tomu je údajně jako hlavní prostředek využívána věda a technika. Záměr je zřejmý. Je jím obhajoba imperialismu a snaha svest příčiny mezinárodního napětí a války na anonymní faktor — vědeckotechnický pokrok. Aby tito stoupenci dodali svému názoru zdání „objektivnosti“, tvrdí, že stejnou vinu na vzniku možné války mají dvě „supervelmoci a jejich vojenské koalice“. Faktů však jednoznačně dokazují, že jsou to právě socialistické státy, které vytrvale bojují za uvolnění mezinárodního napětí a za odzbrojení. Stupňují své úsilí v boji proti válce. V „Provolání ÚV KSSS, prezidia Nejvyššího sovětu SSSR a rady ministrů SSSR ke komunistické straně a k sovětskému lidu z 11. listopadu 1982“ se v této souvislosti praví: „Uvědomujeme si celou složitost mezinárodní situace, víme, že agresivní kruhy imperialismu se pokoušejí podlomit mírové soužití a svest národy k nepřátelství a vojenské konfrontaci. To však nemůže otrávit naším odhodláním uhájit mír. Budeme dělat všechno, co je nezbytné, aby ti, kdo usilují o válečná dobrodružství, nezastihli sovětskou zemi nepřipravenou, aby případný agresor věděl, že ho nevyhnutelně čeká zdrcující odvěta. Sovětský svaz bude houževnatě bojovat za to, aby od lidstva odvrátil hrozbu jaderné války, bude bojovat za uvolnění napětí a odzbrojení. Bude se přitom opírat o svou moc, projevovat maximální bdělost a trpělivost a zachovávat neochvějnou věrnost mírovým zásadám a cílům své zahraniční politiky.“ (Provolání ÚV KSSS, prezidia Nejvyššího sovětu SSSR a rady ministrů ke komunis-

tické straně a k sovětskému lidu. Rudé právo, 11. listopadu 1982.)

Buržoazní ideologové záměrně zatemňují tyto skutečnosti. Ve snaze zmanipulovat veřejné mínění staví do jedné roviny zahraniční politiku socialismu a imperialismu, Varšavskou smlouvu a NATO. Přitom nejde pouze o diskreditaci socialismu, nýbrž i o snahu vyvolat rozkol v protiválečném hnutí na Západě a otevřít tak cestu vojenskoprůmyslovému komplexu ke stupňování výdajů na zbrojení a příprav na válku. Tato tendence je v příkrém rozporu s mírumilovným úsilím socialistických států. Sovětský svaz a ostatní socialistické země přicházejí neustále s konkrétními návrhy na odzbrojení. Potvrzuje to např. vystoupení J. Andropova dne 21. 12. 1982 při příležitosti 60. výročí založení SSSR. Sovětský svaz navrhuje zachovat vojenskostategickou rovnováhu, avšak na nižší úrovni. To znamená, aby SSSR a USA snížily svou strategickou výzbroj o 25 procent, čímž by se celkový počet balistických raket a nosičů jaderné výzbroje snížil na 1800 kusů na obou stranách. Na stejnou úroveň by se rovněž snížily počty jaderných bojových hlavic. Dále byl navržen zákaz strategických raket s plochou dráhou letu a omezení počtu raket středního doletu v Evropě s tím, že by počet sovětských raket byl adekvátní počtu raket Velké Británie a Francie. Zároveň bylo navrhováno snížení stavu letadel-nosičů jaderných zbraní středního doletu, jak SSSR, tak NATO na stejnou úroveň.

Imperialistické státy však odmítají tyto návrhy. Nemají zájem na odzbrojení. Naopak se cílevědomě připravují na agresivní válku. Opírají se přitom i o koncepci „historicko-pesimistického“ směru, které široce propagují názor, že válce v důsledku rozvoje vědy a techniky lze stěží zabránit. „Dokazují“, že vědeckotechnická revoluce prý snižuje morální odpovědnost vojáka za své činy.

Tato myšlenka je výrazně propagována zejména v USA. Opírá se o výsledky výzkumů amerických sociologů, psychologů a psychiatrů vedených na amerických letcích, kteří se zúčastnili vietnamské války. V jejich závěrečné zprávě se zdůrazňuje, že tím, že současná vojenská technika se uvádí do chodu jednoduchým stisknutím knoflíku nebo vydáním rozkazu, jsou lidé v soudobé válce zbaveni odpovědnosti za svoje činy. Píší: „Jedna ze specifických zvláštností raketové nukleární války bude zřejmě spočívat v tom, že nebude možné identifikovat konkrétní osoby, odpovědné za přijetí rozhodnutí a za jejich vykonání. Vraždy a ničení stisknutím knoflíků

v masovém rozsahu a na globální vzdálenosti nebude možné zahrnout a konkretizovat v osobním aspektu." [Zinberg, N. — Fellman, G.: *Violence: Biological Need and Social Control*. Baltimore 1970, s. 229.]

V současnosti jsou tyto teze se zvýšenou intenzitou propagovány nejen v armádě USA, ale i ostatních členských států NATO. Jsou jednou z výchozíchází ideologického zpracování vojáků imperialistických armád. Chtějí je vychovat — jak sami označují — k „morální necitelnosti a neproniknutelnosti“. Označují tím stav, v němž voják imperialistické armády nemá žádné výčitky svědomí za způsobené útrapy, neboť je „pouze prostředkem k výkonu cizí vůle“. Hlavní podíl na příčinách a průvodních jevech války je spatřován v moderní technice. Trvá, že mnozí lidé by nebyli schopni tvář v tvář zabít druhého člověka, neboť by tomu zabránila „psychická bariéra“. Avšak tím, že moderní technika „osvobozuje“ člověka od tohoto dilematu, vinu za ničení ve válce má prý soudobý rozvoj vědy a techniky. Touto demagogií chtějí obhájit dobováčské imperialistické války zpracovat vědomí svých vojáků natolik, aby byli schopni jakéhokoli násilí. Podle úvah těchto teoretiků nelze nikoho konkrétně za jeho činy obviňovat, neboť lidé vystupují jako nedobrovolná oběť a slepý nástroj neovladatelného vědeckotechnického rozvoje. O tom, že tyto projevy násilí a jejich vykonavatelé slouží cílům reakčních imperialistických kruhů, není ve výzkumných pracích buržoazních teoretiků ani zmínka.

Je zřejmé, že fetišizace rozvoje vědy a techniky slouží nejen k zastření skutečných příčin a podstaty války, nýbrž i k ideologickému zdůvodnění bezpodmínečné poslušnosti mas vůli vládnoucí monopolistické buržoazie a k psychologickému zpracování vojáků na bezmyšlenkovitě plnění rozkazů.

Ukázali jsme základní teorie „historicko-pesimistického“ směru. Jak je ze stručné analýzy zřejmé, liší se v jednotlivostech. Avšak pro všechny je příznačné deformované pojetí vědeckotechnického rozvoje. Rovněž cílové zaměření je shodné — odvést pozornost lidových mas od skutečných příčin mezinárodního napětí, zbrojení a války.

Tyto názory negativně působí na část obyvatelstva západních zemí, ideově podněcují a dezorientují různé pacifistické utopistické iluze, které zůstávají ve slepé uličce při hledání způsobů zabezpečení míru a bezpečnosti národů. Místo analýzy skutečných příčin války, které tkví v podstatě imperialismu, soustřeďují pozornost

výhradně na analýzu formálních stránek vědeckotechnické revoluce. Nechtějí vidět, že definitivní východisko z této situace je v revoluční přeměně kapitalistické společnosti.

Obdobným nedostatkem jsou zatlženy i názory „historicko-optimistického“ směru. Jeho stoupenci tvrdí, že vědeckotechnický rozvoj a válka se vzájemně podmiňují a urychlují společenský vývoj. Usilují dokázat, že války jsou nezbytným stimulelem společenského pokroku. Společnost prý není schopna se rozvíjet bez válek a přípravy na ně. „Současné války“, píše anglický sociolog B. Crick, „jsou rozhodně silnými stimulačními faktory hlubokých změn vědeckotechnické i společensko-politické sféry života. Těžko najdeme člověka, který by nesouhlasil s tím, že dějiny společnosti, oddělené od dějin současných válek, budou velmi nedokonalé a zkrácené.“ [Crick, B.: *The peaseable kingdom*. London 1965, s. 57.]

Záměrně volíme názor již z období poloviny šedesátých let. Jednak je v něm výstižně zachycena podstata tohoto směru a především v této době dochází v důsledku upevňování světové socialistické soustavy a rozpadu koloniální soustavy imperialismu k nové etapě všeobecné krize kapitalismu. Rozvíjející se teorie „historicko-optimistického“ směru si kladou za cíl zhladit stopy neřešitelné krize kapitalismu a vykreslit jej jako pokrokový systém schopný dalšího rozvoje. K tomu využívají i falzifikace podstaty a výsledků vědeckotechnického pokroku.

Zastánci těchto názorů tvrdí, že právě válečné potřeby vedly k významným vědeckým objevům a že většina nejdůležitějších odvětví soudobé ekonomiky vznikla a rozvíjí se na základě příprav na válku.

Známý americký fyzik S. Silver, který patří k propagátorům „historicko-optimistického směru“, dokonce tvrdí, že vědeckotechnickou revoluci podmiňovala druhá světová válka: „Válka sama o sobě zařadila vědu a techniku na jedno z hlavních míst ve společenském životě a byla nejdůležitějším stimulem jejich prudkého rozvoje v obrovském rozsahu... v plné míře odhalila technologické zdroje a dala do služeb společnosti všechny potenciální možnosti výroby, které se za normálních okolností nikdy celkem nevyužívaly. Válka dala podnět k novým vědeckým objevům, k vytvoření a rychlému rozvoji nových odvětví vědy a výroby.“ [Silver, S.: *Science and Society*. Science-Journal 5-A.]

To, že militarismus v podmínkách kapitalismu v jistém smyslu ovlivňuje rozvoj vědy a techniky, svědčí o zvrácenosti ka-

pitalistického společenského systému. Výsledky vědeckotechnického pokroku nejsou využity v zájmu celé společnosti, nýbrž zneužití k reakčním cílům imperialismu — k přípravě a vedení nepravdělivé války.

Tuto skutečnost se snaží zastřít všechny teorie „historicko-optimistického“ směru. Z hlediska své formy jsou různorodé. Liší se v jednotlivostech, avšak spojuje je společný cíl — apologetika války a militarismu. Nejvlivnějšími z nich jsou buržoazní teorie militarizace ekonomiky. V nich se bezprostředně odráží snaha úzké vládnoucí špičky monopolistické buržoazie k prozazení svých agresivních zájmů.

Obhajoba militarismu se v současnosti dále prohlubuje. Svědčí o tom politika Reaganovy vlády. Lži o „sovětské hrozbě“ o „rudém nebezpečí z Východu“, jimiž jsou každodenně zaplavovány masové sdělovací prostředky na Západě, jsou rouškou ke „zdvodnění“ nutnosti dalšího zbrojení. Teoretickou obhajobu těchto cílů plní zejména soudobé teorie militarizace ekonomiky. Kládou si bezprostředně za úlohu teoreticky zdůvodnit militarizaci ekonomiky a vypracovat podrobné zbrojní programy. Ve svých teoretických východiscích se opírají o učení J. M. Keynesa, který byl horlivým obhajovatelem imperialismu již před druhou světovou válkou. Vytyčil si za cíl záchranu kapitalismu a vyřešení jeho chronických neduhů (např. nezaměstnanosti). Dochází k závěru, že je třeba zabezpečit stabilní poptávku pro podnikatele. Protože však v podmínkách monopolního kapitalismu nelze spoléhat na tržní regulaci, vidí Keynes jediné východisko ve zvětšení objemu fixního kapitálu a růstu výroby. Zvýšenou poptávku má plnit imperialistický stát. Hlavní položku v jeho poptávkách spatřuje ve vojenských objednávkách. Keynesova teorie si získala obrovské množství stoupenců. Jejím horlivým propagátorem je vojenskoprůmyslový komplex.

Tato teorie existuje v současné době v různých modifikacích. Jejím projevem je i tzv. reagonomika. Je to koncepce vypracovaná Reaganovou administrativou. Jejím cílem je obhajoba vládnoucí monopolistické špičky v imperialistických zemích a zejména USA. Monopoly je prý třeba zbavit břemene daní, aby mohly investovat, čímž se prý vytvoří nové pracovní příležitosti a budou likvidovány neduhy kapitalismu.

Jde samozřejmě o sociální demagogii. Reaganova představa „záchranu“ kapitalismu vychází z nesprávného tvrzení, že růst vojenské výroby a militarizace ekono-

miky mohou přispět k řešení rozporů kapitalismu. Možné chvilkové oživení kapitalistické ekonomiky cestou zbrojních programů je iluzorní. Ve svých konečných důsledcích nutně musí vyústit v další zesílení a prohloubení všeobecné krize kapitalismu. Řečeno Marxovými slovy — je militarizace z ekonomického hlediska totéž, jako kdyby národ vhodil část národního důchodu do moře. Militarizace je prostředkem k obohacování vládnoucí monopolní špičky a slouží k přípravě války. Je tedy svou podstatou přímo zaměřena proti zájmům lidu. Militarizace ekonomiky vyplývá z podstaty imperialismu. Je projevem jeho parazitismu, který je násoben zejména tím, že rozvoj vědy a techniky vede k rychlému morálnímu zastarávání vojenských techniky. Jestliže v minulosti přezbrojení armád trvalo několik let, nyní se vytvořila situace, kdy mnohé vzory výzbroje zastarávají dříve, než mohou být zařazeny do sériové výroby. Nová technika je naku-pována z daňových prostředků a jde na úkor životní úrovně lidu. Tento nepřetržitý a neustále se rozšiřující kolotoč vyzbrojování je třeba politicky a teoreticky zdůvodnit. Proto má vojenskoprůmyslový komplex životní zájem na udržování válečného napětí a přichází s teoriemi „dokazujícími“ celospolečenskou prospěšnost militarizace ekonomiky.

V současné době se na stránkách západního tisku objevují i další koncepce známé jako teorie „samovolného zániku války“. Rovněž i ony dezinterpretují podstatu vědeckotechnického pokroku. Její stoupenci tvrdí, že zavedení výsledků vědy a techniky do vojenství vede ke konstrukci takových druhů zbraní, které automaticky vylučují jejich použití, což vede k zániku válek.

O iluzornosti „samovolného zániku války“ svědčí i novodobá historie. Již před první světovou válkou vyslovili někteří vědci domněnku (např. Edison), že konstrukce nových druhů zbraní znemožní vedení války jako způsobu řešení rozporů mezi státy. Praxe tuto iluzi zcela vyvrátila. Stejně tak jsou fiktivní soudobá tvrzení o „mírotvornosti“ zbraní hromadného ničení. Ve skutečnosti nejsou ničím jiným, než buržoazní obhajobou závodů ve zbrojení. Mají oklamat veřejnost a vést ji k přesvědčení, že zbrojení je vlastně „nejvyšším dobrem“, neboť je „jediným účinným prostředkem k udržení míru“. Teorie „samovolného zániku války“ si současně klade za cíl podkopat mírové hnutí na Západě, které je v souladu s touto koncepcí vydáváno za zbytečné.

Teorie „samovolného zániku válek“ je

ideově a politicky značně nebezpečná i tím, že proklamuje údajnou shodu s marxismem-leninismem. Na první pohled se tváří, jako by i ona vylučovala válku jako prostředek řešení rozporů mezi státy s rozdílným společenským zřízením. Skutečnost je však jiná. Skrývá se v ní snaha svést příčiny zbrojení „rovnoměrně“ na rozpor mezi světovou socialistickou soustavou a kapitalismem, čímž jsou i socialistické země v rozporu se skutečností považovány za „stejně viníky“ závodů ve zbrojení a příprav na válku.

Jak potvrzuje Politická deklarace členských států Varšavské smlouvy z 4. a 5. 1. 1983, zavádění výsledků vědy a techniky skutečně postavilo lidstvo před nové problémy. Není je však možné posuzovat bez konkrétně historických podmínek, jak to činí buržoazní teorie „samovolného zániku válek“. Válka je vždy dvojstranný vztah;

výsledkem a pokračováním politiky tříd, respektive států. V současných podmínkách by světová válka byla pokračováním imperialistické politiky a výsledkem antagonistických rozporů kapitalismu. Oproti tomu mírumilovná politika socialismu vyplývá ze samotné podstaty tohoto společenského zřízení. Právě proto jsou socialistické státy hlavními iniciátory uvolňování mezinárodního napětí. Tvrzení buržoazních teoretiků o „samovolném zániku válek“ je absurdní. Naopak vede k obhajobě závodů ve zbrojení, k ospravedlňování hromadění obrovských zásob zbraní hromadného ničení, které koneckonců zvyšuje nebezpečí vzniku války. Proto ústřední místo v boji za odvrácení války patří úkolu zastavit horečné zbrojení a přejít k odzbrojení, zejména jadernému. V tom vidí socialistické státy jedinou reálnou cestu k zabránění vzniku války.

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал-лейтенант Йозеф Гребик

Влияние научно-технического прогресса на обучение и воспитание войск 3

Автор рассматривает влияние новых систем оружия и боевой техники на существенные изменения способов ведения боя и операции. Внимание уделяет социально-политической и военно-технической точке зрения обучения и воспитания войск.

Полковник Йиржи Гржебичек

Воин и боевая техника в условиях НТР в военном деле 8

Автор статьи рассматривает факторы, которые вносит НТР с точки зрения требований на уровень и качество военной техники а также на степень ее освоения. Он делает выводы по отношению человека и техники в условиях капиталистического а также социалистического общества и роли командира социалистической армии.

Майор Людвик Ярош

Управление социальными процессами и НТР 13

Автор статьи разбирает вопросы использования научно-технического развития в процессе управления. Исходя из материалов 8-го пленума ЦК КПЧ рассматривает способы решения вопросов нового качества гармонии между человеком и новой техникой и вопросы повышения эффективности и рационализации работы.

Полковник Милослав Бузек

Техническая подготовка командиров, штабов и войск – предпосылка успешной реализации НТР в ЧНА 17

Автор статьи рассматривает требования к повышению знаний командиров и штабов и технической подготовке воинов срочной службы. Особое внимание уделяет военно-технической пропаганде, системе материально-технического обеспечения и международным интегрирующим процессам.

Полковник Отакар Дворжак, кандидат военных наук

Роль командиров, штабов, научно-технических рабочих мест, высших военных учебных заведений и ремонтной базы в ходе реализации НТР в ЧНА 21

Автор рассматривает значение осуществляемых мер и достигнутых результатов в области оснащения ЧНА передовой военной техникой и подводит итоги по развитию и использованию достижений науки и техники в содержании всех управляющих, плановых и организационных работ.

Полковник Милан Марышка

Развитие активности и инициативы в ходе внедрения и применения средств рационализаторского ухода за боевой техникой и вооружением 25

Автор статьи рассматривает развитие трудовой активности и инициативы с точки зрения основных областей – усовершенствование подготовки экипажей (расчетов) боевой техники и вооружения и специалистов-ремонтников, повышение качества технического обслуживания и ремонтных работ, экономного расходования запасных частей и материалов.

Полковник Михал Гондек

Забота о технике и ее влияние на ударную силу войск 30

Автор статьи на основе развития сухопутных войск, наращивания огневой и ударной силы рассматривает роль техники в современных условиях, ее влияние на выполнение задач, основные вопросы заботы о автомобильной и танковой технике а также возможности улучшения ее состояния.

Полковник Ярослав Грызак	
Повышение качества, эффективности и безопасности инженерно-авиационного обеспечения	36
Автор статьи рассматривает самые важные вопросы эффективности и прежде всего безопасности инженерно-авиационного обеспечения – вопросы, которые были рассмотрены в ходе военно-научной конференции.	
Полковник Вацлав Штолба	
Эксплуатация техники и вооружения в войсках ПВО страны	41
Автор статьи, исходя из накопленного опыта, разбирает некоторые особенности эксплуатации техники и вооружения войск ПВО страны, обращая особое внимание на эксплуатацию зенитных ракетных комплексов, а также на средства радиотехнического войска.	
Полковник Милан Варжил	
Влияние ухода за техникой на боевую готовность войск ПВО	45
Автор статьи рассматривает важнейшие принципы ухода за техникой ПВО сухопутных войск, его планирования, организацию и процесс работ а также особенности ухода за техникой в чрезвычайных условиях.	
Полковник Мирослав Дворжак, кандидат военных наук	
Инженерная техника в ходе выполнения задач инженерного обеспечения . .	49
Автор статьи на основе задач инженерного обеспечения современного общевойскового боя подчеркивает требования, которые вытекают из качества новой инженерной техники, возможности ее полного использования и разбирает важнейшие задачи в организаторской и управленческой работе штабов.	
Полковник Аристид Аугустович полковник Йиржи Тесарек	
Эффективное использование химической техники – предпосылка улучшения химического обеспечения боя и операции	54
Авторы статьи оценивают новую технику, которая внедряется в химические войска и разбирают основные задачи ее использования и ухода, а также и возрастающее значение химического технического обеспечения войск.	
Полковник Владимир Грушка	
Надежность связи и управления	59
Автор статьи оценивает существующую технику связи и рассматривает возрастающие задачи командиров в ее освоении и прежде всего в сохранении высокой работоспособности для обеспечения связи и управления войсками.	
Генерал-майор Милан Гавалец	
Влияние техники тыла на повышение боевой готовности и обеспечение войск в полевых условиях	61
Автор статьи, на основе характеристических черт современного боя, разбирает особенности ухода за техникой служб, главным образом: медико-санитарной, военно-транспортной, ГСМ, снаряжения и продовольственно-фуражного обеспечения.	
Полковник Владимир Когоут	
Подготовка личного состава и техники к эксплуатации в зимнем периоде . . .	66
Автор статьи рассматривает некоторый опыт из подготовки личного состава и техники к эксплуатации в зимнем периоде. Особое внимание он уделяет организации руководства и контроля, а также материального обеспечения.	

Полковник Йиржи Юра
полковник Владимир Сватонь

Применение научно-технического развития в ремонтных заводах 68

Авторы статьи оценивают развитие реставрационных методов и производства запасных частей, разбирают модернизацию технологии ремонта и выпуска современной тренажерной техники, а также роль командиров (начальников) при осуществлении научно-технического развития.

Подполковник Мирослав Беднарж

Снабжение авиационно-техническим материалом 73

Автор статьи рассматривает проект „Мозалем“, который применяется при снабжении авиационно-техническим материалом.

Капитан Франтишек Охрана, кандидат философских наук

Критика злоупотребления научно-технического прогресса в целях защиты милитаризма и войны 76

Автор оценивает научно-технический прогресс и буржуазное понятие истинных причин войны и милитаризма. Объясняет теоретическое обоснование милитаризации экономики и выработку программ по вооружению.